

חדוותא

דיליה

גליון שיח תורני לבני הישיבות בקהילות הקודש בני ברק

גליון מס' 7 | חנוכה תשפ"א

ותורה אור

ד "כִּי נֵר מְצֹה וְתוֹרָה אֹר"

רשימת זוכי
"חדוותא" - תשרי
תשפ"א בעמודי
האמצע

לאורם

משולחנם של מרנן ורבנן גדולי התורה והחסידות שליט"א

ד' אמות של הלכה

נידונים הלכתיים בענייני חנוכה מגדולי ההוראה ורבני העיר

עיונא דחדוותא

שאלות, תמיהות ונידונים מרתקים ממרביצי התורה ורבני הקהילות

למען תצליח!

מדור חדש:

עצות וכלים מעשיים בדרכי ההצלחה בעולמו של בן ישיבה בדורנו
מאת מחנכים ומרביצי תורה

"נֵר לְרַגְלֵי דְבָרֶיךָ"

יריעת זכרון מיוחדת במלאת ג' שנים להסתלקותו רבן של ישראל מרן ראש הישיבה
רבינו אהרן יהודה ליב שטינמן זצוק"ל בעל האילת השחר | "וְאֹר לְנִתְיָבְתִּי"

"כי נר מצוה ותורה אור"

חודשיים עברו עלינו מאז הסתיימה לה מערכת החגים המופלאה. שפע של אור נגה עלינו. התקרבונו, הזדכנו, ישבנו בצילא דמהימנותא - ויצאנו לחורף הארוך, מלווים בברכת הדרך של אור המועדים.

אבל כטבעו של בן אנוש, עם הזמן מתעמעם האור, וככל שהחורף לובש צורה, הקור מתגבר, והחושך תופס שעות נוספות - אנו זקוקים לתזכורת קטנה, לנר קטן שיאיר את האפילה, ויזכיר לנו את האור הגדול שאפף אותנו לא מזמן.

ובעוד בימים הנוראים התמקדנו בעיקר בשלושה דברים: תשובה, תפילה, וצדקה - בימי החנוכה אנו מתמקדים באור התורה שהוא המהות של חנוכה.

כך היה רגיל ה"חפץ חיים" לומר: את החושך לא מגרשים על ידי מקלות, הפגנות, או כלי זין. קיימת רק עצה אחת: להדליק את הנר. ומעט מן האור דוחה הרבה מן החושך! ומהו הנר ומהו האור? "כי נר מצוה ותורה אור". על ידי הנר של מצוה ועל ידי האור של תורה מסלק האדם את החושך מנפשו.

הגזירות שגזרו היוונים על ישראל, לא היו כדי להשמידם ולכלותם בעולם. תכלית אחת היתה להם: "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". ובמילים אחרות: לחיות - אבל בחושך. ואנו כנגדם, מני אז ועד היום, מדליקים נר מצוה ותורה אור, מסלקים את החושך והולכים לאור התורה, כפי שכתוב: "נר לרגלי דברך ואור לנתיבתך".

זכתה עירנו לגדל עדרים עדרים של בני עליה מופלגים העמלים בתורה, הלא המה בני הישיבות, עטרת תפארת בכתרה של עיר, היוצעים היטב שימי החנוכה אינם יומי דפגרא, אדרבה, הם ימים שקול התורה הולך ונשמע בהם ביתר שאת וביתר עוז.

גם עתה, בימי חנוכה התשפ"א, זוכה עירנו 'להעלות נר תמיד', בהמשך ריבוי אור התורה ושמחתה, ואנו שמחים להגיש בפניכם שוב את גליון "חדוותא", יוזמה מופלאה למען בני הישיבות בקהילות הקודש בעירנו במסגרת מחלקת "קהילות וצעירים", ע"י "איגוד בני הישיבות", "אגודת בני הישיבות" ו"התאחדות בני הישיבות" בשיתוף הארגון הנפלא "תורה דיליה" העוסק בכל ימות השנה עם בני הישיבות בכלל היכלי התורה לעידוד כתיבת חידו"ת וסיכומי סוגיות מפרי עמלם.

שפתי רננות למנצח על המפעל הקדוש הזה, ידידי עוז איש השאכולות, הרב יצחק פריימן יועץ רה"ע לענייני חינוך וראש מחלקת "קהילות וצעירים", על עמל ויגיעה להרבות אורה של תורה ביתר שאת ועוז, בתכניות מרובות וייחודיות למען קהילות הקודש בעיר.

בברכה שנזכה לישועת עולמים במהרה בימינו ויראנו נסים ונפלאות כבימים ההם בזמן הזה.

ביקר עוז ידודות לבני העלייה תושבי עירנו.

אברהם רובינשטיין

ראש העיר

שקיעות בלימוד עם "תורה דיליה!"
לרישום לתכנית הכתיבה שיצרה מהפך
בהיכלי התורה חייגו:
03-800-90-90 (מנהלי ישיבות בלבד)

תורה דיליה
לחיזוק קניין אישי בתורה
שע"י עמותת מעשה ידי

יוזמה והפקה

"תורה דיליה"

אברבנאל 44 בני ברק

טלפון 03-8009090

מייל: A038009090@GMAIL.COM

ניתן להשיג את הגיליון, בשליחת
מייל לכתובת:

B033064200@GMAIL.COM

לכתוב בשורת הנושא

"חדוותא למייל"

© כל הזכויות שמורות לתורה דיליה

דבר המערכת

בעמדנו בפתחם של ימי החנוכה הבעל"ט, אנו מגישים בזאת בסיעתא דשמיא, את הגיליון השביעי של "חדוּתא", גליון שיח תורני לבני הישיבות בקהילות הקודש בני ברק, ולהעלותו שוב על שולחן מלכים - בפני בני הישיבות עמלי התורה. גליון "חדוּתא" - "תורה אור", גדוש בתוכן עשיר בענייני חנוכה, מאמרי ההדרכה מגדולי התורה והחסידות שליט"א, דברי עצה ותושיה מול אתגרי התקופה ושאלות ונידונים מרתקים מראשי הישיבות, מרבני העיר ומרבני הקהילות. אנו תקווה כי גם גליון זה יתקבל בהתלהבות אדירה בקרב עמלי התורה, אשר יפיקו תועלת מרובה.

במלאה ג' שנים מעת נעלה הענן ונסתלק לגנזי מרומים, רבן של ישראל מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן זצוק"ל, הובאו בגיליון זה במסגרת מדור "נר לרגלי דבריך" עובדות והנהגות ומעשי רב, ללמוד מדרכיו בקודש.

בגליון זה מופיע בס"ד מדור חדש "למען תצליח!", בו יובאו עצות וכלים מעשיים בדרכי ההצלחה בעולמו של בן ישיבה בדורנו, מאת מבחר מחנכים ומרביצי תורה, לתועלת בני הישיבות שיוכלו לשאוב כוחות ותעצומות נפש בהתמודדות שונות בעולמם של בני הישיבות, בדרך העולה בית קל.

אנו מביעים בזאת את הוקרתנו והערכתנו המרובה לראש עיריית ב"ב הרב אברהם רובינשטיין שליט"א וצוות לשכתו, על שיתוף הפעולה הפורה, במסגרת הפעילות הברוכה של מחלקת "קהילות וצעירים" בראשות איש החזון והמעש הרב יצחק פריימן שליט"א יועץ ראש העיר לענייני חינוך, למענם וטובתם של בני הישיבות ברו"ג, כאשר בכל פינה ופינה בעיר מורגשת מהפכה של ממש ורוח אדירה של עשייה ומחשבה מתמדת, ובייחוד אודות ציבור בני הישיבות בקהילות הקודש, בתוכניות רבות ומגוונות, במטרה לייקר ולחבב את התורה הקדושה ועמליה, ועיר התורה והחסידות מכרזת בגאון "זו תורה - וזו שכרה!".

כן נביע ברכה ותהילה לראשי "איגוד בני הישיבות" ו"התאחדות בני הישיבות" ו"אגודת בני הישיבות", העוסקים תדיר ברוממות קרנם של תלמידי הישיבות בקהילות הקודש, ובייחוד להני תרי צנתרי דדהבא, ה"ה הרה"ג מרדכי הומינר שליט"א והרה"ג שמואל שטרנפלד שליט"א, על חלקם הרב בהפקת גיליון זה, בתוך כל מפעלותיהם למענם וטובתם של בני הישיבות בעירנו.

בברכת התורה להמוני עמליה בטהרה,
ויראנו ה' נסים ונפלאות כבימים ההם בזמן הזה.
"תורה דיליה"

אליכם בני הישיבות היקרים!

מדי שנה בשנה זוכים אנו לחגוג את ימי החנוכה, בהם מקיימים אנו את מצות הדלקת נר חנוכה בהידור רב, מודים, מהללים ומשבחים על הניסים והנפלאות על התשועות ועל המלחמות, כאשר לנגד עינינו עומדת הגזירה הנוראה של היונים "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך".

בכל דור ודור מנסה היצה"ר בדרך שלו להשכיח את התורה להשכיח את מתיקות התורה ואת הזכות העצומה של לומדי התורה. אתם בני הישיבות היקרים זוכים לחבוש את ספסלי בתי המדרש בהתמדה גדולה ולהשקיע את כל הכוח והמרץ בעוד סוגיא ובעוד דף גמרא, למרות הניסיונות והקשיים העומדים לפניכם, אתם אלו ששומרים על פך השמן הטהור ומאירים את העולם באורה של תורה.

לפנינו עוד חוברת מרתקת ומיוחדת בענייני חג החנוכה מבית היוצר של "תורה דיליה" בראשות הרה"ג הרב משה פרוכטר שליט"א, ובזאת נודה לו ולכל העורכים היקרים על החוברת המהודרת.

בימים אלו בהם אור הנרות מאיר את כל הבתים, נודה מעומק ליבנו לרה"ע הרב אברהם רובינשטיין שליט"א, שבנדיבות לב ללא גבולות ובמסירות עצומה זוכה להאיר את העיר ב"ב כולה בלימוד תורה של בני הישיבות הקדושות במשך כל השנה.

כמו כן, נודה ליועץ רה"ע לענייני חינוך הרב יצחק פריימן שליט"א, שמשקיע את כל כוחו ומרצו עבור בני הישיבות הקדושות, ונושא את דגל הפעילות לבני הישיבות בקהילות הקודש בעירנו.

מי יתן ונזכה להאיר את כל העולם באורה של תורה ולגאולה קרובה לפרט ולכלל.

הרב בנימין יצחק
שטנגר

הרב אליהו שושן

הרב מרדכי הומינר
הרב שמואל שטרנפלד

לאורם

משולחנם של מרגן ורבנן גדולי התורה והחסידות שליט"א

10 **"כִּי יָרַח מִצֹּחַ וְתוֹרָה אֹר"**
דברי הלכה ועיון, ביאורים
ופנינים בענייני חנוכה
מרשכבה"ג מרן שר התורה
הגר"ח קניבסקי שליט"א

14 **בְּיָמֵינוּ הָיָה בְּזִמְנוֹ הַזֶּה**
פניני אגדה ולקחי ימי החנוכה
במשנתו של רבינו מרן ראש
הישיבה הגרי"ג אדלשטיין
שליט"א

18 **בֵּיד עוֹסְקֵי תוֹרָתְךָ**
הלקח מימי החנוכה - התעוררות
לעמל התורה ויגיעתה במשנתו
של מרן ראש הישיבה חכם
שלום הכהן שליט"א

22 **עֲמַדַּת לָהֶם בַּעֲת צָרָתָם**
דברי חיזוק לעמל התורה
ושמירת הדיבור לעת הזו כפי
שנשמעו מפי מרן הגאון
הגדול רבי שמעון בעדני
שליט"א

24 **עַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְעַל יְשׁוּעָתְךָ**
דברי אלקים חיים כפי
שנשמעו במקהלות עם
קודש מפי כ"ק מרן אדמו"ר
ממודז'ץ שליט"א

26 **לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל**
אמרי קודש כפי שנשמעו
בשלחן הטהור מפי כ"ק מרן
אדמו"ר מנדבורנה שליט"א

אור לנתיבתי

דברי חיזוק והתעוררות מאת מרביצי תורה ויראה

30 **"לֹא בְּחִיל וְלֹא בְּכֹחַ"**
דברי חיזוק לימי החנוכה מאת זקן המשגיחים
הגאון הצדיק רבי אהרן חדש צצוק"ל

31 **וְכָל מִצְוַת שְׁמוֹנַת יָמֵי חֲנוּכָּה אֵלֶי**
דברי אגדה שנשא הרה"צ הגאון רבי יהוסף
חיים שיינפלד שליט"א

32 **"הַשִּׁיבֵנוּ ה' אֵלֵינוּ וְנִשְׁכַּח"**
דברי חיזוק והתעוררות שנשא הגאון הגדול רבי
שלמה מחפוד שליט"א

34 **הַתְּמוּדוֹת מוֹל נְסִיווֹת הַתְּקוּפָה**
דברי חיזוק שנשא הגאון הצדיק רבי יצחק
קולדצקי שליט"א

ד' אמות של הלכה

גדולי ההוראה:

37 **הגאון הגדול רבי יהודה סילמן שליט"א**
בעניין מקום הדלקת נרות חנוכה בזמן הזה

38 **הגאון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א**
דין אכסנאי בנרות חנוכה

רבני העיר:

44 **הגאון הגדול רבי שבח צבי
רוזנבלט שליט"א**
בענין מהדרין נר לכל אחד
באכסנאי

44 **הגאון החסיד רבי חיים יצחק
אייזיק לנדא שליט"א**
בעניין מצוות שמחה בחנוכה

45 **הגאון הגדול רבי מסעוד בן
שמעון שליט"א**
ברכת שהחיינו בחנוכה

עיונא דחדוותא

שאלות, תמיהות ונידונים לעיונא בענייני חנוכה
ממרביצי התורה ורבני הקהילות שליט"א

חדוותא דשמעתתא

שאלות ונידונים משמחי לב בענייני חנוכה
מאת הגאון רבי מנחם כהן שליט"א

תורתך נשענשעי

חידות ומושגים בענייני חנוכה מאת
הרה"ג נתן רוטמן שליט"א

נר לרגלי דברך

יריעת זכרון מיוחדת במלאת ג' שנים להסתלקותו רבן של ישראל מרן ראש הישיבה
רבינו אהרן יהודה ליב שטינמן צצוק"ל בעל ה"אילת השחר"

למען תצליח!

עצות וכלים מעשיים בדרכי ההצלחה בעולמו של
בן ישיבה בדורנו מאת מחנכים ומרביצי תורה

81 **הגאון רבי אהרון איראם
שליט"א - מאן בעי חי?**

84 **המחנך הרה"ח רבי פנחס
בריער שליט"א - איך
משכיחים תורה בכוח?!**

86 **הגאון רבי גואל אלקריף
שליט"א - הקשיים והנסיגות
כנתיב להתרומם**

הלכה למעשה

"נר מצווה ותורה אור" / שמואל ברקוביץ

מצות נר חנוכה - אור בתוך החושך דוקא!

1.

הלצה יהודית מהשנים האחרונות, מספרת על צלם שהוזמן לביתו של אחד מגדולי הדור, בכדי לתעד ולהנציח את הרגעים המיוחדים של הדלקת נר חנוכה.

השמש נוטה לערוב, והתכונה בבית הרב גוברת. מסדרים, מכינים, ואז מגיע הרגע הגדול. הרב אווז בידו את הנר הארוך והבוהק, צועד בחדרת קודש אל החנוכייה, ומתכוון להדליק את הנרות. לפתע, מבלי משים נשמט הנר מידו וצנח אל הרצפה. אינסטינקטיבית מיהר הרב לרכון אל הרצפה ולאחוז בנר כדי להרימו.

אותו רגע הבזיקה המצלמה, מתעדת את הזווית המיוחדת בה נראה הרב רכון על הרצפה כשנר בידו, וקולו של הצלם נשמע מפטיר בסיפוק: "הו, ברוך-השם, יש לנו כבר תמונה של בדיקת חמץ..."

2.

אז תמונה משותפת יש לנו. אבל האם אמנם נר חנוכה ונר של בדיקת חמץ דומים זה לזה? התשובה היא לא. הם שונים לגמרי במהותם. הנר של בדיקת חמץ אינו משמש כמטרה לכשעצמו. המטרה היא להאיר היטב בחורים ובסדקים, ולמצוא, או לכל-הפחות לוודא, שכלו פירורי החמץ מן העולם. האמצעי הטוב ביותר למטרה זו, קבעו חכמינו, הוא הנר. אור הנר מיוחד ומתאים לבדיקה שכזו.

נר חנוכה, לעומת זאת, הוא עצמו המטרה. נר חנוכה נועד להביט בו ולהתבונן בו, ולמעלה מעשרים אמה שאין עין אדם יכולה להבחין בו - אין להדליק שם. נר חנוכה אסור בשימוש, רק לראותו בלבד.

3.

היכן נפגשים שני הנרות, זה של חנוכה וזה של בדיקת חמץ?

בדין אבוקה. אבוקה, אומרים רבותינו, אף שאורה רב משל נר - פסולה גם לנר חנוכה וגם לבדיקת חמץ.

אבל גם שם אין הטעמים שווים.

לצורך בדיקת חמץ, מן הראוי היה להשתמש באבוקה. שהרי לבדיקת חמץ אנו מהדרים אחר האמצעי הטוב ביותר למציאת פירורי החמץ, ואבוקה בהחלט מתאימה לכך. אלא שבגמרא במסכת פסחים (ח.) נמנים כמה טעמים צדדיים שמחמתם אי אפשר להשתמש באבוקה לבדיקה בחורים ובסדקים. נמצא, אפוא, שאורה הגדול של האבוקה דוקא מעולה הוא, אלא שסיבות צדדיות מונעות את השימוש בו בחורים ובסדקים.

אבל בנר חנוכה, הטעם שאבוקה פסולה, הוא **דוקא** בגלל אורה הרב!

אור האבוקה מפיץ אור יקרות ומסלק את החושך, ובחנוכה לא **מגרשים** את החושך. בחנוכה **מאירים** את החושך!

4.

ספרי המחשבה, מתוך שלל הבחינות והלימודים של ימי החנוכה, מוצאים בדין זה של 'אבוקה פסולה' את ההיבט הבא: יוון החשיכה את עיניהם של ישראל. בתוככי החושך הנורא, בעמקי הטומאה הרצוצה, האיר את הלבבות פך שמן זית זך. מכאן לומדים, שמהותו של נר חנוכה, אינו **לסלק את החושך**. אלא **להאיר בתוך החושך**. להאיר למרות החושך. עם החושך.

זה היסוד שמתבאר בדין 'אבוקה פסולה'. אבוקה **מסלקת את החושך מעיקרו**, וזו לא המהות של נר חנוכה. נר, לעומת זאת, אין בכוחו לסלק את החושך. נר **מאיר בתוך החושך**, ויוצר אפשרות של חיים גם בתוככי הקיום.

5.

נס נר חנוכה מלמדנו לחיות חיי אורה בצלה הקודר של האפלולית. כל אחד ופרשנותו לאפלולית.

נר חנוכה מלמד כל אחד שמתייסר בייסורי התחלה של ישיבה חדשה, במאבקי שליטה בין היצרים, או סתם דברים לא נעימים, להחזיק איתן בנר שלו, ולחפש את הרגעים

היפים - גם באפלוליתם המעיקה של הימים העוברים עליו.

ובענין זה שונה חנוכה משאר המועדים. שאר המועדים הם אור. הם אבוקה. מדורה של אור.

חודש תשרי, למשל, כל כולו חודש של קרבה, לא רואים שם חושך כלל. הכל לבושים בגדי לבן או מחויבים בסעודות ושמחה. כך גם בשבעת ימי הפסח, בשבועות. במועדים אלו מצוות השמחה היא חובה. הסעודות הן חובה, לא רשות. כי מהות החגים הם שפע של אור, אור שצריך להיראות, ואין דריסת-רגל לחושך.

אבל חנוכה, שחל בעיצומו של החורף האפלול, כשבחוץ קר, כשהימים קצרים והחושך מתרבה - מלמד אותנו זווית חדשה. לא תמיד חייבים לסלק את החושך. לסלק חושך זו תפקידה של האבוקה, הפסולה להדלקה בחנוכה. בחנוכה מדליקים רק נר.

והנר אינו מתעלם מן החושך, אבל הוא מאפשר לא ללכת שם לאיבוד. הוא נותן אחיזה לאור בתוככי החושך.

לכן אין לובשים בחנוכה בגדי שבת, והסעודות רשות. כי בחנוכה אין יומרה לגרש את החושך בכוח. מצות היום של חנוכה היא הדלקת הנר בתוך המסגרת הרגילה, היומיומית.

ככלל, יש לזכור מה שאמרו חז"ל שהעולם - הזה דומה ללילה. אם כן, להפוך את הלילה ליום אין בידינו, אבל להאיר את חשכת הלילה באמצעות נר - ודאי שבידינו הדבר.

6.

ואיך מאירים חשיכה בנר קטן? כמובן שהשאלה במה מתמקד האדם. אם האדם מתמקד באור הנר - החשיכה מאבדת משמעות. כשאדם מתמקד בחסדים שהעניק לו הבורא, שאר החסרים נעלמים. כשבחור מתמקד ברגעים בהם הוא חש סיפוק בלימודו, בסדרים ש'הלכו לו טוב', הוא מוצא מקום טוב להיאחז בו גם בזמנים קשים. ולא, לא מדובר על הדחקה של החושך. מדובר על התמקדות באור. החושך ממילא יאבד מערכו...

7.

נר באפלת הסתלקותו של רבינו זצוק"ל
זה מביא אותנו לרגעי החושך שהיו לנו רגע

לפני כניסת החנוכה לפני שלוש שנים. כ"ד כסליו תשע"ח. הבוקר התחיל כמו בכל בוקר רגיל. שמש זורחת, משאית של תנובה פורקת סחורה, ילדי החמד צועדים בזריזות למוסדות הלימודים, והחתול אורב בפינתו הקבועה לעכבר התורן. כ"ד כסליו - יום סתמי, כמו קודמיו.

בעצם יש כן משהו שונה היום; היום בערב יחול נר ראשון של חנוכה. אבל הבוקר עצמו מתנהל כרגיל. פלוני מתרוצץ אחר חנוכייה ראויה לשמה, ואלמוני כבר קנה הכל מלבד אי-אלו פתילונים דקים.

שום דבר לא היה יכול להצביע על מה שעתיד לקרות בעוד זמן קצר.

אבל אז בשעה 8.15, החלו שלוש מילים להסתנן באוויר. בתחילה הן רק נלחשו. פחדו להיכנס לאוזניהם של אנשים. אבל לבסוף לא היתה להן ברירה. וכל אחת מהן הפכה לפצצה כבדת-משקל שאין הלב יכול לשאתה:

"הרב שטיינמן נפטר"!!!

דקה-שתים של הלם, של בירורים, של ניסיון אחרון להיתלות בתקוות-שווא. אבל השמועה התבררה כאמת. אכן. הרב שטיינמן נפטר.

8.

ואז ירדה באחת תחושה של אָבֵל וחושך לעולם.

משהו קרה. שום דבר לא ישוב להיות כפי שהיה.

וזה הורגש היטב באוויר. בחוץ היה אור - אבל הוא לא היה יכול מול החושך שירד ברגע אחד לעולם.

אנשים הסתובבו ברחובות בפנים נפולות, העצב ניכר היטב על פניהם. אנשים נשים וטף. תחושה של יתמות. של אובדן נוראי.

9.

אבל אחרי שנסתם הגולל - על דמות מעולם אחר, ועל מנהיגות שתיזכר לדורות. אחרי שסיימנו להוריד דמעות כמים - החלה רוח תנחומים לנשוב על הארץ. דווקא יום פטירתו של רבינו זצוק"ל, היה גם הוא יום של לימוד עבורנו. ומדוע? משום שהוא חל בערב חנוכה, ושעות ספורות לאחר קבורתו, כבר הדלקנו נר ראשון של חנוכה.

ועם הדלקת הנר מצאנו נחמה. עם שקיעת החמה - נר ראשון מפציע. ואם בבוקר שקעה

המשך בעמוד 23

משום הידור, וצ"ע מהו ההידור בזה דא"כ גם אין להשתמש בכוס של קידוש להבדלה תשובה: אין מערבין שמחה בשמחה וקידוש והבדלה שאני ששניהם מצוה אחת.

עוסק בהידור

שאלה: העוסק בהידור מצוה דהדלקת נ"ח כנר שני אם יש לו פטור דעוסק במצוה פטור מהמצוה. תשובה: מסתבר שהוי עוסק במצוה.

עוסק בחשד

שאלה: העוסק בהדלקת נ"ח משום חשד אם יש לו פטור דעוסק במצוה. תשובה: ככל מצוה דרבנן.

חשד בזמן הזה

שאלה: אם בזה"ז צריך להדליק נ"ח משום חשד. תשובה: כן.

קטן שיש לו בית

שאלה: קטן שיש לו בית אם ג"כ צריך להדליק נ"ח משום חשד. תשובה: כן.

קטן אם מדליק חשד

שאלה: קטן אם יכול להדליק נ"ח משום חשד בבית אביו, כשהגיע לחינוך. תשובה: לא.

חשד אם הוקצה

שאלה: כשמדליק נ"ח משום חשד, אם גם הוקצה למצוותו. תשובה: כן.

חשד או הידור

שאלה: מובא ממרן שליט"א דמי שיש לו או נרות להידור, או נרות לחשד עדיף נרות הידור, וצ"ע הא חשד הוי חובה מעיקר הדין

מ"ו בטעמא דתיקנו ברכת הרואה בנר חנוכה שיש כמה בנ"א שאין להם בתים ומשמע שפטורים תשובה: מיירי שאנוסים לגמרי.

בל תוסיף בנר חנוכה

שאלה: מי שמדליק בביתו פעמים נ"ח אם עובר בבל תוסיף. תשובה: אין ב"ת בדרבנן.

עוד בענין הנ"ל

שאלה: צ"ע ממש"כ המרדכי ריש מגילה בטעמא שלא תיקנו שני ימים בפורים למקרא מגילה שאם יקרא הוי ב"ת הרי גם במצוה דרבנן הוי ב"ת. תשובה: היכא שקבעו.

הדלקה בימין החלון

שאלה: מי שמדליק בחלון אם יש ענין להדליק בימין כמו בפתח. תשובה: כן.

בזמן ע"י שליח, או בעצמו

שאלה: מי שיכול להדליק נ"ח בזמנו ע"י שליח או מפלג המנחה בעצמו מה עדיף. תשובה: מצוה בו.

להעיר ההורים לנר חנוכה

שאלה: אם מותר להעיר ההורים כשישנים בכדי לשמוע ברכת נ"ח. תשובה: כן.

הדליק ביום א' שניים

שאלה: מי שטעה והדליק ביום א' שניים אם יצא או צריך לחזור ולהדליק אחד תשובה: יצא אבל עשה שלא כהוגן.

להדליק נר חנוכה בפמוט של נר שבת

שאלה: בט"ז ס' תרע"א סק"ב שאין להשתמש בפמוט של נר שבת לנר חנוכה

2 יעוין בס' הליכות חיים ח"א עמ' קכ"ט ובשו"ת ברכת ראובן שלמה חלק י"א ס' צ' [שיוצא לאור ע"י מכון גם אני אודך]. מש"כ בשם מרן שליט"א.
3 ועיין בס' סוכת חיים עמ' תל"ו מש"כ בשם מרן שליט"א אם יש ב"ת בדרבנן.
4 ובס' דרך שיחה ח"ב עמ' רצ"ז מובא ממרן שליט"א דרך אם יודע שרוצים יעיר אותם.
5 ועי' בס' מועדי הגר"ח ח"א תשו' תקצ"ג השיב מרן אולי, ומה שצינתי שם.
6 ועיין מש"כ בבית מתתיהו ח"א ס"א אות כ"ו בשם מרן שליט"א.
7 וכ"כ באורחות רבינו ח"ג עמ' ד' ה' שס"ל לקהילות יעקב ב ולחזו"א שחשד נוהג גם בזה"ז, וכן השיב מרן שליט"א להגר"י עדס כמובא בס' שיעורי חנוכה סו"ס כ' ושכן דעת החזו"א והקה"י.
8 ועמש"כ מרן בס' דולה ומשקה עמ' רל"ד.

// רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

"כִּי נֵר מְצֹוֶה וְתוֹרָה אֹוֶר"

דברי הלכה ועיון,
ביאורים ופנינים
בענייני חנוכה
מרשכבה"ג
מרן שר התורה
הגר"ח קניבסקי
שליט"א | "דרך
חיים תוכחות
מוסר"

שו"ת בהלכות חנוכה מרשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א

- השאלות נשאלו ע"י הג"ר מתתיהו גבאי שליט"א מח"ס בית מתתיהו, נמסר למערכת לזיכוי הרבים באדיבות "מכון גם אני אודך" בראשות הרה"ג גמליאל רבינוביץ שליט"א -

גדר נר חנוכה | בל תוסיף בנר חנוכה | הדלקה בימין החלון | עוסק במצוה | הדלקה ע"י שליח | מקבץ תשובות בהדלקה דחשד ועוד

גדר נר חנוכה

שאלה: מובא ממרן שליט"א להוכיח מהרמב"ם פ"א מברכות שנ"ח הוי חובת גברא ולא חובה בית. וצ"ע ממש"כ הרמב"ם פ"ד מחנוכה מצוותה שיהא כל בית ובית מדליק נ"ח, הרי שהוי חובת בית.

תשובה: חובת גברא לקנות בית ולהניח בבית.

עוד בענין הנ"ל

שאלה: מש"כ בטעמא דקרא דמי שאין לו בית חייב בנר חנוכה, צ"ע ממש"כ התוס' סוכה

1 יעוין מש"כ בזה מרן בס' טעמא דקרא חנוכה עמ' מ' ומובא בס' ישורון ח"ז ובדרך שיחה עמ' ש', דמי אשאין לו בית פטור מנר חנוכה.

היה קמ"ד שנה אחר התחלת הבנין ועוד שכבר הוכיחו מספר יוסיפון שאותו יוחנן כה"ג שביטל הוידוי ותיקן דמאי היה בן בנו של מתתיהו בן יוחנן מנס חנוכה אם כן הי' הרבה דורות אחר עזרא (עפ"י דרך אמונה פ"א ממעשר ה"ד).

»

רבת את ריבם. דנת את דינם. נקמת את נקמתם

הלשון "ריבם" "דינם" "נקמתם" משמע ריב שלהם, ואילו בברכה שאומרים אחרי מגילת אסתר נאמר "הרב את ריבנו" וכו' משמע ריב שלנו, ומאי שנא.

ביאר רבנו, שברכת הרב את ריבנו היא שבח והודאה לקב"ה על מה שעשה עמנו, אבל 'על הנסים' הוא דרך סיפור על מה שהיה בימיהם כיצד היה נס הניצחון והישועה, לכן שייך יותר לומר על עם ישראל וניסיהם - שהקב"ה עמד להם בימים ההם בעת צרתם, רבת את ריבם דנת את דינם וכו'.

»

נקמת את נקמתם

משמע דמלבד עצם הניצחון במלחמה עוד ערכו נקמה מיוחדת ביוונים.

ויש לפרש דהכונה היא להא דאיתא במסכת תענית י"ח ב' ניקנור אחד מאפרכי יוונים היה ובכל יום ויום היה מניף ידו על יהודה וירושלים ואומר אימתי תפול בידי וארמסנה וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום קצצו בהונות ידיו ורגליו ותלאום בשערי ירושלים ואמרו פה שהיה מדבר בגאווה וידים שהיו מניפות על ירושלים תעשה בהם נקמה, וזהו נקמת את נקמתם.

(טעמא דקרא, לחנוכה).

•

נר חנוכה לא יתבטל לעתיד

איתא ברמב"ם (סוף"ב ממגילה) שכל הנביאים והכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר שהרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם. שאלו, האם מצות הדלקת נרות בשמונת ימי חנוכה תנהג גם לעתיד לבוא והשיב רבנו כי ודאי מצוה זו גם לעתיד לבוא (וע"ע ברמב"ן על התורה במדבר ח' ב' ולהלן גבי מצות הדלקת נר חנוכה בבית המקדש, ובנדה ס"א ב' בסוגי' אם מצוות בטילות לעתיד לבוא).

•

דשבת שהיה צריך להניק את בנו הרי יכול היה להיות פשוט יותר שיקנה לו אוכל ויאכיל אותו וכמו שעושים הרבה.

והנה בברכת המזון כתב הרמ"א בסימן קפ"ז ס"ד, דאם לא אמר על הניסים בברכת המזון יאמר אח"כ בתוך הרהמן "הרחמן הוא יעשה לנו נסים כמו שעשה בימים ההם וכו'". וגם בזה שאלו את רבנו איך תיקנו לבקש כן והלא אין מבקשים על מעשה ניסים (עי' ברכות ס' א' ומצינו גם תענית כ"ד ב' שרבא נענש שהטריח על הנס) והשיב כי התוס' במגילה כבר דנו בשאלה כעין זו (א"ה, כעת לא מצאנו, ועי' ד' א' ד"ה פסק), ובעידנא אחריתא השיב בפשיטות כי הבקשה כאן היא על ניסים שבגאולה עם ביאת המשיח, ובוודאי יהיו, ולא על כגון דא אמרו שאין לבקש על נס.

»

בימי מתתיהו בן יוחנן

יש כמה מפרשים שעמדו לידע מי היה יוחנן אביו של מתתיהו, ויש שרצו לומר שהיה יוחנן כה"ג ששימש שמונים שנה.

והנה הרמב"ם כתב בריש פ"ט ממעשר שיוחנן כהן גדול היה אחר שמעון הצדיק, ויתכן דסבירא ליה דיוחנן כה"ג הוא אבי מתתיהו בעל נס החנוכה (ולא כמ"ש בפיה"מ בהקדמה פ"ו שהי' בנו וכנראה שיש שם ט"ס) ושמעון הצדיק היה כהן גדול ארבעים שנה ויוחנן כהן גדול שמונים שנה כמ"ש ביומא ט' א', א"כ הגיע קרוב להזמן דאמרינן בע"ז ט' א' שהי' אחר עזרא. ומ"מ דוחק גדול לומר כן שהרי בית חשמונאי התחיל רי"ד שנה אחר בנין בית שני כמ"ש בע"ז שם, וקשה מאד לומר שעדיין חיו הלויים שלא עלו בימי עזרא ואפילו נאמר דיוחנן כהן גדול תיקן זה בתחלת ימיו (עי' ירו' סוף מע"ש פלוגתא בזה) גם כן

•

ואילו נרות ההידור ל"ה חובה.

תשובה: ההידור הלא מעיקר התקנה⁹.

לחזר על הפתחים על נר חנוכה משום חשד

שאלה: אם צריך לחזר על הפתחים להדליק נר חנוכה משום חשד תשובה: כן¹⁰.

מצוה בו בהדלקת חשד

שאלה: כשמדליק נר חנוכה משום חשד אם אמרי' מצוה בו יותר מבשלוחו שידליק דווקא בעצמו, או אין קפידא תשובה: כן.

להשתמש לאור חשד

שאלה: אם מותר להשתמש לאורה של נר חנוכה שהודלק משום חשד תשובה: לא.

נר שהודלק מבעוד יום לחשד

שאלה: נר שהודלק מבעוד יום אם מהני לנר חנוכה משום חשד, או שצריך לכבות ולהדליק תשובה: מהני.

בנר חנוכה משום חשד אם מלה"נ

שאלה: אם אמרי' מצוות לאו ליהנות ניתנו כשמדליק נר חנוכה משום חשד תשובה: כן.

כמה נרות מדליק בחשד

שאלה: כשמדליק נר חנוכה משום חשד אם סגי בנר אחד או כמנין הימים תשובה: כמנין הימים.

נרות חשד אחר הזמן רגל השוק

שאלה: אם אחר זמן רגל השוק צריך להדליק נר חנוכה משום חשד תשובה: אולי.

להדליק נר מנר בחשד

שאלה: אם מותר להדליק נר מנר או ע"י גפרור בנר חנוכה משום חשד תשובה: לא.

ביאורים ועיונים בתפילת "על הנסים" מרשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א

- ע"פ ארכיון נכדו שליט"א מחבר הספר "שי"ח החנוכה" -

"על הנסים ועל הפרקן וכו' ועל המלחמות"

מדוע נאמר על המלחמות לשון רבים, והלא מלחמה אחת הייתה עם היוונים, ויש לומר כיון שהיוונים באו עם כל חיילותיהם וכמה דרכי מלחמה של כל חיל, וגם היו כמה מלחמות במלחמת היוונים וממילא ניחא לומר מלחמות לשון רבים. וכבר נתבאר באריכות בספר יוסיפון ובמגילת אנטיכוס המלחמות הרבות שהיו.

א

"על הנסים ועל הפרקן וכו' ועל המלחמות"

צ"ב דבשלמא על הניצחון שייך הודאה, אבל מהי ההודאה על המלחמות. ויש לבאר, דזו הודאה על ניהול המלחמה (וכן תהיה הכוונה אף בדברי הגמרא עבודה זרה ב' "מלחמות אני עשיתי שנאמר ה' איש מלחמה" והיינו לא על עילת המלחמה אלא על קיומה בפועל). ועו"ל דכיון שהיו מעטים כנגד רבים הרי שעצם הדבר שיצאו למלחמה היה נס לכשעצמו דבדרך הטבע לא היה שייך מלחמה כזו וממילא זו ההודאה שהשי"ת נתן בדעתם שאעפ"כ לא ירך לבבם ויצאו להלחם עמהם. וכמו כן בפורים נקהלו היהודים שהיו מעטים נגד גוים רבים ואעפ"כ איש לא עמד בפניהם כי נפל פחדם עליהם כדאיתא במגילת אסתר והיה נס להתחיל מלחמה כזו

(עפ"י טעמא דקרא).

»

"על הנסים"

אמר רבנו לשואל ששאל מה טעם אנו מודים תמיד על הניסים אחרי שאמרו בשבת דף נ"ג ב' כמה גרוע אדם זה שנשתנו עליו סדרי בראשית, ואמר לו, כי במקום שצריך נס, ובדרך הטבע אי אפשר בלי זה אזי אדרבה הוא מעלה גדולה שזכה להיות לו נס, אבל במקום שאפשר על פי הטבע וכגון ההיא

9 כן הביא בשם מרן שליט"א בס' שומר אמת עה"ת עניני חנוכה.

10 ובס' לבנימין אמר עמ' נ"ח השיב ע"ז מרן אולי.

היה ממעט מאימת הדין ומשמחת הכפרה, ורק לאחר שכהו ההרגשים בירידת הדורות, הוצרכו לחדש פיוטים עם חרוזים וניגונים לעורר הלבבות, ועל כן קובעים סעודות בחנוכה עם זמירות ותשבחות, מה שלא היה נהוג מלפנים, כי בדורנו זה נצרך כדי לקבל איזה הרגש בהודאה ובהלל.

וכבר מצינו מנהגים רבים שנוהגים בהם בדורנו מפני ירידת הדורות, כגון מנהגי האבלות על חורבן בית המקדש שמדינא דגמרא לא נהגו אבלות כי אם מראש חודש או בשבוע שחל בו תשעה באב, ואנו נוהגים אבלות כבר משבעה עשר בתמוז, כי בזמן הגמרא היו מרגישים את החורבן גם בלי מנהגים אלו, ורק לאחר ירידת הדורות הוצרכו לחזק את הרגשת החורבן, ומטעם זה עושים תיקון חצות ואומרים פרקי על נהרות בבל ושיר המעלות בסעודה לפני ברכת המזון, כדי לחזק את הרגשת החורבן.

ואמנם לא די באמירת זמירות ותשבחות לבד והוצרכו גם לקבוע סעודות, והדברים יתבארו על פי מה שכתב רבינו יונה (שע"ת ד, ט) "כי בשאר ימים טובים אנחנו קובעים סעודה לשמחת המצוה כי יגדל וישגה מאד שכן השמחה על המצוות כמו שנאמר ועתה עמך הנמצאו פה ראיתי בשמחה להתנדב לך ונאמר תחת אשר לא עבדת את השם אלוהיך בשמחה ובטוב לבב", והיינו שיש שלשה חלקים, מצוה, שמחת המצוה, וסעודה על שמחת המצוה, ועיקר מצות השמחה היא בלב, אלא שקובעים סעודה מפני שאדם השרוי בסעודה מצב רוחו מתרומם, ואז הוא יכול להרגיש את שמחת המצוה, ואם הוא רעב הרי הוא טרוד ברעבונו ומסיח דעתו משמחת המצוה, ועל כן מרבים בסעודות בחנוכה - כדי שתהיה שמחת המצוה בשלימות.

ימי החנוכה ימים קדושים

והנה מבואר בראשונים ובזוהר שימי החנוכה נקראים מועד והם בכלל המועדים שבתורה, והיינו שהם גם כן בכלל מקראי קודש, ומצינו במדרש (פס"ר פ"ו) כי ביום כ"ה כסלו נגמרה מלאכת המשכן, והיה ראוי שתשרה שכינה ביום זה בישראל, ונדחה לראש חודש ניסן, אמר הקב"ה עלי לשלם, מה שלם לו הקב"ה חנוכת בית חשמונאי, והיינו

ושמעתי בלומז'ה מהמשגיח הגה"צ רבי אבא גרוסברד זצ"ל שהכיר אדם מבוגר שהיה גר בקובנא, וזכה לראות את גדולי הדור שלפניו כהגאון רבי יצחק בלאזר ועוד, וכשנשאל מה הוא זוכר מהם השיב, כי היו חבורת פרושים שישבו בבית המדרש, ונשים צדקניות היו מביאות להם את מאכלם לתוך בית המדרש, ונשאר בזיכרוננו שפעם אחת כיבדוהו בני חבורת הפרושים ונתנו לו חתיכת חלה מתוקה ממה שאכלו... ואמר רבי אבא בשיחתו, ראו אדם שזכה להסתופף במחיצת גדולי הדור, וכמה היה יכול לקבל מהשפעתם, אף על פי כן לא נשאר לו בזיכרוננו מהם אלא שנתנו לו פיסת חלה מתוקה, זהו כאשר מסתכלים במבט שטחי וילדותי על החיים. והרי זה מצבם של אלו שבעיניהם חנוכה זה זמן של אכילת לביבות... כל אחד צריך להתבונן להבין את מהותם של ימי החנוכה, שקבעו חכמים 'להודות ולהלל', ויש בזה שני חלקים נפרדים, ההודאה היא הכרה בטובה שמקבלים מאת הבורא ית', וזהו מה שאומרים בתפילה על הנסים וכו', והלל הוא הכרת גדולת הבורא ולשבחו, וזהו מה שתיקנו לומר הלל בחנוכה, זו היא עיקר עבודת ימי החנוכה.

ירידת הדורות - חיזוק הרגשי הלב

וצריכים לדעת מה שכתבו הפוסקים (או"ח סימן תע"ר) כי ימי החנוכה לא נקבעו למשתה ולשמחה, ואין בהם מצוה להרבות בסעודות כמו בפורים, ומכל מקום כתב הרמ"א שם שיש 'קצת מצוה' בריבוי הסעודות כאשר אומרים בהם זמירות ותשבחות, עיין שם, ומנהג זה נתחדש רק בדורות האחרונים, ומלפנים לא היו עושים ריבוי סעודות בחנוכה, ורק מפני ירידת הדורות שנתמעטו הרגשי הלב, הוצרכו להוסיף סעודות עם זמירות ותשבחות כדי לחזק את הרגשי הלב בהודאה ובהלל.

וכיוצא בזה הפיוט שאומרים 'מעוז צור' בחנוכה, וכן הפיוטים שאומרים בתפילות הימים הנוראים, הם מנהגים שנתחדשו בדורות מאוחרים, ובתקופת הגמרא לא היו אומרים פיוטים, מפני שלא היה צורך בכך, והיו מתעוררים לתשובה גם בלא אמירת 'ונתנה תוקף', ויתירה מכך מצינו (תענית כו, ב) שהיו עושים שידוכים ביום כיפור, כי זה לא

// רבינו מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א

בִּימֵי הָהֵם בְּזִמְן הַזֶּה

פניני אגדה
ולקחי ימי
החנוכה
ממשנתו של
רבינו מרן ראש
הישיבה הגרי"ג
אדלשטיין
שליט"א | נר
לְרִגְלֵי דְבָרֶיךָ
וְאוֹר לְנֶתִיבֶיךָ

הבנת מהות ימי החנוכה | ירידת הדורות - חיזוק הרגשי הלב | ניצול ימי החנוכה הקדושים | לעסוק בתורה אפילו יותר מהרגיל | חנוכה - זמן של חיזוק התורה | זדים ביד עוסקי תורתך | היוונים רצו לעקור האמונה והקדושה | גזירות על שבת מילה וראש חודש

הבנת מהות ימי החנוכה

כן ימי החנוכה נשתרשה בהם הבנה ילדותית מוטעית, ומתקופת הילדות נכנס בראש שחנוכה זהו זמן של חוסר רצינות, כי כאשר ישאלו ילדים קטנים במה ניכר אצלם ימי החנוכה, ישיבו לאלתר כי חנוכה הוא זמן של אכילת לביבות ומקבלים בו דמי חנוכה, כמו ששאלו פעם לאדם שעלה מרוסיה, מה נשאר בזיכרוננו מימי הפורים, ואמר כי זוכר שסבתו הייתה מחלקת לילדים אזני המן... הרי אין זו כי אם הבנה ילדותית הנובעת מחוסר התבוננות, שעל זה עורר בעל חובות הלבבות שצריך אדם להיזהר שלא תשתרש בלבו ההבנה הילדותית.

החובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג חשבון כ"ד) כתב כי יש דברים הידועים לאדם מילדותו, וכבר הורגל בהם עד עתה עם הבנה של ילד קטן, וכאשר ישוב בבגרותו ויחזור עליהם וילמד אותם מחדש, יקבל בהם תוספת הבנה ובהירות שלא הייתה לו בהם עד עכשיו, וכגון לענין לימוד תנ"ך שלמד בעת ילדותו, הרי אם יחזור על זה שוב בבגרותו יוסיף עוד בעמקות ההבנה יותר ממה שהבין מקודם, לכן ראוי שיחזור על הדברים שלמד בילדותו, כי על ידי החזרה תהא הבנתו בהם ברורה ואמיתית יותר.

- **”ימי החנוכה, הם זמן שצריך חיזוק, כי בדרך הטבע בחנוכה אנשים מרגישים כאילו שיש ‘חופש’, חופש מכל השעבודים, חופש מתורה, וכאילו שאין איסור ביטול תורה בימים אלו, כך ההרגשה, וזה לא נכון, אלא ההפך!”**

גזירות על שבת מילה וראש חודש

וזה היה עיקר רצונם, לעקור האמונה, ולכן גזרו בפרט על שבת ומילה וראש חודש, שהן מצוות מיוחדות השייכות לאמונה, שבת הוא יום השביעי שבו שבת הקב"ה מכל מלאכתו בבריאת העולם, והוא זכר למעשה בראשית, שבת היא אמונה שיש בורא עולם, כי בו שבת מכל מלאכתו, זכר למעשה בראשית.

וכן מילה שעל ידה מקבלים קדושה ומתקדשים יותר, וערל שאינו מהול הרי הוא אסור בתרומה, ובקרבת פסח, ובקדשים, ופסול לעבודה, משום שיש בו פגם, פגם הערלה, והמילה נותנת קדושה, קדושת ישראל, וביקשו היוונים לבטל ענין זה ולכפור בקדושה.

וכן ראש חודש, הרי בית דין קובעים את ראש חודש, האם החודש מלא או חסר, ולפי זה קובעים את כל המועדים, וכל קדושת המועדים - כל הימים הקדושים שיש לנו הם על ידי 'מקדש ישראל וראשי חדשים', שישראל מקדשים את ראשי החדשים, ואילו 'מקדש השבת' זה הקב"ה, וכן 'מקדש ישראל' זה הקב"ה, אבל את החודש מקדשים ישראל, וזה כוח של כלל ישראל לקדש, וכיון שזה ענין של קדושה שבזה תלוי גם קדושת כל המועדים, ביקשו היוונים לבטלו.

וזה היה רצונם של היוונים, לעקור את האמונה ולבטל את הדברים של קדושה, שלא תהיה קדושה, ולכן גזרו במיוחד על המצוות האלה, שבת מילה וראש חודש, שהן מצוות שונות קדושה, ושייכות לאמונה.

(מתוך שיחה חנוכה תש"פ)

ואינם מצליחים, ובחנוכה זהו הזמן שנמסרו זדים 'ביד עוסקי תורתך', ולא עלתה בידם לבטל תורה מישראל.

והב"ח באו"ח סימן תר"ע ביאר ההבדל בין חנוכה לפורים, שבפורים עיקר הגזירה הייתה להשמיד להרוג ולאבד, וביקשו לאבד את הגופים, ולכן קבעו את ימי הפורים למשתה ולשמחה לזכר עיקר הנס שהיה על הגופים, אבל בחנוכה עיקר הגזירה הייתה על רוחניות, שביקשו להשכיחם תורתך ולאבד את הנשמה, ולכן לא קבעו בהם משתה ושמחה אלא להודות ולהלל, והיינו שמחת הנשמה, להודות ולשבח להשי"ת על הניסים שעשה לאבותינו.

(מתוך שיחה בישיבת פוניבז' כסלו תשע"ד)

»»

היוונים רצו לעקור האמונה והקדושה

אנו עומדים בימי החנוכה, שבהם זכינו לתשועה מגזירות היוונים, והגזירות היו 'להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך', גזירות על תורה ועל מצוות, להשכיחם תורתך שלא יעסקו ישראל בתורה, ולהעבירם מחוקי רצונך שגם מצוות לא יקיימו.

וידוע שהם גזרו במיוחד על מצוות שבת ומילה וראש חודש, שלא לשמור שבת, ולא לעשות ברית מילה, ולא לקדש את החודש, ויש להתבונן מה המיוחד במצוות אלו שגזרו דווקא עליהם.

והביאור משום שהיוונים רצו לעקור את האמונה, כמו שאמרו חז"ל (בראשית רבה ב, ד) וחושך זה גלות יוון וכו' שהייתה אומרת להם כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל.

וענין קרן השור להורות על 'כוחי ועוצם ידי', שהשור יש בו כוח גופני, ועיקר כוח השור הוא בקרניו, שיכול לנגוח בהם, ואמנם לשור אין שכל ומהיכן הוא יודע שהוא יכול לנגוח עם הקרניים, אבל זה טבע שהטביע הקב"ה בבריאה, שבשור יש טבע כזה שהוא יודע שהוא יכול עם הקרניים לנגוח ולהזיק, 'שור נגח', ולכן נתכוונו היוונים כשאמרו לכתוב על קרן השור, שהוא כוח הגוף, להראות על כוח הטבע, בלי אמונה רח"ל.

- **”יש כאלה שחושבים שחנוכה הוא זמן שפטורים בו מלימוד תורה, אבל אין דבר כזה! ואדרבה הרי היוונים ביקשו להשכיחם תורתך, ובחנוכה היה הנס שאפשר ללמוד תורה, אם כן זהו זמן שחייבים בו יותר לעסוק בתורה, ואינו זמן של פטור מתלמוד תורה, אלא החיוב לעסוק בתורה כמה שאפשר אפילו יותר מהרגיל, כל אחד לפי כוחו כמובן, והוא זמן של עסק התורה”**

»»

חנוכה זמן של חיזוק התורה

אנחנו עומדים בחודש כסלו ובקרוב יגיע ימי החנוכה. כבר כמה שנים שנהגו בשיבתנו דבר טוב שלא לעשות בין הזמנים בחנוכה, וכל סדרי הישיבה מתקיימים כרגיל, כל השיעורים, סדרי הלימוד, התפילה והמוסר, בלי שום שינוי, וגם בשבת חנוכה נשארים ללמוד בישיבה, ומי שרוצה לנסוע לביתו מקדים נסיעתו לשבת שלפני חנוכה, או בשבת שלאחר חנוכה, ושמעתי שגם הרבה הורים מבינים זאת שאין לבטל סדרים בימי החנוכה.

והענין בזה מפני שבחנוכה היו גזירות על התורה, וכפי אות מסירות נפשם של החשמונאים בחנוכה נשארה התורה בכלל ישראל. אם כן חנוכה הוא הזמן של חיזוק התורה.

זדים ביד עוסקי תורתך

ועוד מזכירים בעל הניסים מסרת וכו' טמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך, ויש לפרש שכל אחד מכוון כנגד חברו, 'טמאים' היינו עובדי עבודה זרה, ו'טהורים' היינו בעלי אמונה, 'רשעים' היינו בעלי מידות רעות, ו'צדיקים' היינו בעלי מידות טובות, ו'זדים' הם אלו שמבקשים לעקור תורה מכלל ישראל וכמו שאמר דוד המלך (תהלים קיט, נא) "זדים הליצוני עד מאד מתורתך לא נטית", והיינו שהזדים מבקשים לנתק את כלל ישראל מהתורה

שבאותו יום שהתחיל הנס של פך השמן שרתה שכינה על ישראל. ולכן בספרים הק' נקראים ימי החנוכה ימים קדושים, וכידוע שכל ימי המועדות, חוזרת בהם השפעה של קדושה בכל שנה ושנה, והיינו שיש אפשרות להתעלות במעלות הרוחניות בימים אלו, על ידי התבוננות והשבה אל הלב.

וכתב הרמב"ם בסוף הלכות חנוכה (ד, יב) "מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד וצריך אדם להיזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח הקל והודיה לו על הנסים שעשה לנו, אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק, עכ"ל. והיינו שעיקר המצוה היא לשבח ולהודות, והיינו לחיזוק האמונה עד כי תהיה בלבנו הרגשת חיוב ההודאה והשבח להקב"ה, על שעשה עמנו, ושעושה עמנו, ושעתיד לעשות לנו, וכן כתב הב"ח שחיוב ההודאה וההלל הוא עבודה שבלב. יהי רצון שנזכה לנצל את ימי החנוכה כראוי.

(משיעורי החומש ליל ש"ק חנוכה תשס"ז)

»»

ניצול שמונת הימים הקדושים

ימי החנוכה, הם זמן שצריך חיזוק, כי בדרך הטבע בחנוכה אנשים מרגישים כאילו שיש 'חופש', חופש מכל השעבודים, חופש מתורה,

ויש לידע שאין הכוונה כאן לאיזה מערכה שלימה בסוגיות הש"ס, אלא אם למדת גמרא והתחדש לך תוספת הבנה, זהו כבר נחשב לחידוש תורה שהקב"ה מניחו בכתר. כאשר האדם מתבונן בזה כמה רוממות הוא מקבל? כמה חשק נוצר בו ללמוד ולהעמיק בתורה? מובא שם שפעם הגיע פילוסוף מחכמי הגוים לרשב"י ושאל אותו על מה שנא': מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך (ירמיה' י' ז'), שלכא' אי"ז שבח גדול אם משווים את הקב"ה לחכמי הגוים שהם בשר ודם, והיינו כשם שאין אדם בא לשבח את היהלומים שהם שווים יותר מעפר הארץ, כך לא שייך לשבח את הקב"ה ביחס לבני אדם, ועוד שמשמע בכתוב שדווקא בחכמי הגוים אין כמוהו אבל בישראל יש כמוהו, וכעין מה שדרשו חז"ל על הכתוב ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ואף כאן נדרוש כך. ענה לו רשב"י ודאי שפיר קאמרת, שהרי הקב"ה מחיה מתים, ובאו אליהו ואלישע ואף הם החיו מתים, הקב"ה מוריד גשמים, ובא אליהו ועצר את הגשם, הקב"ה מנהיג את השמש, ובא יהושע והעמיד את השמש, ולא עוד, אלא שהקב"ה בעצמו מצוה אותנו ללכת בדרכיו ולהתדמות לו. ומסיים הזוהר שכאשר שמע זאת אותו פילוסוף גוי, הלך ונתגייר ונעשה תלמיד חכם גדול וקראו לו יוסי קטינאה עי"ש.

והנה הדברים מוקשים ביותר, שהרי הגוי שאל שאלה חכמה ואף הוכיח אותה מדרשות חז"ל, ורשב"י עוד חיזק לו את הקושיא והביא לו דוגמאות נוספות שאכן הוא צודק, וא"כ מהי התשובה לשאלתו, ומדוע אותו הגוי כ"כ התפעל מהתשובה עד שהלך והתגייר? אכן הביאור בזה, שבאמת אין גדלות הקב"ה נתפסת בשכל האנושי ואינה ניתנת להשוואה לשום דבר, אלא שכאשר אנו באים לדבר מפעולותיו ויכולותיו של הקב"ה, אנו רואים שחכמי ישראל יכולים ג"כ לפעול וכמו שהביא לו כמה דוגמאות, ואילו חכמי הגוים אינם שייכים לזה כלל. והטעם לזה, שבאמת אין שום כח בעולם חוץ ממנו ית', וכל הכוחות בעולם נובעים ממנו, והגוים כיון שאינם יכולים בשום אופן להתדבק

התרגום היוונים יוכלו לעסוק בתורה, אך עדיין זה רחוק מיום שנעשה בו העגל? אלא אומר החת"ס (דרשות ח"א דף עא) כל המהות של התורה נמצא בפנימיותה ורמוז בקוצין ותגין שבה, והגויים אינם יכולים להשיג זאת, וזה היה הענין של תלמי בתרגום התורה, שהרי בתרגום א"א לתרגם אלא את הפשט של התורה, וא"כ כאשר מתרגמים את התורה לשפה אחרת, כאילו רוקנו אותה מכל מהותה, וכעת היא כביכול תורה אחרת ולא תורתו של הקב"ה, והרי זה כהחלפת אלהות ח"ו, ולכך היה זה קשה כיום שנעשה בו העגל עכת"ד. פירושו של דבר, התורה יש בה עומק ורוממות נשגבה, וכאשר אנו עוסקים בה אנו נדבקים בקדושתה, אך כל זה כאשר אנו יודעים על רוממותה וקדושתה.

נראה איזה קטע מהזוהר ונבין מעט מהי רוממות התורה. מובא בזה"ק (פר' ויקהל ריז:) שהיו יושבים רשב"י וחבורתו ועוסקים בתורה, ולפתע ראה רשב"י שרבי יוסי הסיח דעתו לרגע מהתורה ונשתנו פניו, א"ל יוסי [- ללא תואר רבי] מה קרה לך? מיד חזר רבי יוסי לדבקותו בתורה, ואז אמר לו רשב"י רבי יוסי [- כעת עם התואר] חזרו פניך. האם אנו מצליחים להבין מה כתוב כאן? כאשר האדם יושב ועוסק בתורה יש לו אור על הפנים, ואם הוא מסיח דעתו לרגע רואים זאת על פניו, האם אנו מרגישים כך? רואים אנו מכאן עד כמה אין לנו השגה מהי קדושת התורה. [היום כאשר אחד לומד ובאמצע מצפצף לו בכיס המכשיר... והוא חושב שהוא בסדר... מסכן האדם הזה...]. והביאור לזה, כידוע 'ישראל ואורייתא וקוב"ה חד הוא', חד הוא! ולכן כאשר יהודי יושב ועוסק בתורה הריהו נדבק בקוב"ה, ואם הוא מסיח את הדעת הרי שזה מורגש מיד.

והנה אמנם אין בכוחנו להשיג מה הביאור 'חד הוא', אך נתבונן מעט בדברי רבותינו וננסה לקרב את הדברים ללבנו. ראיתי פעם בהקדמת הזוה"ק (ט:) סיפור נפלא, [- וכדאי לכל אחד לעבור פעם על כל הקדמת הזוהר, יש שם דברים נפלאים המלהיבים את לב האדם לעבודת ה' בכלל, ולעסק התורה בפרט. וכגון מה שכתוב שם (ד:) שכל חידוש תורה שהאדם מחדש הקב"ה מניח אותו בכתרו. האם אנו מבינים מה הביאור בזה?

// מרן ראש הישיבה חכם שלום הכהן שליט"א

בִּיד עוֹסְקֵי תוֹרָתָךְ

הלך מימי החנוכה - התעוררות לעמל התורה ויגיעתה במשנתו של מרן ראש הישיבה חכם שלום הכהן שליט"א ראש ישיבת פורת יוסף | פן שָׁמֹן טְהוֹר חָתוּם בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל כָּהֵן גָּדוֹל

מעלת התורה בטהרתה

אמרו רבותינו ז"ל (מסכת סופרים פ"א) מעשה בחמשה זקנים שכתבו לתלמי המלך את התורה יוונית, והיה אותו היום קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל, שלא היתה התורה יכולה להיתרגם כל צרכה. ויש להתבונן בזה, איך דימו את תרגום התורה ליום שנעשה בו העגל, הלא יום שנעשה העגל היה יום נורא ואיום! שבנ"י עזבו את ה' מיד לאחר קבלת התורה, וח"ו אין יותר המשך לתורה ולקיום העולם, אבל כאן מה עשו? מה החסרון הגדול בתרגום התורה? אמת! אסור לגוי לעסוק בתורה, וכעת לאחר

רבותינו ז"ל תקנו לנו בימי החנוכה להוסיף בתפילה ובברכת המזון 'על הניסים', שזהו הודאה על מה שעשה הקב"ה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. בנוסח הזה אנו רואים מה היתה הצרה הגדולה ביותר במלכות יון שממנה הצילנו הקב"ה, 'כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל לשכחם תורתך', והיינו שהמטרה העיקרית של יון היתה להשכיח מבנ"י את התורה. ויש להתבונן בזה האם באמת חפצם היה שבנ"י לא ילמדו תורה? נעמיק מעט ונראה מהי קדושת התורה.

כבן, ואילו בשאר קיום המצוות הוא כעבד, וכמו שאנו אומרים בתפילה 'השיבנו אבינו לתורתך, וקרבתנו מלכנו לעבודתך' עכ"ד. והיינו שיש בעבודת ה' שני חלקים, יש את חלק העבודות של היהודי בקיום המצוות, ויש את לימוד התורה שבזה האדם חשוב כבן, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (נדה ע: וע"ע שמו"ר מא ג) עה"פ כי ה' יתן חכמה מפיו, משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפניו, וברש"י שם כך חכמה שהיא לאוהביו של מקום, נתנה להם מפיו ולא מאוצר אחר.

ולכך דוקא היהודי שכאשר הוא יושב ועוסק בתורה חשוב כבן, הוא חשוב יותר מכה"ג ששייך לחלק העבודה, ואינו אלא כעבד, אבל גוי שיושב ועוסק בתורה אינו מקבל חשיבות של בן, ולכל היותר הריהו כעבד, ולכך אמרה הגמ' שהוא ככה"ג.

ועפ"ז נבין שהיוונים לא היה אכפת להם שבנ"י ילמדו תורה, אבל רצו שזה יהיה תורה ביוונית ללא קדושתה, וזהו שאנו אומרים 'להשיבם תורתך' - 'תורתך' דוקא. ולכך ציוו עליהם לכתוב אין לנו חלק ונחלה באלוקי ישראל, כיון שזו היתה עיקר מטרתם להרחיק את בנ"י מהקב"ה, וכאשר בנ"י נזהרים בלימוד התורה בקדושתה ובכל דקדוקי הדינים שבה, בזה הם מתקרבים לקב"ה ודבקים בו. ובזה יבואר היטב מה שהקשו מדוע היה צורך בנס פך השמן והלא טומאה הותרה בציבור וא"כ היו יכולים להדליק את המנורה גם בשמן טמא? אלא שתורה שאינה בטורה אינה כלום, והמנורה הלא מרמזת על התורה, ולכך לא יכלו להדליק בה שמן בטומאה אף כשמותר עפ"י הדין.

שמענו כעת כמה דברים ברוממותה של התורה, ואמנם אלו דברים גבוהים, אבל כאשר האדם נותן לבו לכך בשעה שיושב ועוסק בתורה, זה נותן לו כח להתגבר על היצר שרוצה להסיתו לדברים קטנים, אדם היודע שהוא נמצא במרכבת המלך היאך יעזוב אותה בשביל לשחק עם זאטוטי הרחוב?! ה"ת יעזרנו לעסוק בתורה תמיד מתוך דבקות בו ית', ונזכה ל"חיי עולם נטע בתוכנו", אמרנו כ"ר.

ועפ"י החילוק המהותי שיש בין היהודי לגוי, ביארתי פעם מה שאמרו רבותינו (הוריות יג.) יקרה היא מפנינים - מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, והיינו שכהן גדול זהו השיא שבבני ישראל, ומ"מ הלומד תורה חשוב הוא ממנו. ומאידך לגבי גוי, מצינו בגמ' (ע"ז ג.) שאמרו שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול, וכתבו שם התוס' (ד"ה הרי הוא) שדווקא ישראל שעוסק בתורה גדול הוא יותר מכה"ג, אך הגוי שעוסק בתורה אינו אלא ככה"ג. ויש להתבונן מה הענין בזה, שלכא' אם לומד תורה חשוב יותר מכה"ג וכמו שדרשו את הפס' יקרה היא מפנינים, א"כ אף הגוי יותר חשוב?

יש כאן יסוד גדול בכל המהות של קבלת התורה. התורה איננה כשאר חכמות אשר עיקרם הוא לידע חק ומשפט, אלא תכליתה היא שהאדם ידבק בקב"ה וילך בדרכיו, והיינו שכל המהות שלו תשתנה ותיהפך להיות 'חפצא' של תורה "כאשר האדם לומד תורה ומתנהג בכל דרכיו כרצונו יתברך, הרי שהוא דבוק בקב"ה ומהותו משתנית לגמרי, ומרומם הוא מעל לכל התאוות הארציות"

אלא הביאור לפי מש"כ הגאון ר' חיים מוולאזין זצ"ל בספרו רוח חיים (פ"ב מ"א) שאדם העוסק בתורה קרבתו להקב"ה

"כאשר האדם נותן לבו לכך בשעה שיושב ועוסק בתורה, זה נותן לו כח להתגבר על היצר שרוצה להסיתו לדברים קטנים, אדם היודע שהוא נמצא במרכבת המלך היאך יעזוב אותה בשביל לשחק עם זאטוטי הרחוב?!"

שלא לגנוב ולרצוח, מ"מ זהו רק מפני שהם שומרים על מצוות ה', אבל אינם יכולים לשנות את המהות שלהם, כיון שכל קיומם הוא על העבירות הללו, ואף כאשר כלפי חוץ אינם עושים כל רע, הרצון הפנימי שלהם הוא לרצוח ולגנוב ולנאוף, וכמו שאמרו (אבות פ"ג) אלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו. ומאידך, עם ישראל כאשר קבלו את התורה, קבלו על עצמן את העול שבתורה, להשתנות במהות, להיות 'חפצא' של תורה. וזהו שאמרו מיד למשה רבינו: כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע. והיינו שקבלו על עצמם לעשות הכל, ואפ' מה שאינם מבינים, זוהי קבלת העול השלימה, וזאת יש רק בעם ישראל, ולכך אנו מדגישים בברכת התורה 'אשר בחר בנו מכל העמים', ומדוע באמת בחר בנו? כיון שרק בנ"י קבלו בשמחה וברצון את כל התורה, ללא שום הסתייגות. ומע"ז שמעתי פעם ממוריני ראש הישיבה הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל על לשון התנא באבות (ספ"ה) הוי עז כנמר וקל כנשר וכו', שלכא' יש להתבונן לשם מה הוצרך התנא להביא דוגמאות מהחיות, וכי איננו יודעים מהי גבורה, ומהי עזות? אלא הביאור בזה, שהתנא בא ללמדנו שהאדם צריך לקנות מדות אלו, שיהיו אצלו בטבע לעבודת ה', כשם שהנמר זהו טבעו ואינו צריך בכל פעם להחליט מחדש להיות עז, כך האדם צריך להרגיל עצמו בעבודת ה' במידות אלו, עד שיהיו קנויים אצלו בקנין גמור, שיהפכו להיות ממהותו הפנימית, זוהי השלימות של האדם עכ"ד.

בו ית', ממילא אינם שייכים בכל הכוחות שמחוץ לגדרי הטבע, אך היהודים שקבלו את התורה, כאשר הם עוסקים בה והולכים בדרכיה, הריהם דבוקים בו ית' ומקבלים ממנו כוחות לשלוט על הבריאה, אבל וודאי שאי"ז כוח נפרד ח"ו, אלא מתוך דבקותם בו ית' הריהם מקבלים ג"כ כוח. וזהו שסיים רשב"י ואמר לו ולא עוד אלא שהקב"ה בעצמו מצוה אותנו שנלך בדרכיו, והיינו שבזה ביאר לו היאך יתכן הדבר הזה, וזו היתה התפעלותו הגדולה של אותו פילוסוף עד שהרגיש בנפשו אם יש כזו אפשרות להתרומם גם אני רוצה, והלך והתגייר.

ובזה נבין מה שאמרו 'ישראל ואורייתא וקוב"ה חד הוא', שכאשר האדם לומד תורה ומתנהג בכל דרכיו כרצונו ית', הרי שהוא דבוק בקב"ה ומהותו משתנית לגמרי, ומרומם הוא מעל לכל התאוות הארציות. אך צריך לדעת שכל זה בתנאי ששומרים על קדושת התורה, אבל אם אין שומרים על קדושתה ואין הולכים בדרכיה כרצונו ית', ודאי שמפסידים הכל, ולכך הגויים אינם יכולים להגיע לזה, שאף אם ילמדו תורה מ"מ מהותם נשארת חולין ואינם יכולים להתרומם מעל התאוות. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ספרי תחי' פר' וזאת הברכה) עה"פ: ה' מסיני בא, זרח משעיר למו וגו'. שבשעה שרצה הקב"ה ליתן את התורה לבנ"י, חיזר על כל האומות, וכשהלך אצל בני עשו אמרו לו מה כתיב בה אמר להם לא תרצח א"ל הרי ע"ז אנו חיים, וכמו שבירך יצחק את עשו ואמר לו על חרבך תחיה, וכך היה אצל כל אומות העולם, בני ישמעאל טענו שאינם יכולים להתגבר על לא תגנוב, ובני עמון ומואב דחו את לא תנאף ע"י.ש. ולכא' הדברים אינם מובנים, שהרי גם בני נח מצווין להיזהר בכל האיסורים הללו, שזהו מכלל שבע מצוות בני נח, וא"כ מהו שטענו איננו יכולים לקבל את התורה מפני הלאווין הללו?

אכן יש כאן יסוד גדול בכל המהות של קבלת התורה, - התורה אינה כשאר חכמות אשר עיקרם הוא לידע חק ומשפט, אלא תכליתה היא שהאדם ידבק בקב"ה וילך בדרכיו, והיינו שכל המהות שלו תשתנה ותיהפך להיות 'חפצא' של תורה, וזהו שבאו אומות העולם וטענו אף אם ניזהר ונשמור

תורה ולחזור בתשובה, וגם הרחוקים מוכנים להתקרב ובפרט בעיתות אלו, ולכן חייבים להתחזק בלימוד תורה, לעלות ולהתעלות בכדי שהקב"ה יסיר מעלינו כל נזק וכל פחד ודאגה.

חייבים להתחזק מאד ולהקפיד הקפדה יתרה בענייני שמירת הלשון. שלא לדבר לשון הרע ורכילות על אף יהודי, לשמור על הפה שיעסוק רק בדברי תורה וקדושה. "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב", וקל וחומר בימים אלו, אומר דוד המלך "נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה", לשון הרע זה דבר חמור מאד שהרבה מאד נכשלים בזה, ומוכרחים לעשות סייגים וגדרים בכדי לעקור מהשורש את לשון הרע ורכילות, מי בתענית דיבור ומי בקבלות מעשיות.

ולכן על כולנו להתחזק בלימוד התורה ביראת שמים טהורה, ושמירת הלשון, היות ואלו ימים שבהם צריך שמירה מעולה. ימים שבהם צריך שמירה מן המזיקין, ימים שחייבים להרבות בתפילה, לזעוק במרה אל ה' ולהתחזק בלימוד התורה ועבודת המידות. אנחנו ממש בפתחה של הגאולה והקב"ה מעורר אותנו בכדי שנשוב אליו בכל מאונו, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ובזכות זה נזכה שהישוב במרומים יחון ויחמול על שארית הפליטה, ויסיר כל חרון אף מישאל בכל מקומות מושבותיהם בארץ ובתפוצות.

«המשך מעמוד 9»

אותה סלל עבורנו, המציאות המופלאה הזו של קיום עולם התורה למרות הגזירות מבית ומחוץ, אבני-הדרך שהציב עבורנו, והחיים תחת שרביטם של ממשיכי דרכו רבותינו מאורי האומה שליט"א - הם הנרות בהם התמקדנו אז, ובהם אנו נאחזים היום.

וזהו הנס-חנכה שבכל דור ודור. גם כשכבים הנרות, כשמשתרר החושך - מדליק הקב"ה עבורנו נרות חדשים בתוככי אפלת הגלות.

כך היה וכך יהיה, עד אשר נזכה לביאת גואל-צדק, שעליו כבר מובטחים אנו: "שלא יכבה נרו לעולם ועד"!

• **“התורה היא זו שהחזיקה את עם ישראל לכל אורך הדורות, וזו הערובה לקיומנו וכתריס בפני הפורענות, חייבים להתחזק בלימוד התורה, תורה מגנא ומצלא”**

מגינה ומצילה וראויה היא שתגן על הדור כולו.

חייבים להישמע להנחיות של הרשויות עד תום ולנקוט במשנה זהירות לפי כל הכללים שהציבו המומחים, מכיוון שניתן רשות למשחית לחבל אינו מבחין בין טוב לרע. אך אם זאת חייבים להיזהר שלא יהיו ביטול תורה. ללמוד בחברותות תוך שמירת ההנחיות, אבל להיות עמלים בתורה בטהרה. חייבים להקפיד על לימוד תורה מתוך יראת שמים טהורה. זו התשובה למה בדורות קודמים היו הצלחות בלימוד התורה והיראה, שכן למדו עם יראת שמים. יראת שמים היא המעטפת שבלעדיה אין קיום והצלחה ללימוד התורה. על כל אחד ואחד מאיתנו רובצת אחריות גדולה לגורל הדור, והמפתח הוא בלימוד תורה ביראת שמים. תורה מגינה ומצילה וראויה היא שתגן על הדור כולו. זכינו, שבימינו נפתחו הלבבות לקבל דברי

שמשו של צדיק, לעת ערב יש אחרית ותקווה. אכן, את החלל העצום שנפער - אין מי שימלא. את החושך הנורא, אין מי שישלך. אבל הדלקנו נר בתוככי האפילה הזאת, לומר, לא הניח אותנו הגרא"ל לבדנו. נותרנו יתומים, אבל לא לבד. מרן צוק"ל הותיר לנו נרות רבים להתמקד בהם. נרות שהוא עצמו הדליק עבורנו. אור גדול בדמות דור מפואר ומשוכלל, בנוי לשם ולתהילה, דור אותו בנה בעשר אצבעותיו, במסירות נפש ובדאגה כנה. היסודות שיצק עבורנו, הקווים שהתווה לנו כיצד להתנהל, כיצד לחיות, הדרך הנכונה

// מרן הגאון הגדול רבי שמעון בעדני שליט"א

עֲמִידַת לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם

דברי חיזוק לעמל התורה ושמירת הדיבור לעת הזו כפי שנשמעו מפי מרן הגאון הגדול רבי שמעון בעדני שליט"א חבר מועצת חכמי התורה | ולעמך ישראל עשית תשובה גדולה ופורקן כהיום הזה

תורה מגנא ומצלא

רגע אחד, על מנת להגן על עם ישראל. כל יהודי ויהודי, אפילו עמלי כפיים הזורעים בדמעה ועובדים קשה למחייתם, חייבים לקבוע בכל יום ויום עיתים לתורה.

לימוד תורה מתוך יראת שמים טהורה. אבותינו הראשונים שלמדו תורה מתוך יראת שמים טהורה ונקיות הדעת, ראו ברכה בעמלם. כמה הזהירו אותנו רבותינו לכל אורך הדורות מפני ביטול תורה שעונשו גדול. כמה הזהיר הקדוש מזהיר מכן שלא משתדלים בעסק התורה.

“אדם כי ימות באהל”, אין התורה מתקיימת אלא ממי שממית את עצמו עליה.

יש להתחזק בעבודת המידות ושמירת הלשון, אך מעל הכל לימוד התורה. תורה

עומדים אנו לפני ימי החנוכה בהם בקשו היוונים להשכיח את התורה. התורה היא זו שהחזיקה את עם ישראל לכל אורך הדורות, וזו הערובה לקיומנו וכתריס בפני הפורענות, חייבים להתחזק בלימוד התורה, תורה מגנא ומצלא.

אנו שומעים מידי יום על אסונות נוראיים, חייבים להרבות בתפילה ותחינה “אבינו מלכנו מנע מגפה מנחלתך”, יחד עם זה חייבים להתחזק בלימוד התורה.

אם חס ושלום יש רפיון בתורה, אז יש התגברות של הדינים, התגברות של הסטרא אחרא. ולכן זו האחריות שלנו, בפרט האברכים ובני הישיבות להרבות בלימוד התורה ולא חלילה לבוא לידי ביטולה אפילו

בני דוד ח"ו. והנה להעלות את הארון הוא מצוה, וכשפרץ ה' בעוזא, נצטער דוד ולא היה בשמחה, ולא רצה לקיים המצווה שלא בשמחה, ורק אח"כ כשנתברך ביתו של עובד אדום, נעשה בשמחה והעלה הארון. וכמ"ש שם **וילך דוד ויעל את ארון האלוקים מבית עובד אדום עיר דוד בשמחה**, עכ"ל. וזהו **דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש** - שלא ימות כדרך שמתו בניו, היינו שלא יבוא לביהמ"ק בדאגה שלא ימות, אלא יכנס בשמחה. וזהו **בזאת יבוא אהרן - זאת היא מלכות**. וכן תרג"י בזאת בהדא מידה. ומלכות היא בשמחה, כדאיתא **ותלבש אסתר מלכות** - שלבשתה רוח"ק, ואין רוח"ק שורה אלא מתוך שמחה. ובזה יבוא אל אוהל מועד. וזהו **זאת חנוכה** - דהנה לב"ש כל יום היו בדאגה על מחר, עד יום השמיני שאז היו בשמחה. וכן לב"ה, אף שכל יום היו בשמחה, מ"מ שלימות המצווה והשמחה היו ביום השמיני. וזהו **זאת חנוכה** - שעכשיו הם בשמחה, ושורה מידת המלכות.

"כל מצוה צריך לעשותה בשמחה, שבה נותן הודאה להשי"ת על המצווה, וזהו בחינת הוד. וכשאינו בשמחה, מתהפך הוד לדוה"

ובפסוקים שאומרים בזמן הנחת תפילין, אומרים **ומחמתך א-ל עליון וכו' ושמך הטוב תריק על שבע קני המנורה להשפיע טובך לבריותך**. ויש לרמז לעניינינו, דשמך הוא חכמה, כדאיתא **וישלח יואב תקועה ויקח משם אשה חכמה** א"ר יוחנן מתוך שרגילים בשמן זית חכמה מצויה בהם. והנס דחנוכה הוא מבחינת חכמה, והוא ממלא את כל הז' מידות, והכל מעורב בחסד, שהנס הוא חסדי השי"ת לבריותיו. והיום הא' הוא חכמה, ושאר הימים הוא חסד עם שאר המידות, חסד שבחסד, חסד שבגבורה, וכו'. וזהו **להשפיע טובך** - חסד, לבריותך. ויום השמיני הוא חסד שבמלכות, והוא זאת חנוכה, זאת היינו מלכות.

- נמסר למערכת ע"י הבה"ח שאול קרימלובסקי הי"ו, לתועלת המוני בחורי ישראל -

נראה לבאר, דהשם של חודש כסלו יוצא מפסוק **וירא יושב הארץ הכנעני**. והעניין בזה, דאיתא בגמ', שבאו בני עשו ובני ישמעאל למלחמה, וכיון שראו כתרו של יוסף תלוי בארונו של יעקב, עמדו כולם ותלו כתריהם. תנא ל' וכתרים נתלו בארונו של יעקב. ופירש"י - י"ב נשיאי ישמעאל, וכ"ג אלופי עשו, וכתרו של יוסף, הרי ל"ו. והרמז לחודש זה, שבאו היוונים כנגד ישראל למלחמה להעבירם מן הדת, ועיקר המלחמה הייתה על מידת יוסף, שגזרו על המילה. ואיתא **כתבו לכם על קרן השור**, הוא יוסף, **בכור שורו**. וכשראו כתרו של יוסף, היינו שראו את יוסף שעמד בצדקו, וכן ישראל ממשיכים בדרכו, מיד נפלו לפניו. וכנגד זה תיקנו ל"ו נרות בחנוכה, לרמז על נפילת כוחות הרע לפני הקדושה.

והנה בארנו, שלב"ש פוחת והולך - רומז לדאגה על השמן שפחתה מיום ליום. והדאגות הם מצד היצה"ר, המפריע לאדם בקיום המצוות, והוא פוחת והולך. וכן היוונים שהחטיאו את ישראל פחתו והלכו. וזהו כפרי החג, שרומזים על העכו"ם שפוחתים והולכים. כן הנרות פוחתים והולכים, לרמז על היצה"ר וכוחותיו שפוחתים והולכים. ויום השמיני שכבר לא היו דאגות, הוא כנגד יום שמיני עצרת, שבו אומר הקב"ה לישראל עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם. וכן הכא כבר אין דאגות, ואין יצה"ר וחיילותיו, ורק ישראל נמצאים עם הקב"ה. וכן במניין הנרות לב"ש, ביום הז' כבר נשלמו ל"ה נרות, שהם כנגד עשו וישמעאל. והנר האחד של יום השמיני - הוא כתרו של יוסף לבדו.

ועפ"ז יש לבאר ענין זאת חנוכה, דאיתא **בדברי ישראל על הפסוק דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש וגו' בזאת יבוא אהרן אל הקודש**, ופירש"י **ואל יבוא** - שלא ימות כדרך שמתו בניו. וביאר ע"פ דברי הרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר זיע"א על הא דדוד המלך העלה את ארון האלוקים לירושלים, ובדרך פרץ ה' פרץ בעוזא, ואז לא רצה דוד להביא את ארון האלוקים אליו, והוליכו לבית עובד אדום הגיתי, והיה שם ג' חדשים, ונתברך ביתו, ואז העלה דוד את ארון ה' לירושלים. וביאר, דכל מצוה צריך לעשותה בשמחה, שבזה נותן הודאה להשי"ת על המצווה, וזהו בחינת הוד. וכשאינו בשמחה, מתהפך הוד לדוה, ונקרא

// כ"ק מרן אדמו"ר ממודז'ץ שליט"א

על נפלאותיה ועל יסודותיה

דברי אלקים חיים כפי שנשמעו במקלות עם קודש מפי כ"ק מרן אדמו"ר ממודז'ץ שליט"א | להודות ולהלל לשמך הגדול

"מוסיף והולך" - לרמז על השמחה שנתווספה והלכה

וכן הכא בימי החשמונאים, לב"ש אף כשמצאו הפך ליום אחד, מ"מ עדין יש לדאוג מהיכן יהיה לשאר הימים, וכן בהמשך מיום ליום, עד היום השמיני שאז כבר ראו שבס"ד היה להם לכל הימים. ולכן הם סוברים שהנרות שמדליקים לזכר הנס, צריכים להיות - פוחת והולך, לרמז שהיו הדאגות פוחתים והולכים, דביום הראשון היה חשש על ח' ימים, ובשני על ז', והשי"ת עזר להם. וע"ז קבעו בנרות פוחת והולך. אבל ב"ה סוברים שאין צריך לדאוג למחר, ואפי' ברוחניות. כדחזינו בשבת. וכשהיה להם שמן ליום א' שמחו בו, וביום ב' ניתוסף שמחה שראו גם היום בישועת ה', וכן הלאה בשאר הימים, ולכן קבעו בנרות מוסיף והולך, לרמז על השמחה שנתווספה והלכה. ומה שנתנו ב"ש טעם לדבריהם כפרי החג.

איתא בגמ' בשבת (כא, א) "בית שמאי אומרים, יום ראשון מדליק שמנה, מכאן ואילך פוחת והולך. ובית הלל אומרים, יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך וכו'". טעמא דבית שמאי - כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל - דמעלין בקדש ואין מורידין". נראה לפרש, דבית שמאי ובית הלל לשיטתם, דיש מחלוקת בהכנה לשבת, דב"ש אומרים מחד בשבת לשבין, ואמרו עליו על שמאי הזקן שהיה אוכל כל ימיו לכבוד שבת, כיצד מצא בהמה נאה אומר זו לשבת, מצא אחרת נאה הימנה אוכל את הראשונה ומניח את השניה, אבל הלל הזקן מידה אחרת היתה לו שהיה אומר ברוך ה' יום יום, היינו שלא היה דואג על שבת, והיה בטוח בהקב"ה שיזמין לו צרכיו כשיצטרך.

ישראל על כל זאת, והתהלכו בושים ונכלמים ועצבים על כך.

עד שבאו מתתיהו כהן גדול ובניו וחזקו את ישראל, ואמרו להם דאף שעוונותינו גרמו לזה, מ"מ סוף כל סוף הקב"ה הוא רחום וחנון, ואב לכולנו, והרי אהבת האב לבניו לא תתבטל ח"ו בעבור שחטאו בניו ואינם מתנהגים כראוי, שכן אין האב חפץ לאבד את הקשר עם בניו. ועל כרחך דאם נבדוק ונחפש את אהבת הקב"ה לישראל, בוודאי נמצא סימן אף בתוך החורבן. ועל כן אף שנכנסו להיכל וראו את החילול הנורא, עכ"ז בתוך ההסתר פנים 'בדקו' וחפשו היכן אפשר למצוא סימן מהקב"ה אב הרחמן. ואכן 'בדקו' ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ואף שהיוונים טמאו כל השמנים שבהיכל הקב"ה השאיר פינה אחת למי שיחפוץ למצוא את הקב"ה בתוך ההסתר פנים. וזה היה סימן לבני ישראל דלעולם יש לחפש את הקב"ה בכל מקום ובכל מצב שהוא, ואין שום מקום לייאוש ח"ו.

קבעו עוד יום אחד להראות לדורות שאפשר למצוא את הקב"ה בתוך ההסתר פנים

ובזה אפשר לתרץ את קושיית הב"י שהקשה (סי' תר"ע) דמאחר שהיה להם להדליק יום אחד א"כ היה הנס רק שבעה ימים, ועל מה קבעו חז"ל את חנוכה לשמונה ימים. ולדרכנו יתבאר דעצם מציאת הפך שמן טהור ביום הראשון הוי נס כשלעצמו, כי ע"פ שכל האנושי כיון שטמאו היוונים את כל השמנים לא היו יכולים למצוא פך שמן טהור, אלא שהקב"ה השאיר לבני ישראל סימן ואות על אהבתו אותם ולבלתי ידח ממנו נידח, ועל דבר זה קבעו עוד יום אחד יו"ט לדורות. והקב"ה היה חפץ לראות אם בני ישראל חפצים בקרבת אלוקים, וכן היה, דכיון שמצאו פך שמן טהור שהיה בו להדליק יום אחד, מיד בקשו לקיים את המצוה כהלכתה, ואף שיש בפך שמן רק ליום אחד ולמחרת כבר לא יוכלו להדליק את המנורה, אך מאחר שעלה בידם לעשות נח"ר גדולה לקב"ה מיד חטפו וקיימו את המצוה, ולא חשבו על כך שאפשר ומחר לא יוכלו לקיים את המצוה, ועל כן זכו בכל יום מחדש לנס, והדליקו ממנו לשמונת

מצוות, ונמצא שבפסוק זה גילו חז"ל דרך חדשה להידבק בתוה"ק - שע"י שמקבלים מה שציוו חז"ל מקיימם בזה מצוה דלא תסור. הנה ימי החנוכה נקבעו להלל והודאה כדאיתא (שבת כב.) "לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה", וכן קבעו אנשי כנה"ג נוסח 'ועל הניסים' בתפילה - שבח והודאה לקב"ה על כל הניסים שהיו בימי מתתיהו וכו' ומסיימים "וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול", ובאמת כל עיקר הדלקת הנרות הוא ג"כ להלל ולהודות לקב"ה, אלא שמצות הדלקת הנרות אינה אלא לזמן ההדלקה, אבל הלל והודאה הם בכל שמונת הימים ברציפות שצריך שיהא אדם עסוק בהם בהלל והודאה.

בכל מצב יש לאדם לחפש קרבת אלוקים ובהכרח שימצא מבוקשו

איתא בספ"ק לבאר דלכאורה הרבה מלחמות עשו בני ישראל משך כל הדורות, ואף בהן זכו לניסים, כגון מלחמת עמלק, מלחמת יהושע בכנענים, מלחמת סנחריב וכדו', ולא מצינו שקבעו עליהם יום טוב לדורות, וא"כ מה הרבותא בנס חנוכה יותר משאר ניסים. ובאמת כבר האריכו בזה בספ"ק ובראשם בספ"ק בני יששכר, ובתוך הדברים כתבו דהשפעות הניסים שנעשו בחנוכה ממשיכים לדורות עולם, ומשא"כ שאר מלחמות השפעתן לא הייתה אלא לאותו הדור.

ונראה לומר בהקדים הא דאיתא בגמ' (שבת כא:) "שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה", ויש לדייק בלשון שאמרו חז"ל 'בדקו' ולא מצאו אלא פך אחד, מה עניין הבדיקה שעשו. והעניין הוא דכשנכנסו היוונים וחיללו את בית מקדשנו, ידעו כולם אשר בית מקדשנו חרב בעווננו, ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, ובני ישראל יצאו לגלות כי לא עשו מה שהיה מוטל עליהם, ועשו מה שאסור לעשות. וממילא נשבר ליבם של

// כ"ק מרן אדמו"ר מנדבורנה שליט"א

וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול

אמרי קודש כפי שנשמעו בשלחן הטהור מפי כ"ק מרן אדמו"ר מנדבורנה שליט"א | והדליקו נרות בחצרות קדשך

הקב"ה משאיר אות וסימן אף בתוך ההסתר פנים ויש לבדוק ולחפש זאת ובוודאי ימצא

דלא תסור, וכשבאו חז"ל ותיקנו מצוות חנוכה הרי היא ככל המצוות והאיסורים דרבנן אשר הם כלולים בלא תסור דאורייתא, וא"כ שפיר אפשר לפרש שהחיינו. ואי לאו המצוות והאיסורים שחידשו חז"ל, יכול היה איש ישראל לחיות כל ימיו ולא לקיים בפועל מצוות לא תסור, כי מצוות התורה הלא הן כתובות ועומדות כבר, ועדיין לא הגידו לו כלום ואין לו עדיין ממה לסור. וא"כ דייקא מכוח כתוב זה קיבלו חז"ל כוח לתקן ולחדש

איתא בפרק במה מדליקין (שבת כג.) "מאי מברך, מברך אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של חנוכה, והיכן ציוונו רב אויא אמר מ"לא תסור [מכל אשר יגידו לך ימין ושמאל]" (דברים י"ז, י"א), הרי דיש כוח ביד חכמים לחדש מצוה מדבריהם, שתהא אף היא כשופר ומילה ולולב ושאר מצוות דאורייתא שאנו מברכים עליהן 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו'. היינו דמצוה זו טמונה ומונחת הייתה בתורה שבכתב בלא

ומוחו בשבח והודאה לקב"ה על כל הטובות, אפילו שנמצא בתקופה קשה ויש הסתר פנים גדולה כל זמן שאנו בגלות, ועיקר הגלות היא גלות הדעת שאין לנו דעת תורה אמיתית, אעפ"כ יודה לקב"ה על כל המצוות והמעשים טובים שזכה לקיים, ושזכה לברך ברכת שהחיינו על המצווה, אז בסייעתא דשמיא יוכל לראות ניסים ונפלאות בכל עת.

וכשזוכה אדם לראות אלוקות אזי ליבו מתמלא באהבת השם ובאהבת תורה, בטהרה וקדושה והארה, ואינו מבלה את ימיו ולילותיו כמו אינו יהודי רח"ל. וע"ז נמי יש להודות לקב"ה, ובחדא מחתא אף להתפלל על העתיד, ועל זה אנו מתפללים בהארת אלו הלילות שיאיר עינינו בתורתו, שיהיו לנו עיניים של תורה, שנחשוב תורה, שיהיו לנו חיים של תורה, שנרגיש טעם בתורה וטעם במצוה, הן במצוה דאורייתא והן במצוה דרבנן. וכבר אמרו רבותינו ז"ל (שבת קד.) "הבא ליטרה מסייעין אותו".

השי"ת יעזור לכל עם ישראל ולנו בתוכם, שנזכה לשוב בתשובה שלימה באמת מאהבה, ולעסוק בתורה"ק מתוך שמחה וקדושה ושלמות הנפש, שנזכה לעשות רצון ה' כראוי, ולכוון בכל פעולה שעושים להקב"ה בלתי להשם לבדו, שיהיה נח"ר להקב"ה. וכשיראה הקב"ה שבני ישראל עושים רצונו מתוך שמחה ועם גישמאק, בוודאי יקבל את כל הבקשות ואת כל התפילות אשר בני ישראל מבקשים, ואת כל התפילות שיבקשו, ואף את מה שביקשו כבר, וימלא את חסרונם מה שהם יודעים ומה שאינם יודעים, והקב"ה בעצמו יביא כל זאת לבד, ובפרט ביומא הדין יום זאת חנוכה עדיין הוא זמן הכושר לבקש על כל מה שחסר, והקב"ה ימלא את כל התפילות והבקשות של בני, ובעיקר את הבקשה הגדולה שנזכה לבנין בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו ע"י ביאת משיח צדקנו.

- נסמך ממערכת "אמרי קודש" שע"י מרכז מוסדות נדבורנה -

ליבו של אדם יהא מלא בשבח והודאה לקב"ה על הזכות שנפלה בחלקנו להדליק נר חנוכה, שיתהלך אדם בימים אלו בהרגשה של הלל והודאה ובזה יהא נתון כל מעייניו, וכשאומר את ההלל יאמר במתינות כמונה מעות, ולכוון כ"א כפי הבנתו והשגתו להרגיש טעם בתיבות התפילה, ואף יש לנו ציווי הבורא להודות לקב"ה כמו שאנו אומרים בנוסח הברכה "אשר קדשנו במצוותיו וצונו לקרוא את ההלל", אנו מצווים שתהיה לנו הכרת הטוב לקב"ה ועל אהבת הבורא ב"ה.

וכל עיקר ההודאה הוא על הסימן שנתן לנו הקב"ה בתוך החושך והערפל, סימן של אהבת הבורא לבניו, וזו היא הוראה לדורות שאף בתוך החורבן והגלות שיין למצוא את הקב"ה בכל מקום שהוא. וכמראה"כ (דברים ד', כ"ט-ל) "ובקשתם משם את ה' אלוקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך. בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה וגו' ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו", אם יבקש את ה' בכל לב ונפש, אזי בהכרח שימצא אותו וישוב עד ה'. וכן אמר שלמה המלך (משלי ב', ד-ה) "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה. אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא", כדי למצוא דעת ה' צריך לחפש - ואז זוכה אף למצוא. ואף בימינו אנו, כל יהודי כאשר יחפוץ לראות השגחה פרטית אצלו, אם יתכוון לכך באמת, בדרך כלל יוכל לראות ניסים ונפלאות בכל יום והשגחה פרטית על כל פרט ופרט, כגון שבהשגחה פגש את חברו והשיג לו מבוקשו וכדו', ורואה אלוקות כפשוטו בכל צעד ושעל.

אכן כדי לראות כל זאת צריך שיהא לו לאדם עיניים טהורות, שלא יהא מוסת בדברים של גשמיות והשקפות לא טובות אשר הן היפך דעת תורה, וכל דבר שאין לו שייכות לתורה"ק הרי הוא נחשב היפך דעת תורה כמו שנתבאר. ובאמת אין אדם חפץ להיות מזיד חלילה, אלא שתפקיד היצה"ר לבלבל את האדם שלא יראה מה שצריך לראות, אך בשמונת ימי חנוכה צריך כ"א לקבל על עצמו למלאות ליבו

הימים אף שלא הספיק אלא ליום אחד, בבחינת מוסיף והולך בקרבת אלוקים.

ודרך זו הנחילו מתתיהו ובניו לא רק לימים ההם אלא לדורות עולם, להראות שאף בזמן של הסתר פנים ובתקופות קשות, יש לפקוח את העיניים ולבדוק ולחפש תורה וקדושה ועבודת ה', ומכוח זה אפשר לבנות דור חדש בדרך התורה. ומעתה שפיר תיקנו אנשי כנה"ג מטבע הברכה בהדלקת נר חנוכה 'שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה', כי הנס לא היה בימים ההם לדור ההוא בלבד, אלא הניסים ממשיכים עד לדור אחרון בדורנו אנו כפשוטו, דורות שהעולם כ"כ מגושם והיוונים טמאו את הדעת עד שהרחוב מלא בהיפך דעת תורה. אבל בכל זאת, כל איש יהודי בשעת הדלקת הנרות כשעומד כנגד המזוזה ואומר להודות ולהלל לשמך הגדול, הרי

הוא מביא הארה בעולם, וגורם טובה לעצמו ולדורות הבאים להאיר דרכו בסייעתא דשמיא לכל העתיד. ואם יחפש ויבקש, יוכל למצוא בתוך כל זאת את האור בכל בית מדרש ובכל מקום קדוש, ולמצוא את הדרך האין להאיר ולהתרומם, כדי לסלול לעצמו את הדרך הנכונה. וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול, אנו מודים לקב"ה על כל הניסים, לא רק על אלו הניסים, אלא גם על כל הניסים שהיו בעבר בדורות קודמים, וכן על הניסים אשר מכוחם אנו חיים כהיום הזה - עצם הדבר שבדור חלש כזה יש יהודים כשרים שמקיימים מצוות ומעשים טובים הרי זה נס גדול.

התורה נמשלה לאור - כי העוסק בה מאירה היא את דרכו לדעת את המעשה אשר יעשה

כתיב (משלי ו', כ"ג) "כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחת מוסר", המצוות והתורה נמשלו לנר ואור, והחילוק ביניהם פשוט דהנר מאיר למקום צר לחפש בחורים ובסדקים, כשצריך לפשפש בחורי הלב אם מקיים

מצוות לשם שמים, להתבונן בכל פעולה הבאה לידו בין אם לומר מילה טובה ובין לא לומר מילה לא טובה, לשמוע דבר טוב או לא לשמוע דבר שאינו הגון, לראות דבר טוב או לא לראות דברים אסורים, לחשוב דברים טובים או לא לחשוב דברים לא טובים, כל האמור הוא לגבי האדם עצמו - אז שפיר סגי בנר. אבל כדי להאיר את כל הבית, לא סגי באור הנר אלא צריך אבוקה גדולה, וזו היא התורה"ק אשר היא מאירה את כל העולם, ועל ידה יכול אדם להסתובב בעולם תורה"דיג.

והיינו דאיתא בגמ' סוטה (כא.) דמצוה מגנא ומצלא רק בעידנא דעסיק ביה, משא"כ תורה מגנא ומצלא בין בעידנא דעסיק ביה בין בעידנא דלא עסיק ביה. כי העוסק בתורה יודע מה מותר לדבר ומה אסור לדבר, ומבין האם יכולים לילך ולהיכן יכולים לילך, וכל דבר שהוא עושה הוא מחשב שיהיה תורה"דיג, והיינו היפך דעת היוונים, והיפך כל דבר שיש לו קשר לטומאה, וכל דבר שאין לו שייכות לתורה"ק הרי הוא נגד התורה ח"ו. ובוודאי אין אדם חפץ להיות מזיד ח"ו, אלא דעל כרחך דמי שאינו שקוע בתורה הקדושה אינו שם אל ליבו שהנהגתו אינה ע"פ תורה, ופעמים שאף הלכה פסוקה בשו"ע נראה בעיניו שאין זה אלא חומרא ומילי דחסידות. והמניח ראשו בתורה"ק ללמוד בשמחה וגישמאק ועם חשק וברענן והוא מקפיד על קוצו של יוד, יש לו חיים של תורה, וזוכה לסייעתא דשמיא לא להיכשל לעשות היפך דעת תורה.

עיקר העבודה כל שמונת ימים אלו הוא להודות ולהלל לקב"ה בכל ליבו

ימי החנוכה נקבעו להלל והודאה לקב"ה כמו שתיקנו אנשי כנה"ג "וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול", וכן איתא בגמ' "לשנה אחרת קבעום בהלל והודאה", וזה הקביעות של שמונה ימים אלו, וההודאה לא תהא רק מן השפה ולחוץ, אלא

וְכָל מִצְוֹת שְׁמוֹנֶת יָמֵי חֲנוּכָּה אֵלּוּ

דברי אגדה
שנשא הרה"צ
הגאון רבי יהוסף
חיים שיינפעלד
שליט"א, בעמח"ס
וישבר יוסף גאב"ד
קרית הרצוג |
"זקני' ויאמרו לו"

"נִתְּתָה לִירְאָתָהּ נֶס לְהַתְנוּסָה"

צריכים ליתן שמן די שידלק כל הלילה, ואין סומכין על הנס (פסחים דף ס"ד:). (באמת קושיית הבית יוסף ותיורצו כבר הקשה ותיירץ במאירי על מסכת שבת שלא הי' עוד בדפוס בזמנו של הבית יוסף ופרי חדש).

ונראה לתרץ קושיית הפרי חדש, דאכן קיימא לו כרבא בפסחים דף סד: דאין סומכין על הנס, אולם במנורה, רגילים היו נסים כאלו, דאמרו חז"ל (יומא לט.) כל זמן ששמעון הצדיק הי' קיים הי' נר המערבי דולק כל הלילה וכל היום שאחריו, הגם שלא נתנו בו שמן אלא כמידת שאר הנרות, דהיינו ללילה בלבד, וגם אחרי הסתלקות של שמעון הצדיק אם הכהן הגדול הי' צדיק והיו ישראל חביבים אצל המקום ברוך הוא, הי' נס זה בקביעות, וזו היתה עדות לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל כמו שאמר שם בגמרא (שבת דף כ"ב:) אם כן לא שייך להקשות איך חלקו השמן לשמונה חלקים, דאין סומכין על הנס, דבמנורה שאני דהיו רגילים בנסים אם הכהן הי' איש צדיק וקדוש, וזהו שאומרים 'על ידי כהניך הקדושים', רצה לומר, שהיו רגילים בנס של נר מערבי, על כן סמכו גם עכשיו על הנס וחלקו השמן לשמונה חלקים, ונעשה נס ודולק שמונה לילות וזה ההמשך, 'וכל מצות

הנרות הללו אנו מדליקין וגו' על ידי כהניך הקדושים וכל מצות שמונת ימי חנוכה. יש לדייק דמאי נפקא מינה אם הי' הנס על ידי כהנים או על ידי זולתם, ומה הכוונה במה שאומרים כאן כהניך הקדושים, ועוד מה השייכות שאומרים על ידי כהניך הקדושים, וכל מצות שמונת ימי חנוכה.

ואפשר לומר בעהית"ב, דאמרינן בגמרא (שבת כא:) מאי חנוכה, דתנו רבנן בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה וכו' כשגברה מלכות בית חשמונאים ונצחום, בדקו ולא מצאו, אלא פך אחד של שמן שהי' מונח בחותמו של כהן גדול, ולא הי' בו להדליק אלא ליום אחד, נעשה בו נס, והדליקו ממנו שמונה ימים, והקושיא המפורסמת של הבית יוסף באו"ח סימן עת"ר דמה טעם קבעו שמונה ימי חנוכה, הרי בלילה הראשון לא הי' שם נס, שהי' שמן להדליק ליום אחד, ושערי התרוצים לא ננעלו על קושיא זו, וגם הבית יוסף מתרץ קושיא זו בכמה אופנים, ובאופן אחד מתרץ שחלקו השמן לשמונה חלקים, לשמונה לילות עד שיכלו להביא שמן טהור, ונעשה נס, שהשמן המעט דלק כל שמונה ימים כל הלילה. והקשה הפרי חדש, מנין לקחו היתר לחלק השמן שהי' מספיק ללילה אחד בלבד שהרי

"לֹא בַחֲיָל וְלֹא בְכֶחֱ"

דברי חיזוק לימי
החנוכה מאת
זקן המשגיחים
הגאון הצדיק רבי
אהרן חדש זצוק"ל
כפי שנשא בפני
תלמידיו בישיבת
מיר ירושלים

"כִּי אִם בְּרוּחִי אָמַר ה'"

לרגלינו שיעמדו במלחמה? שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה. הזכות הזאת של עוסקי תורתך, זו ההגנה במלחמה.

כתוב בפסוק "ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחת מיד האמורי בחרבי ובקשתי" (בראשית מח, כב). יעקב אבינו נותן ליוסף את שכם והוא אומר לו "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי. ויש להבין, וכי יעקב לקח את העיר שכם מיד האמורי, והלא שמעון ולוי לקחו.

אלא הפשט הוא כפי שכתוב בתרגום "בחרבי בקשתי - בצלותי ובבעותי", כלומר שרק בזכות התפילות, זה מה שגרם לנצחון במלחמה.

והנה בגמ' בשבת (כא, ב) איתא "מאי חנוכה? דתנו רבנן בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה תמניא אינון וכו'. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה".

מבואר כאן בגמ' שהנס היה על כך שמצאו פך שמן טהור. מאידך כשאומרים הלל והודיה, לא מזכירים אלא רק את המלחמה, המשך בעמוד 33

אנו אומרים ב'על הנסים' 'וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמן הגדול".

ויש להבין, מהי ההודאה שנקבעה לימים אלו, הלא כל יום אנו מודים להקב"ה, אנו אומרים 'מודים', ומה נתייחד במה שקבעו בימים אלו.

אלא שכאן זה תוספת הודיה מיוחדת. כאן מודים על המלחמות. ואנו אומרים "מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים", וזה מובן מהו השבח, שהרי זה שלא כדרך הטבע שחלשים מנצחים גיבורים ושמעטים מנצחים רבים. אולם מהי ההודאה המיוחדת על "טמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך", הרי על פי דרך הטבע טהורים יוכלו לנצח טמאים וכן בצדיקים ועוסקי תורתך.

אלא נראה שהביאור הוא שהיה כאן נס שחלשים נצחו את הגיבורים ומעטים נצחו את הרבים, בזכות הטהורים והצדיקים, בזכות עוסקי תורתך.

נס ההצלה היה בזכות הצדיקים והטהורים העוסקים התורה, שמכך זה נצחו אף את הרבים ואף את הגיבורים. וכדברי הגמ' במכות (י, א) "אמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב: עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים? מי גרם

תקופה קשה זו של מגפת הקורונה לא נועדה אלא לנו, מאות אלפים מתים בעולם כדי שאנחנו נתעורר.

לא נבזבז את זמננו על שיח החדשות מי אשם ולמה, אלא נתבונן מהי הסיבה הרוחנית שגרמה לעונש כל כך גדול וכבד המכלה מנפש עד בשר.

וביותר מופנים אלינו הדברים, כדי שנתבונן במה חיסרנו בעבודת ה' בבתי הכנסת ובבתי המדרש, אשר גורשנו מהם בעוונותינו.

ללא ספק שאם נלכה ונשובה עד ה' הרי שתסור מעלינו חרב המשחית ונשוב לבית ה' כימי קדם אמן.

"כדברך", הנהן ה"חפץ חיים". "אם כך, הלא תבין. שטפון הגורף מאה אלף יצורי אנוש, מי במים", השם ירחם, שפת שמים הוא, איתות ממרום. אך מי מבין אותו, מי יתבונן בו ומי יזדעזע ממנו. הסינים? הרי אינם מבינים שפה זו! אם כן, אל מי פנו, למי אותנו? לנו! אבל אנו, בראדן אנו. ומהיכן נדע על האיתות, איך נשמע אל הנאום השמימי? הביאוך הנה, שתספר אודותיו..."

מקור דבריו של החפץ חיים מצוי בר"ן בדרשותיו, שם הוא אומר כי כל אסון על פני תבל לא נועד אלא לעורר אותנו בני ישראל. מיליוני גויים משלמים בחייהם, כדי שאנחנו ניטול מוסר.

// הגאון הגדול רבי שלמה מחפוד שליט"א
אב"ד יורה דעה

"השיבנו ה' אליה ונשובה"

דברי חיזוק
והתעוררות שנשא
הגאון הגדול רבי
שלמה מחפוד
שליט"א אב בית
דין צדק יורה
דעה עקב מגפת
הקורונה

"עם ה' חזקו ונתחזקה"

אבל הסכר נבנה ברשלנות וכמות המים העצומה ערערה אותו. הוא קרס, ומאה אלף סינים טבעו למוות!"

"ה' חפץ חיים" הזדעזע: "אוי ואבוי. מידת הדין מתוחה, עד לסין הגיעה!"
"הרב, מותר לשאול שאלה?"
"ודאי".

"כשספרתי על מצבת העגום של היהודים, הגיב הרב בהשלמה. וכשספרתי על טביעתם של איכרים סיניים, מזדעזע הוא כל כך?!"
"ברכות יחולו על ראשך! אמור לי, בורשא היית?"

"ודאי!" לראדן, מגיעים דרך ורשא.
"כמה יהודים גרים שם, ומה חלקם באוכלוסיה?"

תמה, אבל ענה: "מספרים שכשלוש מאות אלף יהודים, מתוך כמיליון תושבים"

"כן", אישר ה"חפץ חיים", "כך אומרים. אמור נא, אילו היית רואה אדם עומד בכיכר העיר ונואם בשפת הבאידש, אל מי היה פונה?"

"מה השאלה, ליהודים העוברים ושבים!"
"אבל בעצמך אמרת שאינם אלא מיעוט!"
חיך: "אכן, הגויים הם הרוב, אבל אינם מבינים אידיש. אם דיבר באידיש, ליהודים דיבר".

מעשה ששמעתי פעם מהגר"י גלינסקי זצ"ל, אודות סוחר יהודי המתגורר בסין שהחליט לייבא בעצמו סחורות מאירופה. הפליג ויצר קשרים עם יצרנים וספקים, ולפני שובו נסע לראדן לקבל ברכת ה"חפץ חיים".
הציג עצמו: מסין הגיע. בקצה העולם.

"מה נשמע בסין", התעניין ה"חפץ חיים".
נאנח: "העניינים יגעים. היהודים מפוזרים. אין חינוך יהודי, אין שחיטה כשרה, יש נסיונות קשים בשמירת השבת, השם ירחם".
ה"חפץ חיים" לא התפעל. ענה: "צרתכם צרת רבים בדורנו, בקהילות רבות, מאוסטרליה ודרום אפריקה ועד לדרום אמריקה וצפונה. חברתי עבורם את ספרי "נדחי ישראל". קח עמך כמה ספרים, תפיץ אותם בסין. הם מורים איך להחזיק מעמד בתנאים הקשים - ומה עוד נשמע בסין?"

תמה: על מצב היהודים כבר ספר, על מה עוד דיווח? אמר: "זה כמה שבועות שיצאתי משם" -

"אבל לפני שהפלגת, על מה דברו שם. על מה דווחו העיתונים?"
ענה: "הסינים בנו סכר ענק, שפינה עמק שלם להתיישבות חקלאית."

המשך מעמוד 30 | הגאון הצדיק רבי אהרן חדש זצוק"ל

כתוב במדרש בפרשת בהעלותך "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חיך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות".

מבואר שהקב"ה אמר לאהרן, הדלקת הנרות שיש לך, זה יותר משל הנשיאים. הרי הנשיאים הקריבו קרבנות, והקרבנות ישנם רק בזמן שבית המקדש קיים, לכן "שלך גדולה משלהם", כי הנרות קיימים לעד, לפי שנרות החנוכה הם המשך של הנרות של המשכן, וזה ממשיך כל הזמן.

במשכן היו מדליקים את הנרות כל יום, וגם נרות החנוכה צריכים להשפיע על כל ימות השנה שזהו ההמשך של נרות המנורה. נרות חנוכה מכריזים על הנס הגדול של חנוכה, "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוח", וצריך להתבונן ולדעת את זה.

מעתה אפשר ליישב שהטעם שאנו לא מזכירים בעל הנסים את נס פך השמן, לפי שכל עניין הנס הוא "לא בחיל ולא בכח", ולכן כשמודים על הניצחון במלחמה, זה כלול גם ענין המנורה אשר נרותיה מלמדים ומכריזים שהכל מהקב"ה, וממילא שהכל כלול.

ולא מזכירים את נס פך השמן.
והנה בהפטרה של חנוכה (זכריה ד') מבואר שהמלאך שואל את זכריה "מה אתה רואה?", זכריה עונה לו "ראיתי והנה מנורת זהב וגו'". שואל אותו המלאך "הלוא ידעת מה המה אלה". זכריה משיב "לא, אדוני". המלאך משיב "זה דבר ה' וגו' לא בחיל ולא בכח כי אם ברוח".
"לא בחיל ולא בכח" - הקב"ה אומר מלחמה לא מנצחים לא בחיל ולא בכח, אלא כיצד מנצחים במלחמה, "כי אם ברוח", מלחמה מנצחים רק "ברוח", רק בכח התורה והתפילה, אפשר לנצח במלחמה, באלו טמון סוד ההצלחה.

וזה מסמלת המנורה הטהורה, את חכמת התורה, שהרי המנורה עמדה בצד דרום במקדש, ונאמר בגמ' (ב"ב כה, ב) שהרוצה להחכים ידרים, וכן לגבי שמן זית נאמר בגמ' (ברכות נז, א) "הרואה שמן זית בחלום - יצפה למאור תורה". והיינו שהמנורה היא החכמה, והמנורה מאירה לעולם, וכדברי הגמ' (שבת כב, ב) "וכי לאורה הוא צריך". לפי שהמנורה באה להאיר לעולם, ולכן החלונות של המקדש היו עשויים בצורה כזאת שהאור של המקדש יפרוץ החוצה, וכמבואר שהמנורה היתה מאירה לעולם, ובנוסף, המנורה היא גם עדות ששכינה שרויה בישראל.

// הגאון הצדיק רבי יצחק קולדצקי שליט"א

התמודדות מול נסיונות התקופה

**דברי חיזוק
והתעוררות לבני
הישיבות לעת הזו
מאת הגאון הצדיק
רבי יצחק קולדצקי
שליט"א**

אתה לא לבד, הקב"ה איתך!

יצרו. אם היה מצב שהאדם מתגבר על עצמו בעשיית המצוות לבד בכוחות עצמו, הוא היה מחשיב את עצמו שהוא יכול להסתדר לבד. לכן הקב"ה יצר כזה מצב שהיצר הרע יותר גדול מהאדם, ואז האדם לא מסוגל כנגדו, אלא הוא פונה להקב"ה ומבקש שיעזור לו, ויכיר בכך שלבדו אינו מסוגל, ואז הקב"ה עוזר לו ובסוף כשהוא מצליח לקום לתפילה והוא מצליח ללמוד, הוא יודע שזה הכל בורא עולם. הוא לא עשה שום דבר. ובאמת הכל היה לטובתו. כל המצב הזה הוא לטובתו. דבר ראשון הוא התפלל וברגע שהוא מתפלל הוא מתחבר ומתקרב לבורא עולם, ודבר שני הוא יודע שהכל ממנו, ולא מעצמו שום דבר.

אני רוצה לספר, כשהרב מפוניבז' צוק"ל הגיע לארץ אחרי המלחמה וכל ילדיו, שהיה ביניהם אחד עילוי גדול שהיה אמור להיות גדול הדור, נהרגו בשואה, והיתה לו גם ישיבה שם וקהילה, כולם נהרגו. הוא נשאר עם הבן שלו, בלי אשתו, בלי הילדים ובלי הקהילה. משבר קשה מאוד. וכידוע הוא עמד על גבעה בבני ברק והוא אמר: פה תהיה ישיבה עם אלפי בחורים וכולם צחקו עליו. אמרו שבגלל

מרון רבי ישראל סלנטר מביא לבאר את דברי הגמ' בקידושין (ל, ב) "אמר רבי שמעון בן לוי, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום וכו' ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו". זאת אומרת, בן אדם לא יכול להתמודד לבד עם היצר הרע, הוא כבד מאוד, אלא הוא מתפלל להקב"ה, הצילני, אני לא יכול, היצר הרע גדול מאוד. ואז הקב"ה עוזר לו. בכוחות של בן אדם אין מצב להתמודד עם היצר הרע, כך כתוב: אלמלא הקב"ה עוזר לו אינו יכול לו. אבל כשאדם מתפלל לקב"ה, אז הקב"ה עוזר לו.

שואל ר' ישראל סלנטר, למה הקב"ה ברא כזו מפלצת - יצר הרע, שלפי הטבע הוא כזה גדול וכל המצב להינצל ממנו הוא בזכות התפילה?

אומר ר' ישראל סלנטר, אם היה מצב שאדם בכוחות עצמו יכול להתגבר על היצר הרע, הוא היה מרגיש שחס ושלום הוא לא צריך את הקב"ה, הוא יכול לבד, הוא גיבור, הוא יכול להתגבר על היצר הרע. על מה מדברים? על מצוות. הוא רוצה לקום לתפילה והיצר הרע לא נותן לו והוא מתגבר וקם, גיבור כובש את

שהוא איבד את המשפחה ואת הקהילה, אז הוא כאילו השתבש בדעתו ח"ו, ולכן הוא כך אומר. וברוך ה' קמה ישיבת פוניבז' ובעקבותיה עוד ישיבות רבות

באו אליו אחרי שלושים - ארבעים שנה ואמרו לו: נו, כבוד הרב בנה עולה של תורה והקים ישיבות, ישיבה קטנה, ישיבה גדולה וכולל אברכים. מה ענה הרב מפוניבז'? לא, זה לא אני עשיתי, זה ניסים גלויים מעל דרך הטבע, הכל הקב"ה עשה. זה מעשה של אמונה שאדם יודע שהוא לא עושה.

נשאלת שאלה, למה הוא עשה בכלל? היה הולך ללמוד וזהו. אלא, בודאי, לעשות צריכים, להתפלל צריכים, אבל הכל זה הקב"ה. ממילא זה נכון שכל אדם צריך להתמודד עם מצבים, יש מצבים שזה נראה כאילו אין מוצא חס ושלום. ככה זה נראה. אבל אנחנו, כלל ישראל, היסוד שלנו בא מזה. היינו במ"ט שערי טומאה, וברוך ה' התפללנו ויצאנו. ככה כתוב: "ויצחקו אל ה'". בהמשך אחרי שיצאנו ממצרים, המצרים רדפו אחרינו והמצב היה נראה שהם כבר משיגים אותנו, כפי שאומרים חז"ל על הפסוק "ופרעה הקריב" - הקריב את ישראל לאביהם שבשמים. כלומר, אלמלא שפרעה רדף אחרינו, חס ושלום לא היינו ראויים לצאת. היה חסר לנו עוד מרחק גדול לאמונה כדי לזכות ביציאת מצרים. אבל בגלל שלחצו אותנו ופרעה הקריב והיה מצב שאין שום מוצא, כשלא היה שום מוצא אז ברוך ה' התקרב ואז זכו ליציאת מצרים, ואז הגיעו לדרגתם באמונה ואמרו שירה. זה המצב של כלל ישראל.

אני חושב שהמצב של כלל ישראל אחרי השואה היה בערך אותו מצב. רוב גדולי ישראל נפטרו, הישיבות, הכוללים, היה מצב חשוך חשוך. ואילו כיום לראות את עולם התורה הגדול בארץ ישראל ובחוץ לארץ זה פשוט ניסים אין זה נבנה אחרי המשבר הגדול, יש בורא עולם. כמובן שגדולי ישראל מסרו נפש, הבחורים והאברכים למדו והתפללו והקב"ה עזר להם.

זה מה שרבינו הסטייפלר צוק"ל היה אומר לכל אלו שבאו אליו עם משברים והיו אומרים שאינם רואים שום מוצא. הוא היה אומר להם שבכח התפילה לזכות לכל הישועות, מתפללים ומתאמצים ורואים ניסים ונפלאות.

לפעמים, חס ושלום, אדם רואה שהוא כל כך הרבה מתפלל ועדיין הוא אינו רואה את התוצאות, הוא לא נענה בתפילתו, נדמה לו כאילו התפילות הלכו לשווא. אדם צריך לדעת ששום תפילה לא הולכת לשווא! אם אתה לא רואה את זה היום, זה יבוא לנכדים, לנינים. רואים בחוש, כיצד משפחות שאינם שומרים תורה ומצוות, לפתע כל הילדים שם חוזרים בתשובה. איך זה בא? משפחה חילונית, הם באו מעמק הבכא. התשובה היא שלפני מאה - מאתיים שנה הסבתא התפללה והשקיעה המון, אז חשבו כולם שהתפילות של הסבתא הלכו לאיבוד. לא! הקב"ה זורע צדקות, מצמיח ישועות, וגם אם חס ושלום לא רואים מיד את התוצאות, אבל מצמיח ישועות - זה יבוא בסוף. אמנם בשואה היה מצב קשה והיה חורבן גדול, שני שליש מהעם היהודי אבד, אבל אחרי זה, ברוך ה', צמח בחזרה והיתה ישועה.

אני רוצה לומר בנוגע למצבנו אנו. למעלה מחצי שנה מאש שהתחילה כאן הקורונה וכל המשברים שנוצרו מכח זה, עם הישיבות, הכוללים והחידורים, אבל נתפלל חזק ובעה"ת נראה ישועות למעלה מדרך הטבע, וכמו שאז בקריעת ים סוף התפללנו וראינו את הישועה הגדולה ואמרנו "זה קלי ואנוהו", גם עכשיו נלמד מוסר מכל המצב הזה של הקורונה הזאת והבלגן הזה. זה בלגן נורא ואיום שכל העולם רועד מזה. הגויים לא יודעים מה זה בכלל. אבל אנחנו יהודים, נתאמץ, נמסור נפש בכל המצבים, עם כל המגבלות שיש בינתיים שיש, וגם אנו בקרוב ממש נגיד ביחד, כל עם ישראל בלי שום יוצא מן הכלל, לכל ידח ממנו נידח, אף אחד לא יילך לאיבוד וכולנו נגיד בעזרת ה' בקרוב "זה ה' קיוונו לו".

עלינו לדעת גם בתקופה קשה זו שיש קשיים רבים, אבל מי שקרא את ההיסטוריה של מרון הרב שך זצ"ל, המצב שלו היה פי מאה יותר קשה. היתה לו רק חולצה אחת והוא היה הולך כל יום שישי לכבס אותה בנהר ולא היתה לו חולצה אחרת. הוא עמד מאחורי העץ עד שהחולצה התייבשה ואחרי זה בהמשך אשה אחת נתנה לו שתי חולצות מתנה. ומסופר, שבהמשך הוא הגיע לפוניבז' והאשה ההיא נפטרה ובמסע ההלוויה שלה

הגאון הגדול רבי יהודה סילמן שליט"א

ראב"ד בד"ץ ב"ב

בעניין מקום הדלקת נרות
חנוכה בזמן הזה

הדחק, פרש"י סכנה, והרי בסכנה או ספק סכנה אפילו איסור דאורייתא נדחית ומאי צריך לסמוך אדר"ש, אע"כ דאין כאן עתה בגדר ספק סכנה להתיר איסור בשביל זה אלא כיון דעל צד הריחוק הסתעפות סכנה מיקרי שעת הדחק וסמכו אדר"ש, עכ"ל.

ומש"כ בספר דבר יהושע שהמדליק בחוץ בשעת הסכנה לא יצא. לא מתאים לל' הגמ' ומניחה על שלחנו ודיו.

וני' שהמקום בחוץ מעכב בדיעבד כל' הגר"א (תרע"ה סק"א), ואין ראיה מל' הפנ"י שכ' שעיקר מקום ההדלקה, שהרי כ' להסביר בזה למה תיקנו על כל בית ועיקר היינו לאפוקי שעת הסכנה.

ב' ודברי בעל העיטור שרצו לסמוך עליהם דכיון שנהגו בשעת הסכנה נהגו, י"ל שכוונתו כריטב"א דלכן נהגו גם באין סכנה ממש אלא צער או איבה, ועכ"פ גם אם לא נפרש כן אלא שיש כאן היתר גורף, הרי מפורש בסוף לשון העיטור שמי שיכול ידליק בחוץ. ומצער לראות כמה מחברים בני זמננו שמעתיקים רק חצי לשונו וסומכים עליו להדליק באופן שלא יראו בני רה"ר בהיפך ממה שכתב.

ג' ובמנחת יצחק (חלק ו' סי' ס"ו) כ' שא"א להדליק בגלל הרוח והגשמים, והביא מערוה"ש שכ' כן הרי פשוט שבזמנינו שקונים חנוכה באלפי שקלים בודאי שיכולים בעד מאה שקל לקנות קופסא של זכוכית.

ומש"כ שם שבמגילת תענית איתא בנוסח שאם מתירא מפני הלצים, אפילו היה כתוב כן הקובע הנוסח של הגמ', ובפרט שהועתק בכל הראשונים, אבל האמת שבכח"י

שאלה: כידוע ישנם מנהגים שונים בנוגע למקום ההדלקה, איפה מומלץ להדליק?

תשובה: בנידון ההדלקה בחוץ בזה"ז בכל העולם בכלל ובא"י בפרט הנה יש בזה מנהגים שונים, שיש שממשיכים את המנהג שכ' הראשונים והועתק ברמ"א שמדליקים בזה"ז בפנים, וטעמם מהגמ' שבשעת הסכנה מניחו על שלחנו ודיו, ומצד שני הוראת החזו"א שלדידן חזר החיוב להדליק בחוץ, ויש להעיר שכל הנידון לאשכנזים, דהמחבר לא הזכיר מנהג בזה.

והנה יש לבאר שמוכח בראשונים דסכנה שהזכרה בגמ' ל"ד היא אלא סגי בשנאה וכל' הריטב"א שבת (דף כא עמוד ב) וז"ל: ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו. פי' לא סוף דבר סכנת נפשות דא"כ פשיטא דעל מצות עשה לא יהרג וכדאיתא לקמן במכילתין גבי תפילין (מ"ט א' עיי"ש) וכדכתיבנא במסכת סנהדרין, אלא אפי' סכנת צער או איבה כמו בצרפת, ולכן פרש"י ז"ל כאן דהיינו מפני הפרסיים שלא היו מניחין להדליק נר בשום בית ביום ידוע של אידם וכדאמרין התם (גיטין י"ז א') [אתא] חבא [שקל] שרגא, ולפיכך היה אומר מורי הרב ז"ל שכשנושב רוח שאי אפשר להדליקה בחוץ מדליקה בפנים בביתו.

ויש להוסיף בזה הדגש שהוא בארצות הנוצרים זמן אידיהם שהיה מסוכן במיוחד. ומצאנו בזה עוד בתוס' מ"ה שפירשו בזה הגמ' מהו לטלטל מפני חברי, ופשוט שאם הסתפקו אם להתיר טלטול מוקצה שהנידון לא בפ"נ, וע"ש בחידושי רע"א מסכת שבת (דף מה עמוד א) כדי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת

התרגשות שאין לו אף אחד בעולם. היו שם אנשים שעזרו לו, אבל ככה הוא בלי משפחה בגיל כה צעיר. בהמשך כשכל משפחתו נהרגו בשואה והוא היחיד מכל המשפחה שניצל מהשואה, אז בהתחלה הוא חשב שהוא הכי מסכן, הוא לבד שם בשווייץ, מנותק מהמשפחה. בסוף התברר שזה היה לטובתו. ממילא כל אחד בנסינות שלו יידע קודם כל, ביחס לדור הקודם זה גן עדן, וגם מה שכן קשה, זה הכל לטובתו. כמו שכתוב בגמרא שהכל הקב"ה עושה לטובה.

ובאמת לא תמיד רואים את הטובה, ולפעמים לוקח זמן עד שרואים את השתלשלות הדברים, ואז נוכחים לדעת שהכל היה לטובה עבורו.

אספר סיפור קטן. היה בחור בראדן שקראו לו פסח. הוא היה אמריקאי. בזמנים ההם מסע מאמריקה לאירופה עם אניה היה לוקח חודש שלם. ואם היו רוצים לשלוח מכתב למשפחה זה לוקח חודש או חודשיים, ככה שזה היה ניתוק מהמשפחה, ניתוק מוחלט. לא טלפון, מכתבים בקושי אחרי חודשיים. הבחור שהיה כבן שבע עשרה הרגיש תחושת בדידות. החפץ חיים זצ"ל שהיה לו רוח הקודש, פגש את פסח וטפח לו על הגב ואמר לו: פסח, אתה לא לבד! הקב"ה איתך! אל תדאג אף פעם. הקב"ה תמיד איתך! פסח כמובן המשיך בלימודיו בישיבה, שרד את השואה. הוא תמיד זכר והרגיש את הטפיחה של החפץ חיים: הקב"ה איתך!

כל בחור, שיש לו דאגות ואולי יש כאלו בבידוד, צריך לדעת, אתה לא לבד! הקב"ה איתך!

נתפלל להקב"ה שלא יהיו נסיונות ושיילך לנו בקלות, לכל בחורי הישיבות ולכל עם ישראל. אבל אם חס ושלום לפעמים יש קושי, שנדע שהכל לטובה ואז בכח האמונה הזו הקב"ה יחזק את כולנו שאף אחד לא יבוא לידי נסיונות ושנזכה בעזרת ה' לישועת ה' כהרף עין.

מתוך שיחת ראיון לקו "בהיכלו" תשרי תשפ"א

הוא אמר שהיא הביאה לו שתי חולצות והצילה אותו. באותם ימים הוא לא הסתפר במשך שנתיים והשיער שלו היה נראה כמו פשתן, ממש דמעות כששומעים כאלו סיפורים. אבי זכרנו לברכה גם גדל בתנאים כאלו ועמד מול אש לא פעם ולא פעמיים. כל פעם שהוא היה אומר "שהחיינו" בליל יום טוב, היה מתפרץ בבכי מרוב התרגשות שהוא ברוך ה' חי.

היום אין את הנסיונות כאלו. אנחנו מדי חלשים כדי לעמוד בנסיונות כאלו, אבל גם אם יש קושי לבחור, גם אם יש להוריו קושי כלכלי והם לא יכלו לתת לו כסף עבור כביסת

בגדיו, אבל אוכל בישיבה היה לו והוא היה יכול לכבס לבד איכשהו ולהתמודד עם זה. זה לא כמו שהרב שך צריך לחכות ביום שישי מאחורי העץ לחולצה. נכון שזה לא קל, אבל גם נסיון קשה לא מגיע לקרסוליים של נסיונות הדור הקודם.

אני רוצה לספר סיפור. הייתי פעם באמריקה והגעתי לבית של האכסניה שלי, ובעל הבית שכח שאני אמור לשוב ונעל את הגלת בשעה אחד עשרה בלילה. אני מתקשר אליו, הוא לא עונה. התקשרתי פה, התקשרתי שם, אחרי עשרה טלפונים מצאתי מישהו שאמר לי: תבוא לישון אצלי. אמרתי: תודה רבה לך ריבונו של עולם שיש לי מיטה לישון.

מעולם לא חשבתי שאם יש מיטה לישון זה מתנה מאת ה'. חשבתי שמיטה זה דבר שבטח יש. מאותו יום נודע לי שאם אתה ישן במיטה זו גם מתנה. התרגלנו לפינוקים, יש הכל, ברוך ה'. אז ממילא לא יודעים כמה להעריך.

בכדי להתמודד עם הקשיים צריך להתחזק באמונה ואפשר לקרוא סיפורים כיצד היה המצב בישיבות בדור הקודם, כיצד הם חיו. כשלעיתים נאלצו לדלג על ארוחות ועוד קשיים.

כידוע, שמרן הרב שטיינמן זצ"ל היה בשווייץ, הוא היה מנותק מהמשפחה שלו בגלל שהיתה גזירת גיוס והוא היה לבד, ממש בודד, והוא היה בוכה לפעמים מרוב

"לפעמים, חס ושלום, אדם רואה שהוא כל כך הרבה מתפלל ועדיין הוא אינו רואה את התוצאות, הוא לא נענה בתפילתו, נדמה לו כאילו התפילות הלכו לשווא. אדם צריך לדעת תפילה לא הולכת לשווא!"

ד' אמות של הלכה

גדולי ההוראה

ד' אמות של הלכה

גדולי ההוראה

ספק כשאין לו שם אפילו דירת ארעי

ז. ומ"מ הסתפק המנחת שלמה מה הדין בבית שאינו מקורה, או בית שאין תוכו עשרה טפחים, וכן אם הוא פחות משבעה טפחים על שבעה טפחים דאינו חשוב אפילו דירת ארעי, אפשר דהוי כמדליק בחוץ ולא כמדליק בבית, אמנם יתכן דמה שנזכר בית, הכוונה רק להדליק את הנר ברשות המיוחדת לו בלבד, ולאפוקי ברחוב או בבית הכנסת, ולכן אפשר דגם מקום אשר אין עליו אפילו שם דירת ארעי אלא רשות בלבד מהני, בפרט למ"ש הב"י שיכול להדליק בספינה, עכ"ד.

ביאור דברי התוס' ואבודרהם

ח. והנה דברי התוס' ואבודרהם צ"ב, דהתוס' הקשו למה תקנו בנר חנוכה ברכה לרואה ובלולב וסוכה לא תקנו ברכה לרואה, ותירצו בתירוץ השני משום שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה, ולכאורה צ"ב מה תירצו בזה, דלכאורה הכוונה דלא שכיח שלא יהיה לאיש לולב או סוכה וע"כ לא תקנו ברכת הרואה, משא"כ אנשים שאין להם בית שכיח וע"כ תקנו ברכה הרואה, וקשה דודאי יותר שכיח שאין לאדם אפשרות לקנות לולב או לעשות סוכה ממי שאין לו בית כלל, דהרי בדרך כלל כל איש יש לו בית או בקנין או בשכירות, ואפילו אם הוא אכסנאי אצל אחר יכול להדליק שם נר חנוכה, ואפילו בבית ארעי יכול להדליק כמ"ש הכל בו שיכול להדליק בספינה, וכמ"ש המנחת שלמה שיכול להדליק בבית שאין בו ד' אמות.

ונראה הכוונה דמצות נר חנוכה הוא בתחילת הלילה, ושכיח שאנשים הולכים בדרך בזמן הדלקה ואינם יכולים להדליק, משא"כ מצות סוכה אם הולך בדרך עכשיו יקיים מצות סוכה אח"כ, וכן מצות לולב כל היום ויכול לקיים כל היום, או ליקח עמו לדרך את הלולב, וע"כ בסוכה ולולב לא הוצרכו לתקן ברכת הרואה, משא"כ בנר חנוכה ששכיח שאינו בביתו, ואינו יכול בדרך להדליק כיון שברחוב קשה להדליק מפני הרוח וכדומה.

ולפ"ז אין הוכחה מהתוס' ואבודרהם שצריך שיהיה לו בית להדלקת נר חנוכה, אלא כוונתם אם אינו בביתו אין לו את האפשרות להדליק נר חנוכה.

לברך לרואה, אלא גבי נר חנוכה משום חביבות הנס, וגם משום שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה, וטעם ראשון ניחא דלא תקשי ליה מזוזה, ועוד יש לפרש דאין שייך לתקן לרואה ברכה שאין העושה מברך, ע"כ.

דברי אבודרהם

ד. וכן כתב באבודרהם הלכות חנוכה וז"ל, והרואה הנרות מברך כו', ודוק שאינו עתיד להדליק בביתו, ולא מדליקין עליו, כגון שהולך בדרך ורואה הנרות בעיר, אבל בענין אחר אין צריך לברך, וא"ת למה תקנו לברך על ראיית נר חנוכה יותר משאר מצות, וי"ל משום פרוסומי ניסא, אי נמי, שיש אנשים רבים שאין להם בית, ולכן תקנו להם חכמים לברך, ע"כ.

הוכחת המנחת שלמה

ה. והנה בשו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' נ"א) כתב דמבואר בגמרא דמצות חנוכה נר איש וביתו, וכ"כ הרמב"ם (פ"ד מחנוכה ה"א) מצותה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד, מוכח דדוקא כשיש בית שייך מצות נר חנוכה, והוכיח מדברי התוס' סוכה הנ"ל שכתבו דאם אין לו בית פטור מנר חנוכה, מוכח דזה מצות הבית, ואם אין לו בית פטור, ועפ"ז דן שם אם יש לו בית פחות מארבע אמות דלא מיקרי בית לענין דברים, האם מיקרי בית לענין חנוכה, ומסיק דבנר חנוכה סגי בית ארעי, ופחות מארבע אמות מיקרי בית ארעי.

ראיה מדין אכסנאי דסגי דירת ארעי

ו. וכתב עוד, וקצת ראיה מדין אכסנאי דצריך דירה, ומ"מ סגי בדירת ארעי, דהרי פשוט שאין יוצאין ידי חובת הדלקה בבית של אחר, וכן בהדלקה שבבית הכנסת, וכתב הגר"א הטעם משום דאמרו נר איש וביתו ואין זה ביתו, ואפ"ה באכסנאי מהני ההשתתפות עם בעה"ב, והטעם בזה שההשתתפות מחשיבה אותו כאחד מבני הבית, וסגי בזה להחשב ביתו, אע"פ שכל היותו שם הוא דרך ארעי, והכי נמי גם בכל עיקר דין בית סגי במה שהוא דירת ארעי, ואין צריך ד' אמות על ד' אמות, ועיי' ב"י סי' תרע"ז דמשמע דחייב להדליק בספינה, ומ"ש רש"י (בדף כ"ג) דא"א להדליק בספינה היינו משום דאינו מקורה ואינו אפילו בית ארעי.

לכבות הנרות.

ועכ"פ נ' שלצים אין הכוונה שמתבדחים אלא שמציקים, והשווה מש"כ בסי' תקנ"ד לגבי לבישת נעלים ברחוב הגויים מפני שמלעיגים עלינו.

והנראה לדינא, לקיים את מנהג ההדלקה בחוץ וכך קיבלנו מרבנותנו זללה"ה.

הגאון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א

רב שכונת אור החיים

דין אכסנאי בנרות חנוכה

משמעות הר"ן דאכסנאי לא מיקרי אפילו בית ארעי, דהרי לא קאמר הר"ן דקמ"ל דסגי בבית עראי, ועוד דהרי לא התנו באכסנאי שצריך דווקא לאכול ולישן שם, דמסתמא דאם בא להתאכסן אצל אחר אף אם אינו אוכל וישן שם אלא לומד תורה כל הלילה מיקרי אכסנאי ויכול להדליק שם נר חנוכה, או שיכול להשתתף שם בפרוטה, ולפ"ז יתכן שמי שהולך בדרך ואין לו בית יכול להכנס לבית אחד ולבקש להדליק שם נר חנוכה, או להשתתף בפרוטה, ואח"כ ימשיך לדרכו. [ולהלן יתבאר ראי' לזה].

דברי התוס' בסוכה

ג. והנה בגמרא סוכה (דף מ"ו ע"א) איתא הרואה נר חנוכה צריך לברך, וכתבו התוס' וז"ל, בשאר מצות כגון אלולב וסוכה לא תקינו

ובדפוסים ישנים כתוב - גויים, ונ' שהלצים הוא תיקון מחמת הצנזור.

ובלא"ה הרי הנוסח אם מתיירא מן הלצים מדליקה על פתח ביתו מבפנים ובשעת הסכנה מדליקו על שלחנו ודיו. וי"ל שעל פתח ביתו מבפנים היינו שיראו בני רה"ר, וכמנהג הטור ורק מרויח שהלצים לא יוכלו

גדר חיוב אכסנאי

חידוש דין אכסנאי

א. בגמרא שבת (דף כ"ג ע"א) איתא אמר רב ששת אכסנאי חייב בנר חנוכה, וביאר הר"ן אכסנאי אורח אע"פ שאין לו בית, דלא תימא דין נר חנוכה כדין מזוזה דכל מי שאין לו בית פטור מן המזוזה, והרא"ש פירש דהחידוש הוא דאינו יוצא בנרו של בעה"ב דלא הוי בכלל נר איש וביתו.

ביאור בדעת הר"ן

ב. ויש להסתפק לדעת הר"ן האם נתחדש דמי שאין לו בית כלל יכול להדליק ברחוב העיר או אפילו במדבר, או דדוקא אכסנאי שיש לו בית ארעי יכול להדליק שם, אבל ברחוב העיר אינו יכול להדליק, ולכאורה

ד' אמות של הלכה

גדולי ההוראה

הכנסת שאין צריך לחזור ולהדליק באכסניא, ע"כ, הנה המ"ב לא העתיק התיבות שמדליקין עליו בבית, מטעמא שכתבנו לעיל דמסתמא הוי טעות סופר, אמנם הלשון מ"ש שמסתפק בזה, לכאורה משמעות הלשון שנוטה לומר דיוצא בזה, ומ"מ נראה דצד הספק בזה, דשמא תקנת בית הכנסת הוא תקנה לעצמו משום פרסום הנס כמ"ש הכל בו, ולפ"ז אינו יכול לצאת ידי חובתו בהדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת, וכעין שכתב הר"ן בסוף ר"ה על מתניתין דהמתעסק לא יצא, דהתוקע לשיר כיון שאינו מתכוין לשום מצוה יצא למ"ד מצות אין צריכות כוונה, אבל במתעסק כיון שכבר הוא מכוין למצוה דהיינו לחנך את התינוקות, אותה כוונה מעכבת מצוה אחרת שלא תחול, דומיא דמאי דאסיקנא בשמעתתא קמייטא דזבחים (ג' ע"א) דבת מינה מחריב בה, דלאו בת מינה לא מחריב בה, ע"כ, ולפ"ז ה"ה במדליק נרות בית הכנסת אפשר דאינו יוצא בה לדעת הכל בו משום דהוי מצוה אחרת, ורק לסברת הריב"ש יצא.

הוכחה דאכסנאי אין צריך בית

טז. ומ"מ מבואר מכל זה דאכסנאי שאין לו בית שיש לו חיוב הגוף להדליק אינו חייב להדליק דווקא בבית שמתאכסן שם, דגם שם אינו ביתו, אלא צריך להדליק במקום מסוים כדי לצאת ידי חובת הגוף.

ביאור בדברי האמרי ברוך

יז. ועדיין צ"ב למה כתב האמרי ברוך אם האורח מדליק, דמשמע דאם השמש מדליק אינו מוציא את האורח, ואם נאמר דכיון שאין השמש מקנה את השמן לאורח אינו יוצא בזה, א"כ גם האורחין הנמצאים בבית הכנסת אינם יוצאין בזה, וע"כ דכיון שהשמן של בית הכנסת הרי הוא שייך לציבור ויש לו חלק בזה, ואפשר דאם השמש מדליק אינו מכוין להוציא במצוה אלא את האורחין הישינים בבית הכנסת, ולא מי שמתאכסן בבית אחר, אבל כשמדליק בעצמו הרי הוא מכוין לצאת המצוה.

דברי מהרש"ם

יח. והנה בשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי' קמ"ו) כתב בנידון השאלה אם מותר להדליק נר חנוכה על הבאה, כתב וז"ל, לא מצאתי הדבר

חשדא בזמן הזה, ונראה דס"ל להגר"א דחז"ל חייבו להדליק נר חנוכה בביתו אף שיוצא בנרות בית הכנסת משום חשדא, ואף בזמן הזה אם אינו מדליק בביתו כלל אף אם אין לו אשה ובנים יכול לבא לידי חשדא, דהרי לפעמים נכנסים אנשים לביתו ויראו שלא הדליק נרות חנוכה בביתו ויבואו לידי חשדא שאין מדליק נרות חנוכה, ולא ידעו שיצא ידי חובתו בנרות בית הכנסת, ולפ"ז יתכן דהגר"א כתב ב' טעמים. א. שצריך להדליק בביתו משום חשדא, ואף שמוציא מדינא את אשתו ובני ביתו גם בהדלקת בית הכנסת כדין מדליקין עליו בביתו, מ"מ משום חשדא ידליק שוב בביתו. ב. משום שבני ביתו ישמעו את הברכות, וזה שאמר נר איש וביתו.

ומסתבר דאף לטעם חשדא יכול לברך בביתו, ואף דבחצר שיש לה ב' פתחים שצריך להדליק בפתח השני משום חשדא אינו מברך, מ"מ הכא תקנו שלא יצא ידי חובתו בנרות בית הכנסת היכא דיש לו בית, והרי זה כמכין שלא לצאת ידי חובת הדלקה בבית הכנסת, ויכול לברך את הברכות בביתו.

דברי האמרי ברוך וביאורו

יד. וכתב בהגהות אמרי ברוך על דברי הרמ"א שכתב שאין אדם יוצא בנרות של בית הכנסת, נ"ב, בריב"ש מבואר הטעם דאין יוצאין בנרות המדליקים בבית הכנסת דמצות חנוכה נר איש וביתו, ולפ"ז יש לכאורה לומר דאם אורח מדליק בנרות בית הכנסת אין צריך להדליק באכסניא, דגופיה נפטר במה שהדליק בעצמו בבית הכנסת, ובביתו מדליקין עליו, ע"כ, הנה מ"ש בסו"ד ובביתו מדליקין עליו הוא תמוה, דהרי בכה"ג נפטר מחיוב גופו מהדלקת נר חנוכה, וצריך לומר דאירי שאין מדליקין בביתו ואין לו בית, ובכה"ג אין לו חיוב בית רק חיוב הגוף, וע"כ נפטר בנרות בית הכנסת, ומ"מ מבואר מזה שאין צריך להדליק דווקא בבית שמתאכסן שם, כיון דבית זה אינו ביתו אין לו שום חיוב להדליק דווקא בבית זה, ויכול לצאת חובת הדלקה של גופו בבית הכנסת.

המ"ב נקט הדין בלשון ספק

טו. ועיין במ"ב (סי' תרע"א) (בשער הציון) ס"ק נ"ב) שהעתיק את דברי האמרי ברוך וז"ל, בהגהות הגאון רבי ברוך פרענקל מסתפק דאפשר אם אורח מדליק בנרות של בית

ד' אמות של הלכה

גדולי ההוראה

צ"ב דברי המנחת שלמה

ט. והנה מ"ש המנחת שלמה בפשיטות דאכסנאי אינו יכול להדליק נר חנוכה בבית הכנסת, יתבאר להלן דמבואר בהגהת אמרי ברוך דאפשר דיכול להדליק בבית הכנסת, והביאו בשער הציון, ויתבאר עוד להלן. אמנם מה שביאר דאכסנאי מהני השתתפות עם בעה"ב דההשתתפות מחשיבה אותו כאחד מבני הבית וסגי בזה להחשב ביתו, לענ"ד דבריו צ"ע מכמה טעמים. א. נתבאר לעיל בדברי הר"ן דאכסנאי מקריאין לו בית, ונתחדש דיש חובת הגוף. ב. קשה מאד לומר דמה שמשותף בשמן עושה אותו כאחד מבני הבית. ג. נתבאר להלן דאכסנאי יכול להדליק בעצמו נר חנוכה, ורק שיש לו קולא דסגי להשתתף בפרוטה, וא"כ במה נעשה כאחד מבני הבית, וע"כ דאכסנאי חייב אף שאין לו בית כמו שנתבאר לעיל, והא דצריך השתתפות בפרוטה, מבואר בר"ן פ"ק דפסחים, דכיון שנעשה שותף בשמן, ומדליק בעה"ב בממון האכסנאי, הר"ז כאילו מדליק האכסנאי בעצמו.

דין הדלקת נר חנוכה בבית הכנסת

י. והנה מבואר בשו"ע (סי' תרע"א סעיף ז') שמדליקין נרות בבית הכנסת ומברכין ע"ז, וכתב ב"י וז"ל, נראה דתיקנו כן מפני האורחין שאין להם בית להדליק בו, וכמו שתקנו קידוש בבית הכנסת משום אורחין דאכלו ושתו בבי כנישתא, וכתב עוד בשם הכל בו שהוא כדי לפרסם הנס בפני כל העם ולסדר הברכות לפניהם שיש בזה פירסום גדול וקידוש שמו שמברכין אותו במקהלות, ובשו"ת הריב"ש (סי' קי"א) כתב שהמנהג להדליק בבית הכנסת מנהג ותיקין הוא מפני פרסומי ניסא כיון שאין אנו יכולים לקיים המצוה כתיקונה להדליק כל אחד בפתח ביתו מבחוץ מפני שיד האומות תקיפה, ומברכין ע"ז כמו שמברכין על הלל בר"ח אע"פ שאינו אלא מנהג, ומ"מ באותה הדלקה של בית הכנסת אין אדם יוצא בה וצריך לחזור ולהדליק כל אחד בביתו, דמצות חנוכה נר איש וביתו, ובדברי השואל כתב עוד טעם שצריך להדליק בביתו מפני החשד, כמו בחצר שיש לה שתי פתחים משתי רוחות, ועיין ברמ"א שם דאין אדם יוצא בנרות של בית הכנסת וצריך לחזור ולהדליק

בביתו, וכתב הגר"א ואין אדם, שאף חצר שיש לה שתי פתחים כו', ועוד שהרי אמרו נר איש וביתו, ע"כ.

ביאור בדברי הב"י

יא. והנה הב"י בריש דבריו כתב דהדלקת נר חנוכה בבית הכנסת הוא עבור האורחין שאין להם בית להדליק בו, וקשה דאי נימא דחיוב הדלקת נר חנוכה הוא רק למי שיש לו בית, א"כ מי שאין לו בית אינו בכלל מצות הדלקת נר חנוכה, ואין יוצא ידי חובתו בנר חנוכה שמדליקין בבית הכנסת.

ומבואר מזה דאף מי שאין לו בית חייב בהדלקת נר חנוכה, ויוצא ידי חובתו בהדלקת נר חנוכה בבית הכנסת. [אמנם יש לדחוק ולומר דהאורחין שאין להם בית, בית הכנסת הוא ביתם, אמנם לפ"ז הוי לי' להב"י לומר שתקנו לאורחין שאין להם בית, וזה ביתם, ובפרט שיתכן שהאורחין נמצאים כאן רק מעט בתחילת הלילה ואינם אוכלים וישנים שם כלל, ולא שייך לומר דהוי ביתם עראי].

ביאור בדברי הריב"ש

יב. והנה הריב"ש כתב ואין אדם יוצא בנרות של בית הכנסת כי מצות חנוכה נר איש וביתו, ובפשיטות המשמעות שר"ל שצריך להדליק נר חנוכה בביתו דווקא, וצ"ע דהפירוש נר איש וביתו אין הכוונה קירות ביתו, אלא נר אחד ידליק איש בשבילו ובשביל בני ביתו, ונראה דכוונת הריב"ש דחז"ל רצו שידליק נר חנוכה במקום שנמצאים בני ביתו שם שיהיה להם פירסומי ניסא, ובפרט שמבואר בכמה ראשונים שצריך לשמוע ברכת שעשה ניסים לאבותינו, ואם לא שמע צריך לברך כשרואה נר חנוכה, וע"כ בבית הכנסת שאין שם אשתו ובני ביתו אינו יוצא מצות הדלקת נר חנוכה כיון שאינו מדליק במקום שצריך לפרסם הנס, ויתכן דאף אם דר לבד בביתו ואין לו אשה ובנים אינו יוצא בנרות בית הכנסת כי לא חלקו חכמים, ומ"מ צ"ע למעשה, דשמא מי שאין לו אשה ובנים יוצא בהדלקת בית הכנסת.

ביאור בדעת הגר"א

יג. והנה הגר"א כתב גם טעם שצריך להדליק משום חשדא, וצ"ב דהרי הריב"ש לא הזכיר טעם זה משום דכיון שמדליקים בפנים ליכא

ד' אמות של הלכה

גדולי ההוראה

חובת הבית, ונשאר רק חובת הגוף, וע"כ יכול להדליק נר חנוכה באחד החדרים בשדה התעופה, ויכול לברך כל הברכות.

גדר אין לו בית

כח. והנה נתבאר עיל דגדר אכסנאי הוא דאין לו בית, והיינו שבאותו לילה לא יחזור לביתו, ואם יחזור לביתו באותו לילה נמצא שיש לו בית, וממילא אינו יכול להדליק בבית אחר, דצריך להדליק בביתו, והנה שכיח שבאים בנים נשואים לשבת חנוכה לבית הוריהם, ונוסעים במוצאי שבת, ויש לדון האם יכולים להדליק נר חנוכה במוצאי שבת בבית הוריהם, או שצריכים להדליק דווקא בביתם.

והנה אי נימא שזמן הדלקה הוא רק בחצי השעה שבתחילת הלילה, יתכן שגדר אכסנאי הוא שלא יהיה בזמן הדלקה בבית, אבל מכיון שפסק בשו"ע (סי' תרע"ב ס"ב) דאם לא הדליק בתחילת הלילה יכול להדליק עד עמוד השחר, א"כ אם יבא לביתו קודם עמוד השחר, נמצא שיש לו בית להדליק בו, ואינו יכול להדליק בבית הוריו.

אמנם לפי מ"ש המ"א שם שיכול להדליק רק כל זמן שבני הבית נעורים, א"כ י"ל דאם יש לו אשה ובנים ואם יחזור לביתו מאוחר כבר ישנו הילדים ויהיה קשה להעיר אותם, א"כ לא יוכל להדליק נר חנוכה בעודם ישנים, וע"כ דינו כאכסנאי בבית הוריו ויכול להדליק הנרות שם, וכעין מ"ש הפר"ח שאם הולך עם אשתו ובניו לבית חמיו, אף שיש לו בית בעיר ידליק בבית חמיו כיון שבני ביתו בבית חמיו ולא בביתו למי ידליק, ולמעשה צ"ע דהרי יכול להעיר אותם, וגם אפשר דסגי באשתו שצרה ושומעת הברכות, וע"כ לא יסמוך ע"ז וידליק רק בביתו.

ויש עוד כו"כ עניינים לבאר ולברר בדיון אכסנאי כמו: גדר שיתוף בפרוטה, ביאור הרא"ש והרשב"א בדיון חשדא בזמן הזה, דין מקום ההדלקה אם אוכל ארעי בבית אחר, מקום ההדלקה במקום אכילה או שינה, ביאור החילוק בין בני ביתו לאכסנאי לענין חנוכה, וכן לענין נרות שבת וכדו', ועוד כמה פרטי דינים וחידושי הלכות היוצאים למעשה מזה, אולם מחמת קוצר היריעה אסתפק כעת בזה, ובעד"ה עוד חזון למועד.

דברי שו"ת ציץ אליעזר

כד. ובשו"ת ציץ אליעזר (חלק ט"ו סי' כ"ט) נשאל באלו שנוסעים בחנוכה ולנים באהל או על פני השדה תחת כפת השמים אם חייבים בנר חנוכה, וביאר שם דמצות חנוכה הוא חובת הגוף להדליק, ועפ"ז כתב שדעתו נוטה שמחויבים להדליק נר חנוכה גם כשישנים תחת כפת השמים כל אחד על יד מטתו ופינתו, ומכ"ש שחייבים להדליק כשהם ישינים באהל מתוח, ע"ש.

אכסנאי יכול להדליק באולם חתונה

כה. ונשאלתי במי שמשא את בנו בחו"ל ונמצא שם במלון ששכר לאותו הלילה, וצריך לצאת מהמלון קודם פלג המנחה ליסע לחתונה, ויחזור בשעה שלש לפנות בקר למלון, האם יכול להדליק באולם מקום החתונה, והשבתי דכיון שאין לו בית קבוע אלא מה ששכר ללילה זו דינו כאכסנאי, ואין מדליקין עליו בביתו, וע"כ יכול להדליק באולם בברכה, ומה שדנו פוסקי זמנינו שאין להתיר להדליק במקומות ציבוריים כמו שמדליקין בבית הכנסת, כיון דהתקנה רק בבית הכנסת, היינו אם מדליק בביתו ורוצה להדליק גם במקום ציבורי אינו יכול, אבל מי שאין לו בית בלילה זה, יכול להדליק באולם.

אכסנאי יכול להדליק בבית חולים

כו. ונשאלתי עוד באיש ואשה שיש להם בן קטן, והוא נמצא בבית חולים, ואביו ואמו נמצאים כל הלילה עמו, האם יכולים להדליק בבית חולים בפרוזדור או בלובי, והשבתי דכיון שאין להם בית בלילה זה, נמצא דפקע חיוב בית מהם כדן אכסנאי, ונשאר רק חובת הגוף, וע"כ יכולים להדליק בבית חולים ולצאת ידי חובת הדלקת נר חנוכה ולברך כל הברכות.

אכסנאי יכול להדליק בשדה תעופה

כז. ונשאלתי עוד במי שיצא מביתו קודם זמן הדלקת נר חנוכה על דעת ליסע באוירון ולא יהיה בבית כל הלילה, ובאוירון אין נותנים להדליק נר חנוכה, האם יכול להדליק נר חנוכה בשדה התעופה באחד החדרים שם, קודם שעולה ליסע במטוס, והשבתי דכיון שכל הלילה לא יהיה בביתו נמצא דפקע ממנו

ד' אמות של הלכה

גדולי ההוראה

שאינו מדליק מברך ברכת הרוואה נר חנוכה, אינו משום דאין שם בית בספינה, אלא משום דאינו יכול להדליק מפני הרוח. [ודוחק לחלק דרש"י איירי בספינה פתוחה, וע"כ אין ע"ז שם בית, ואילו הכל בו איירי בספינה שיש עליה קירוי, וע"כ יש ע"ז שם בית, דמנ"ל לחלק בזה, ויותר נראה דכוונת רש"י כמו שכתבנו].

דברי הערוך השולחן

כב. שוב ראיתי דבספר ערוך השולחן (סי' תרע"ז ס"ה) כתב שהמנהג שלנו דכל מי שהוא בדרך מדליק במקום שהוא אף שבביתו מדליקין עליו, וזהו בכלל ההידור, וכתב עוד וז"ל, ונראה לענ"ד דעתה שרוב הנסיעות במסילות הברזל, וקשה להדליק שם כידוע, יכול לסמוך בפשיטות על ביתו שמדליקין שם, אמנם הלא לא יראה נרות חנוכה, ולכן טוב שידליק נר אחד בהעגלה [קרון] שיושב שם ולברך עליו, דבנר אחד יכול לעשות שלא יקפידו הנוסעים, ומוטב שלא להיות מהמהדרין ולקיים עיקר המצוה משלא יראה נר חנוכה כלל, וכ"ש מי שאין לו בית שמחויב מדינא להדליק שם אם לא יבא באותו לילה באיזה מקום עכ"ל.

הנה פשיטא לו שיכול להדליק בקרון ברכבת, ולא ביאר הטעם משום דמשלם ע"ז ומקרי ביתו, וגם לא היה צריך לבאר דקרון הנוסע מיקרי בית, והיינו טעמא דבכל מקום שיכול להדליק מקיים מצות נר חנוכה אם אין לו בית.

שוכר לזמן האם נפטר בהדלקת אשתו

כג. וראיתי מי שפירש דאם שוכר בית ללילה אחת אף שמדליקין עליו בביתו חייב להדליק במקום ששכר הבית, דדוקא דמי שנתאכסן אצל אחרים ואין לו בית לעצמו נפטר בהדלקת אשתו, ולענ"ד לא נראה כן דאף השוכר בית ללילה או חדר במלון ללילה אחת ומדליקין עליו בביתו נפטר בהדלקת אשתו, דהרי בשו"ע סי' תרע"ז ס"ג כתב דאם נמצא במקום גויים ואינו רואה הנרות אף שמדליקין עליו בביתו צריך להדליק, ומבואר שם באחרונים דיש חולקים ע"ז עיי"ש במ"ב, ולא מצאנו מי שיאמר שאם שכר חדר לעצמו דלכו"ע חייב להדליק בעצמו, [וגם מדברי ערוך השולחן דלעיל מבואר דאם מדליקין עליו בביתו אף שנוסע בקרון של רכבת ושילם ע"ז אינו חייב מדינא להדליק שם].

מבואר, אבל הלא מי ששילם בעד כל הלילה הוי כשכר לו בית דירה לאכול ולישן שם וחייב בנר חנוכה, ומ"ש רש"י ביושב בספינה [כוונתו למ"ש רש"י (שבת דף כ"ג ע"א) לענין ברכת הרוואה דברכה זו נתקנה למי שאינו מדליק בביתו או ליושב בספינה, ע"ש, משמע שאינו יכול להדליק בספינה כיון דלא הוי בית], י"ל שהיו אז ספינות פתוחות בלא קירוי והרוח מנשב ולא היה בגדר בית כלל, ואף דהבאהן אינו עומד במקום אחד, ורכוב כמהלך, לא נמצא בשם מקום שיהיה צריך בית קבוע למה שמצוותו משום פרסומי ניסא, כנלענ"ד מסברא, ע"כ.

ביאור דבריו

יט. הנה פשיטא ליה למהרש"ם דצריך בית להדלקת נר חנוכה, וספינה פתוחה אינה בית, ובאהן שהוא סגור אף שרכוב כמהלך ואינו בית קבוע מ"מ מיקרי בית ארעי כדי להדליק שם נר חנוכה, ומ"ש המהרש"ם דרכוב כמהלך עיין מ"א (סי' קס"ז ס"ק כ"ז) אם בעגלה אמרינן רכוב כמהלך, אבל בספינה פשיטא להמ"א דלא אמרינן רכוב כמהלך, דספינה מינח נחא ומיא הוא דקא ממטי לה.

דבריו צ"ב

כ. ולכאורה צ"ע במאי איירי המהרש"ם, הרי אם מדליקין בביתו אין עליו חיוב הדלקת נר חנוכה דנפטר בהדלקת ביתו, ואם אין מדליקין עליו בביתו ויש לו חיוב הגוף להדליק למה צריך שם בית כדי להדליק, הרי גם באכסנאי אינו ביתו והיכן מצאנו שצריך שם בית, ומ"ש מרש"י דיושב בספינה אינו יכול להדליק כיון שאינו בית, אפשר לפרש דאף בספינה יכול להדליק ורק מפני הרוח אינו יכול במציאות להדליק, ובפרט למ"ש לעיל בשם המ"א דספינה מיקרי יותר קבוע מעגלה, וא"כ בודאי יכול להדליק נר חנוכה בספינה.

דברי הכל בו

כא. וראיתי בכל בו הלכות חנוכה שכתב וז"ל, והבא בספינה או שהוא בבית גויים מדליק בברכות ומניחה על שולחנו, ולא דמי לאכסנאי דאמרינן דאי מדלקי ליה בגו ביתיה לא צריך להשתתף, דשאני התם שיש לו פרסום הנס בהדלקת אושפיזו, ע"כ, והובא בב"י (סי' תרע"ז), ומבואר מזה דיכול להדליק בספינה, וע"כ הא דכתב רש"י דיושב בספינה

ד' אמות של הלכה

רבני העיר

ד' אמות של הלכה

רבני העיר

הגאון הגדול רבי **מסעוד בן שמעון** שליט"א

רב ואב"ד ב"ב וראש ישיבת אור אליצור

ברכת שהחיינו בחנוכה

יש אומרים שמברך לעצמו שעשה נסים, ושהחיינו בליל א', ושעשה נסים בכל הלילות, והדברים נראים עכ"ל. וצ"ע.

גם בהלכות מגילה בסי' תרצב ס"א בביאור הלכה כתב בשם המור וקציעה, מי שאין לו מגילה יוכל לברך שהחיינו על עצם היום מפני תקפו של נס, וסייעו המ"ב מדברי המאירי הנ"ל. אבל כתב בצ"ע למעשה מאחר שהמג"א והא"ר כתבו שלא יברך שהחיינו יעו"ש.

ב. ונראה לי דרבותינו הראשונים נחלקו בדבר זה, והוא בספר קובץ שיטות קמאי במסכת פסחים פ"א עמ' קפו, שהביא מספר הפרדס שער תשיעי וז"ל **ויש מי שכתב** שהטעם לגבי ביעור [חמץ], שלא מברכים שהחיינו משום שעדיין לא נגמרה המצוה [בבדיקה] שעדיין צריך ביטול. ואין זה נכון שהרי בחנוכה בלילה הראשונה מברכים זמן, אעפ"י שלא נגמרה המצוה עד יום השמיני עכ"ל. ולכאורה אינו מובן

יש להסתפק בברכת שהחיינו בחנוכה, האם היא על מצות ההדלקה, או על הזמן, כבכל החגים. ויש בספק זה נפקא מינה לדינא, וכפי שיבואר.

א. כתב השו"ע בהל' חנוכה סי' תרע"ו ס"א המדליק בליל ראשון מברך ג' ברכות להדליק נ"ח, ושעשה נסים ושהחיינו, ואם לא בירך זמן בליל ראשון מברך בליל שני, או כשיזכור. וכתב המשנה ברורה ס"ק ב כשיזכור בשאר הלילות בשעת ההדלקה, ואם נזכר אחר ההדלקה אינו מברך בלילה זה עוד. ובשער הציון שם כתב אם אירע זה בליל שמיני ממילא יתבטל לגמרי ברכת שהחיינו.

וצ"ע דאפשר כמו בעלמא דקיי"ל זמן אומרו אפילו בשוק, דהוא קאי על עצם היו"ט, אפשר דה"ה בזה דקאי על עצם הזמן דחנוכה, שנעשו בו נסים ונפלאות, אלא דלכתחילה סמכו זה על זמן ההדלקה - וכעין סברתו מצאתי במאירי וז"ל מי שאין לו להדליק, ואינו במקום שאפשר לו לראות,

הגאון החסיד רבי **חיים יצחק**

אייזיק לנדא שליט"א

רב ואב"ד ב"ב

בעניין מצוות שמחה בחנוכה

והנה באמת הטור הביא דברי המהר"ם מרוטנבורג וכן פסק בשו"ע להלכה דריבוי שמונת ימים אלו שתחילתן סעודות הרשות שלא קבעום למשתה ושמחה, אלא להלל והודאה. ויסוד דבריו הוא לכאורה מהגמ' הנ"ל במס' שבת דקבעום לימי הלל והודאה, ומשמע שאין מצוה בשמחה וסעודה, ולכן פסק שהסעודה היא סעודת רשות וא"כ מהו מקורו של הרמב"ם, ובאמת כדברי הרמב"ם כתבו התוס' מפורש בגמרא תענית י"ח ע"ב ד"ה הלכה מתענה ומשלים, שזהו רק לגבי ר"ח אבל חנוכה ופורים אינו יכול להתענות דיום משתה ושמחה כתיב.

והנה באמת יוקשה על עצם תקנת חכמים שתקנו את ימי החנוכה על נס השמן שדלק שמונה ימים ולכאורה הנס העיקרי היה נצחון החשמונאים שמסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים ונכנסו למקדש א"כ עיקר הנס ה' צריך לקבוע על הנצחון במלחמה ומדוע קבעו על הנס היחיד של פך השמן.

« המשך בעמוד 51

הגאון הגדול רבי **שבח צבי רוזנבלט** שליט"א

רב ואב"ד ב"ב ורב קהילת שומרי שבת

בענין מהדרין נר לכל אחד באכסנאי

ובביאור הלכה (ד"ה פתח) הביא בשמו דהשתא רובא דעלמא אין משתתפין מפני שהמנהג הוא שכ"א מדליק לעצמו ואתו למחשדיה. והיינו שלא יחשבו שהשתתף מפני שזה אינו מצוי כי המנהג הוא להיות מן המהדרין נר לכל אחד. ואף זה צ"ב, מה שיין לאכסנאי מה שמנהג העולם שכ"א מדליק לעצמו, והרי מנהג זה הוא בבני הבית ולא באכסנאי. ומוכח מזה שאף באכסנאי שיין דין מהדרין נר לכל אחד, וכיון שנהגו כן לפיכך יחשדו בו שלא הדליק ולא יחשבו שהשתתף עם בעה"ב מאחר שהמנהג שנהגו להדליק כ"א לעצמו שיין אף באכסנאי.

אלא שצ"ב שלכא' מה בכך שיחשדו בו שלא הדליק כהמהדרין, והלא אין חיוב להיות מהמהדרין, שהרי כל הדין הוא להדר ומי שאנו חפץ להדר אינו מחוייב בכך, ומה שיין בזה חשד.

והביאור בזה הוא שכל מה שהמהדרין נר לכל אחד אינו חיוב היינו דוקא בבני הבית, שאם אינם רוצים להדליק

בשו"ע או"ח (תרע"ז א') איתא "אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה". יש לדון אם שיין באכסנאי דין מהדרין נר לכל אחד ואחד, וכל דברי השו"ע שמשתתף בפרוטה זהו מעיקר הדין, אבל אם חפץ להדר מדליק לבדו, או דלמא שבאכסנאי לא תיקנו דין למהדרין נר לכל אחד, ולא שיין בו אלא להשתתף בפרוטה ותו לא.

והנה במ"ב (ס"ק ג') איתא "ומ"מ אם יש לאכסנאי נר נכון יותר להדליק בעצמו", ובשעה צ"צ (סק"י) מבואר הטעם לצאת דעת מהר"י וייל שכתב להיות שהמנהג בעלמא להיות מן המהדרין נר לכל אחד, אתו לחשדו שלא הדליק נר חנוכה.

וצ"ב מהו החשד בזה, הלא כיון שדינו להשתתף עם בעה"ב, א"כ נרו של בעה"ב זהו נרו, וכי שיין לחשוד בו שלא השתתף, והלא זה דבר שאינו ניכר.

« המשך בעמוד 50

« המשך בעמוד 46

ד' אמות של הלכה

רבני העיר

ד' אמות של הלכה

רבני העיר

המשך מעמוד 45 | ברכת שהחיינו בחנוכה

הגאון הגדול רבי מסעוד בן שמעון שליט"א

הדמיון לחנוכה, שאני חנוכה בברכת שהחיינו שבחנוכה אינו על המצוה אלא על הזמן, ועל הזמן בודאי מברכים כבר בתחילת הזמן, כמו בפסח וסוכות אעפ"י שנמשכים שבעה ימים, ושאיני ביעור חמץ, דאינו חג ומועד, ואם ה' בו ברכת שהחיינו זה ה' רק על המצוה שמתחדשת משנה לשנה, ושפיר קאמר דכיון שלא נגמרה המצוה לא תקנו לברך שהחיינו. אלא ודאי דס"ל דגם בחנוכה, שהחיינו קאי על המצוה, ולא על הזמן, ואפשר דלא נקרא זמן רק שלש רגלים, אבל חנוכה שלא כתוב בתורה בכלל המועדים, לא תקנו עליו ברכת שהחיינו, אלא על המצוה שנתחדשה בה והוא הדלקת נרות, לפרסם הנס, ועל כן שפיר דחה בעל הפרסם את דעת היש מי שכתב.

ומעתה מתבאר לנו יפה, דיש ליישב דעת היש מי שכתב, דהוא ס"ל דשהחיינו של חנוכה הוא על הזמן, שנעשו בו נפלאות, ולא קאי על המצוה של ההדלקה, ולכן אעפ"י שלא נגמרה המצוה עד יום השמיני, מברכין שהחיינו על הזמן שהתחיל, כמו בשאר החגים, אבל ביעור חמץ שאינו זמן ומועד של נסים ונפלאות, אין ברכת שהחיינו בה, רק על המצוה, ומכיון שלא נגמרה המצוה, לא נתקן ע"ז ברכת שהחיינו, ואילו בעל הפרסם חולק וסובר שברכת שהחיינו דחנוכה הוא על המצוה ולא על הזמן ולכן דחה את דעת היש מי שכתב. ודו"ק. ונתבאר שנחלקו הראשונים בנ"ד.

ג. ויש להביא ראיה דלהלכה קי"ל דברכת שהחיינו דחנוכה אינו על הזמן רק על המצוה מהא דפסק השו"ע בס' תרעו ס"ב מי שלא הדליק וכו' כשרואה נר חנוכה מברך עשה נסים, ובליל ראשון מברך גם שהחיינו. ואם אח"כ בליל ב' או ג' בא להדליק אינו חוזר ומברך שהחיינו, ולכאורה קשה, מאי שנא מסוכה דכתב הרמ"א בס' תרמ"א מי שלא אכל לילה ראשונה בסוכה, אעפ"י שבירך שהחיינו בלילה ראשונה, מ"מ כשיאכל אח"כ בסוכה יברך שהחיינו, משום מצות הסוכה, הרי שברכת שהחיינו נאמרת על המצוה, וא"כ למה בחנוכה לא יברך כשמדליק שהחיינו על

המצוה. אלא ודאי מוכח שבחנוכה ברכת שהחיינו על קיום המצוה ולא על הזמן, ולכן כיון שגם ביום ראשון קיים המצוה על ידי הראיה, שעשו את הראיה כהדלקה, לפי שפיר מתקיים פרסום הנס, א"כ כבר יצא ד"ח ברכת שהחיינו בליל ראשון. ולכן לא יחזור לברך שהחיינו בליל ב' כשמדליק. ושאיני סוכה שביליל ראשון מברך על הזמן, ובליל שני על המצוה ודו"ק היטב.

ד. ויש לדעת דדברי המאירי שהביא המ"ב [הנ"ל באות א] נדחו ע"י המאירי עצמו, וכך כתב בעל ספר בירור הלכה [הרב יחיאאל אברהם זילבר ז"ל] שהמאירי במס' מגילה ד' ע"א הביא דעה זו שאפשר לברך שהחיינו גם מי שלא קרא מגילה, על עיצומו של יום, וכתב ע"ז המאירי וז"ל ואין דבריהם כלום, שכל שאין שם כוס לקידוש אין בו זמן, ואל תשיבני מיום הכפורים שקדושתו יתירה, ולא נפקע כוסו אלא מצד איסור שתיה שבו, והרי אין זה דומה אלא לחנוכה שיש זמן על ההדלקה ולא על היום עכ"ל. נמצא שהמאירי הסכים שלהלכה שהחיינו שבחנוכה ופורים על המצוה, ולא על הזמן, ושלא כמ"ש במס' שבת שהדברים נראים ואולי זה ט"ס וצ"ל אין נראים.

ה. ויש להעיר דלכאורה יש להוכיח כן ממה שמצינו בחנוכה שחל יום א' בשבת, שמדליקין בערב שבת מבעוד יום קודם שהגיע זמן החנוכה, והאין מברכין שהחיינו ועדיין לא הגיע זמן החנוכה, ורק אם נאמר דשהחיינו קאי על המצוה ניחא, כיון שכך היא מצותה להדליק מבעוד יום, אבל אם הברכה על הזמן, קשה דעדיין לא הגיע הזמן. אבל באמת אין זה מוכרח, כי באמת דהזמן של חנוכה מתחיל מפלג המנחה, וכמבואר בשו"ע ס' תרעב ס"א מי שהוא טרוד יכול להקדים מפלג המנחה, וגם יברך כמ"ש שם הפרי חדש, ופסקו המ"ב שם ס"ק ב, ובשעה"צ שם בשם החיד"א בברכי יוסף דנקטינן כן להלכה. וכתב שם שזה לכתחילה למי שטרוד והפרי"ח ציין לדברי הרמ"א בס' תרעט. וכן מבואר

בהל' מגילה ס' תרצג סב דאומר על הניסים בלילה וביום, וכתב המ"ב ס"ק ד בלילה אפילו הקדים להתפלל ערבית קודם צאת הכוכבים. ובשעה"צ ס"ק ו כתב שכן מוכח מדהתירו להתפלל ערבית מפלג המנחה ולא משתמיט אחד מן הפוסקים לומר דבר"ח אין לומר בזה יעלה ויבוא, וכן מדהתירו להבדיל מפלג המנחה ולמעלה אחר שהתפלל ערבית, אלא ודאי דחשבינן לעניני תפילה ללילה, ע"כ. והרי בעל הנסים אומרים בימים ההם בזמן הזה, הרי שהזמן מתחיל מפלג המנחה. אמנם יש לעיין דלענין מגילה הפרי חדש כתב בס' תרצב לחלוק על השו"ע שפסק כתרומת הדשן שאפשר לקרוא את המגילה מפלג המנחה, וכתב שזה רק לענין תפילת ערבית ולא לשאר מצוות, ולמה לענין מצות חנוכה מסכים הפרי"ח דהוא מפלג המנחה ויש לעיין בזה טובא, ואכמ"ל.

ו. ויש להוסיף דאיכא עוד נפקא מינה לדינא בנ"ד מי שהדליק בפסול, כגון שהדליק למעלה מכ' אמה, שמבואר בשו"ע ס' תרעא ס"ו דלא יצא יד"ח, וכתב המ"ב ס"ק כט בשם הפרי"ח דצריך לחזור ולברך, ובפשטות משמע את כל הברכות גם ברכת שהחיינו, והניחא אם זה על המצוה, כיון שלא יצא יד"ח המצוה נתבטלה גם ברכת שהחיינו אבל אם שהחיינו על הזמן, הרי הזמן כבר הגיע ולמה יחזור לברך, וכמו שמבואר בהל' סוכה ס' תרלט, במ"ב ס"ק מח, בסופו, בשם הבכורי יעקב דמי שישב בסוכה כשהגגו סגור דחייב לחזור ולברך על מצות סוכה, אבל ברכת שהחיינו לא חוזר כיון שקאי על הזמן, הרי שחנוכה שחוזר גם על שהחיינו הוא מפני שבחנוכה שהחיינו על המצוה ולא על הזמן ודו"ק.

סוף דבר נראה שלהלכה אין לברך, דלו יה' רק מחלוקת בראשונים, הרי ספק ברכות להקל, ומכל שכן שיש לנו הכרעת המאירי במס' מגילה שברכת שהחיינו על המצוה ולא על הזמן, ועל כן מי שלא בירך שהחיינו כל ימי החנוכה ולאחר שהדליק ביום השמיני נזכר לא יברך, וכן מי שהדליק באופן שהדלקתו פסולה כגון למעלה מכ' אמה, או שאר אופנים, כשחוזר ומדליק בברכה, לא יברך מספק שהחיינו, ואם בירך, הרי שלדעת המאירי טוב עשה ודו"ק. »

שאלה: הכוסיות שמניחים בהם שמן ומדליקים בהם, האם הכוסיות הוקצו למצותן כמו השמן. ונ"מ אם מותר להשתמש בהם לצרכו.

תשובה: הדבר תלוי בשאלה שדנו בה הפוסקים, האם הכלי שמדליקים בו נ"ח הוא מגוף המצוה או הוא רק הכשר למצוה. וכבר האריך בזה בשו"ת אבני נזר או"ח ס' ת"ק, והעלה שזו מחלוקת בראשונים, ושמשמעות הרמב"ם והראב"ד דהכלי מכלל גוף המצוה יעו"ש שפסק לדינא שהכלי הוא מגוף המצוה. ובאמת שכן מבואר בבעל המאור ושלטי גבורים בפ"ב דמס' שבת בשם הרא"ז דהנרות וכן השמן הוקצו למצותן, ולפי"ז נראה דבימי החנוכה אין להשתמש בכוסיות אלו לצרכו כי הוקצו למצותן.

ולכאורה יש להקשות דלפי"ז היאך מותר לאחר חנוכה להשתמש בכוסות אלו שהוקצו למצותן בחנוכה, הרי מצינו ששמן שנתר צריך לשרפו כמ"ש בשו"ע ס' תערז ס"ד.

ויש ליישב היטב עפ"י מ"ש בארחות חיים אות יא ליישב מה שהקשו הראשונים מדוע מותר השמן אסור לאחר חנוכה, מאי שנא מכל תשמישי מצוה שנזרקין לאחר מצותן, וכתב ליישב דלא דמי לעצי סוכה, ולולב דלא הוקצו על דעת שיהיו פְּלִים לאותה מצוה, מן העולם. משא"כ הפתילות והשמן הוקצו ע"מ שישרפו, ויהיו כלים ונגמרים במצותן, לפיכך אם נותרו עדיין נשארו מוקצים ולכן טעונים שריפה, ולפי"ז ניחא דהכוסות שהדליקו בהם, בודאי לא הוקצו ע"ד שיהיו כלים מן העולם והרי הם כעצי סוכה ולולב שנזרקין לאחר גמר מצותן.

ואמנם מצאנו בספר האשכול ס' ו' שכתב לחלק דשאני הדלקת נר חנוכה משאר מצוות לפי שההדלקה לזכר שמן של בית המקדש, ולכן הו"ו כתשמישי קדושה שאין נזרקים, ושני התרומים הובאו באבודיהם כאן בשם הגאונים יעו"ש. ולפי תרוץ זה לכאורה יש לאסור הכוסיות גם לאחר חנוכה.

וצ"ל דלתרוץ זה באמת הכוסיות אינם מגוף המצוה, רק הכשר למצוה, וע"כ אין הם נחשבים כתשמישי קדושה, וכדעת הפוסקים שחלקו על האבני נזר וסוברים שהכוסיות אינם מגוף המצוה ואכמ"ל. סוף.

המשך מעמוד 50

הודעה לבני הישיבות בקהילות הקודש

אנו שמחים לפרסם בזאת את

רשימת הזוכים המלאה

בהגרלה הגדולה בין אלפי בני הישיבות בעירנו משיבי תשובות וחידות גליון "חדוּתא", תשרי תשפ"א

להלן שמות הזוכים הבחורים החשובים:

להלן שמות הזוכים מבין משתתפי תכניות הטרוויה בקו "בהיכלו" במהלך ימי בין הזמנים תשרי תשפ"א,

הבחורים החשובים:

יעקב מירון	אשכנז שיכון ג'	500 ₪
חיים קיסנר	יד אהרן	500 ₪
משה חיים חשין	נאות יוסף	200 ₪
יוסי גנץ	חניכי הישיבות רמב"ם	200 ₪
יוסף גולדמן	אהל תמר	200 ₪
אריאל יפה	נחלת סירוקה קרית הרצוג	200 ₪
צביקה גודמן		200 ₪
חיים ישראל מילר	אהל יעקב	100 ₪
שמעון כהן	תפארת נחמן	100 ₪
בנימין קופמן	אשכנז שיכון ג'	100 ₪
רון קופמן	אשכנז שיכון ג'	100 ₪
נפתלי צבי ליברמן	אהל תמר	100 ₪

אברהם גבאי	אהלי אברהם	ישראל זלושינסקי	חניכי הישיבות רמב"ם	אלימלך כנר	בית אריה
שלמה טבריה	מנין אברכים משכנות יעקב	שמחה בונים וגמן	גור	שי דוד שמש	קרית הרצוג
ישראל צישינסקי	גור	שמואל קופולוביץ	תפארת נחמן	מיכאל כהן	תפארת ציון
אליהו גלנצברג	נחלת סירוקה קרית הרצוג	אשר אדלשטיין	דברי שיר	שמעון פרסטר	בעלזא
ישראל מימון	חמדת שמעון	חיים בנדיקט	אהל תמר	אלעזר כהן	תלמידי גרודנא
יהודה רווה	חניכי הישיבות רמב"ם	מרדכי רוטנברג	אהל אברהם	נחום לסמן	הליגמן
אהרון בלומנפלד	חניכי ישיבת עטרת ישראל	שלום ברלין	חניכי הישיבות רמב"ם	אלישע קסטנבוים	אהל תמר
יעקב דוד	אהל יעקב ולאה	שלמה גרשון	חמדת שמעון	אברהם ישעיהו יעקב	חניכי הישיבות רמב"ם
יעקב יואל היימן	נחלת משה	יצחק אליעזר צורן	נאות יוסף	משולם זלמן פרנקל	נאות יוסף
מאיר נקי	אהלי אברהם	שמואל אריה דרמר	משכן יחזקאל	אייל עובדיה	קהילת אברכים שיכון ג'
יעקב רבי	אהל תמר	חיים ישראל אורבך	סערט ויז'ניץ	מיכאל מלאך	הליגמן
יצחק רוטשילד	אהל תמר	מרדכי גולדשטיין	תפארת ציון	שמואל קלמן	נחלת משה
צבי קניבסקי	תפארת ציון	יהושע הרשטיין	אהל תמר	חיים כהן מצליח	נאות יוסף
בני מינצר	חניכי הישיבות רמב"ם	יהודה נזרי	שיכון ג' אשכנז	אריאל סבן	חניכי הישיבות ר"ע
עובדיה יוסף נקי	אהלי אברהם	שמואל יונגרמן	אהל יעקב ולאה	דוד גליקמן	אהל יעקב ולאה
דוד מושקוביץ	ויז'ניץ	שמואל שגול	אהל נחמיה	יעקב אפרתי	חניכי הישיבות רמב"ם
ישי נקי	אהלי אברהם	אליעזר מלר	חניכי הישיבות רמב"ם	יהושע הוכמן	תפארת ציון
אלעזר ולדמן	בית אריה	מוטי לבקוביץ	דברי שיר	שמעיה אריה כץ	אלפי מנשה
אפרים שניידר	נחלת סירוקה קרית הרצוג	בנימין לורנץ	יד אהרן	מרדכי פלג	אהל תמר
לוי יצחק לייזר	קהילות החסידים	קובי כהן	שם אבותי	בנימין מנדלמן	נאות יוסף
יעקב לוי	יד אהרן	נתן יהודה הוכמן	תפארת ציון	יעקב אלדד	נחלת סירוקה קרית הרצוג
בן ציון אייכלר	בעלזא	יחזקאל וולס	משכנות יעקב	מיכאל ישראל שיינפלד	נאות יוסף
רועי הלוי	אהלי אברהם	ישראל מאיר מלר	חניכי הישיבות רמב"ם	בן ציון הרבסט	דברי שיר
יהודה צוברי	אהלי אברהם	ישי נחום	תפארת נחמן	משה שמעון אלישע	שתילי זיתים
שלמה זינגר	חניכי הישיבות רמב"ם	שמואל כהן	נאות יוסף	יוסף קניג	אלפי מנשה
אבי גרינברג	חניכי ישיבת חברון	יצחק גריינימן	שיח תפילה	יוסף חיים דוד	אהל יעקב
שמואל יצחק מקלב	אהל תמר	מרדכי לייב פינקוס	נאות יוסף	פסח שחר	תפארת מנחם - אנילביץ
חיים קיסנר	חניכי ישיבת עטרת ישראל	עמרם יצחק ויינגרטן	צאנז	אברהם דוד במברגר	תפארת ציון
ישי דוד שמש	אהלי אברהם	ירמיהו כהן	צא"י רמת אהרן	יהודה רוטשילד	אהל תמר
אליהו לנדאו	אהל נחמיה	אלעזר מנחם רוזנר	יד אהרן	אברהם לוי	אהל אברהם
אליהו גנץ	חניכי הישיבות רמב"ם	אלעזר מנחם מן רובינשטיין	בית דוד	אביחי אברהם שרון	תפארת מנחם
אבי שטיגליץ	נחלת סירוקה קרית הרצוג	אליהו בוסקילה	מאור ישראל	מאיר הירשנבוים	גור
אהרון ימיני	נחלת סירוקה קרית הרצוג	משה פרנקל	שיח תפילה		
יעקב צישינסקי	גור	יוחנן גמזו	אהל יעקב		

מוקד מימוש הזכיות:

רחוב בעל שם טוב 17 ב"ב
משפ' הרבסט

ד' אמות של הלכה

רבני העיר

את הדלקת בעה"ב, ולהדליק במקו"א ס"ל כהרמב"ם שלא מהני כיון שזה נפרד מעיקר המצוה, ולפיכך אין מקום להידור זה.

מעתה נראה שכל זה שייך דווקא בבני הבית, שמעיקר הדין הם נגררים אחר בעה"ב, אבל אכסנאי שבשביל לצאת בנרו של בעה"ב הוא צריך להשתתף עמו בפרוטה, ואם אינו משתתף חוזר עליו החיוב מעיקר הדין ולא רק בתורת הידור. וא"כ הוא יכול להדליק במקום אחר שיהיה ניכר כמה נרות מדליקין, שמאחר שכל הטעם שלא להדליק בנפרד הוא מפני שלא שייך הידור בנפרד, א"כ באכסנאי ששייך בו הדלקה מעיקר הדין, הוא יכול להדליק בנפרד אם רצונו להיות מן המהדרין נר לכל אחד, דבכה"ג אף לתוס' והמחבר המהדרין היינו שהוא מדליק לעצמו מלבד מה שבעה"ב מדליק.

דהיינו הדלקת בעה"ב, ומאחר שבעה"ב סיים הדלקתו לא שייך עוד להוסיף הידור, ולכן בע"כ בעה"ב עצמו מדליק עבור כל אחד מבני הבית, משא"כ להרמ"א שניתן להדר בנפרד מעיקר המצוה, הלכך שייך שאחר שהדליק בעה"ב ידליקו בני הבית כל אחד לעצמו.

אשר לפי"ז יש לבאר מה דלא מהני להמחבר ליתן נרות של כל אחד במקום אחר, שזה משום סברת הרמב"ם שהידור מצוה צריך לבוא יחד עם עיקר המצוה, ולכן אם יתן הנרות הנוספים במקום אחר אין זה הידור מצוה, וה"ז נמי כמי שפירש מההדלקה וחוזר ומדליק שוב שלא מהני. [ואמנם עדיין נחלקו הרמב"ם והמחבר, שלהרמב"ם במקום א' מיהא שייך הידור זה ובעה"ב מדליק בנפרד מכ"א מבני הבית, ובזה פליג המחבר וס"ל שכיון שאין ניכר מנין הנרות זה מקלקל אף

המשך מעמוד 44 | בענין מצוות שמחה בחנוכה

הגאון החסיד רבי חיים יצחק אייזיק לנדא שליט"א

ולכאורה דברי המאירי והשאלות אינם מובנים כלל, דהרי כל דין הברכות נתקנו על מצוות הדלקת נרות חנוכה ואם אינו מדליק ואף אינו רואה נרות חנוכה איך יכול לברך? אלא צריך לומר דהמאירי והרמב"ם והתוס' בתענית למדו את שאלת הגמ' מאי חנוכה באופן אחר לגמרי, ודאי ידעה הגמ' מה היה בחנוכה שהחשמונאים נלחמו ונצחו את היונים דהרי תפילת על הניסים נתקנה מיד לאחר הנצחון, ושם מסופר כל נס הנצחון דרבים ביד מעטים וכו' והדליקו נרות בחצרות קדשין, אלא קושית הגמ' מאי חנוכה היא מדוע שונה חנוכה מפורים, דפורים ג"כ היה נצחון שישלטו היהודים המה בשונאים ושם תקנו חכמים משתה ושמחה בלבד ומדוע בחנוכה הוסיפו על המשתה ושמחה גם ענין הדלקת הנר, וכן אמאי קבעו זאת לשמונה

ובאמת דברי הגמ' עצמה צריכים ביאור, שאחרי שדנה הגמ' באריכות בדיני חנוכה בשמנים ופתילות הכשרים לחנוכה ובדין של מצות חנוכה נר איש וביתו ומהדרין נר לכל אחד, ומהדרין מן המהדרין מחלוקת ב"ש וב"ה אם מוסיף והולך או פוחת והולך, שואלת הגמ' "מאי חנוכה" שאלה זו הייתה צריכה להישאל כבר בתחילת הגמ' כשאומרת שמנים ופתילות הכשרים בחנוכה תשאל מאי חנוכה, ומדוע רק כאן שואלת הגמ' שאלה זו. וביאור הדברים, דהנה המאירי בשבת דף כ"ג (וכעין דבריו הוא בשאלות וישלח) כתב מי שאין לו להדליק ואינו במקום שאפשר לו לראות (נרות דולקים) יש אומרים שמברך לעצמו שעשה ניסים ושהחיינו בלילה הראשונה ושעשה ניסים בכל הלילות והדברים נראים עכ"ל.

ד' אמות של הלכה

רבני העיר

המשך מעמוד 47 | ברכת שהחיינו בחנוכה

והבן איש חי [בשנה שניה פרשת נח הל' טו] כתב דין זה גם בנרות שבת, והוסיף ואמר, שאם לא ידליק אלא ראש הפתילה ויסלק ידו ממנה, חשוב כאילו דלקה מאליה, ואינו מקיים מצוה בהדלקה, וכן ה' בנרות המנורה של בית המקדש - וצריך להיזהר בזה גם בנרות חנוכה.

»

יש להעיר הלכה נחוצה למעשה לקיום מצות הדלקת נר חנוכה ונרות שבת. כתב המשנה ברורה סי' תרעג ס"ב בביאור הלכה ד"ה הדלקה עושה מצוה, שהמדליק לא יסלק ידו אחר הברכה עד אשר ידליק רוב הפתילה היוצא מן השמן.

המשך מעמוד 44 | בענין מהדרין נר לכל אחד באכסנאי

הגאון הגדול רבי שבח צבי רוזנבלט שליט"א

אכן הנה הרמ"א כתב "ויזהרו ליתן כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד, כדי שיהא היכר כמה נרות מדליקין". ולכא' מפני מה לא ניחא לתוס' בעצה זו.

ויש לבאר זה עפ"מ"כ הגר"ז (הל' חנוכה) בביאור מחלוקת הרמב"ם והרמ"א, שדעת הרמב"ם שהמהדרין נר לכל אחד היינו שבעה"ב מדליק נגד כל אחד מבני הבית, ודעת הרמ"א שכל אחד מדליק לעצמו. וביאר הגר"ז שנחלקו לשיטתם בדין ציצין שאין מעכבין את המילה. שדעת הרמב"ם שבפירש אינו חוזר, והרמ"א פסק שאף אם פירש חוזר עליהם (בחול). ובבית הלוי העמיד מחלוקתם שהנה הסרת הציצין אינה מעכבת אבל לכתחילה צריך להסיר, והיינו שזהו הידור מצוה, ונחלקו בהכי שלהרמב"ם הידור מצוה שייך רק כשזה בעשיה אחת עם עשיית המצוה, ולכן כשמסירים יחד עם הערלה, הידר בכך את מצות מילת הערלה, אבל כשפירש וסיים כבר מילת הערלה שלא בהידור, לא יועיל לחזור ולהסיר הציצין ועי"ז לתקן מילת הערלה שתהיה בהידור, ולכן אינו חוזר. אבל להרמ"א הם ב' עניינים נפרדים, גוף המצוה והידורה, ולכן אף שפירש יכול לחזור ולהסיר את הציצין ולקיים בכך את ההידור מצוה.

וביאר הגר"ז שבה נחלקו הכא, שלהרמב"ם א"א שידליק כל אחד מבני הבית לעצמו, כיון שזה רק הידור מצוה בנוסף על עיקר המצוה

לבד ממילא הם בכלל נרו של בעה"ב, אבל אכסנאי שצריך להשתתף בפרוטה בשביל להיות מכלל נרו של בעה"ב, ומכיון שלא יחשבו שהשתתף, שזה אינו מצוי, נמצא שלפי מחשבתם הוא מחוייב מעיקר הדין ולא רק בתורת מהדרין, ולכן זה מטיל עליו חיוב להדליק לבדו. אך עכ"פ מוכח ששייך באכסנאי דין מהדרין נר לכל אחד, דאל"כ לא שייך לחשוך בו שלא השתתף מכח מה שנהגו בבני הבית להדליק כל אחד לעצמו.

וכל זה הוא לד' הרמ"א (תרע"א ב') שהמנהג שהמהדרין מדליקין כל אחד מבני הבית בעצמו. ויש לדון לדעת המחבר שם שפסק שאף להמהדרין מדליק רק בעה"ב לבדו, אם ה"ה לאכסנאי דלא שייך בו הדלקה בפנ"ע, או דלמא אכסנאי שאני וכפי שיבואר בעז"ה.

הנה בתוס' (שבת דף כ"א ע"ב ד"ה והמהדרין) כתבו הטעם שרק בעה"ב מדליק לבדו, לפי שאין ניכר כמה הדליקו היום (שאם הדליק פ' נרות אין ניכר אם הדליקו י' בנ"א ח' נרות או כ' בנ"א ד' נרות). ומבו' מזה דגדר מוסיף והולך איננו מצד ריבוי האורה, אלא במה שמנין הנרות מורה על כך שהנס התמשך כך וכך ימים, ומשהדליק ד' נרות הוא מפרסם הנס שגם ביום הרביעי דלק השמן וכשמדליק ה' נרות מפרסם ושגם ביום החמישי דלק השמן, ולכן צריך שיהיה ניכר מתוך ההדלקה כמה נרות ישנם. ולפי"ז לכא' אין חילוק בין אכסנאי לבני הבית.

מעלת ימי החנוכה וענין לימוד התורה בחנוכה

בספר מגן אברהם (על התורה, פרשת מקץ) כתב כשם שחג השבועות הוא זמן קבלת התורה שבכתב, כמו כן חנוכה הוא זמן קבלת התורה שבעל פה, ולכן בימי החנוכה צריך כל איש לקבל עליו לעסוק בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ ע"כ.

ובמנהגי החת"ס (פ"ט אות א') כתב בחנוכה הזהיר להתעסק בלימוד התורה ק' יותר מבשאר ימים וכו', ועצת היצר הרע הוא להפריע את העם מעבודת ה' ומתלמוד תורה בימי החנוכה אשר תיקנו לנו חז"ל להודות ולהלל, והלימוד הוא ענין גדול בזמן הזה, כי אז נמסרו סודות התורה למשה רבינו ע"כ.

ובשל"ה הק' (מסכת תמיד פרק דרך חיים תוכחת מוסר) כתב וז"ל תוכחת מוסר לחנוכה - יחשוב שעיקר נתקן להלל ולהודות להשם יתברך, על כי היוונים חשבו לבטל תורה ומצוות. אם כן הימים הקדושים האלה, ראויים ביותר להתמדת תורה מבשאר הימים, כי תלמוד תורה נגד כולם (פאה פ"א מ"א). ובעוונותינו הרבים, רוב העולם נוהגים בהם ביטול תורה, והולכים אחר ההבל. ומה שרבותינו הקדמונים פסקו ישיבה בימים ההם, עשו בשביל הנערים שיחזרו ויחזרו על תלמודם מה שלמדו, שיהיה שגור בפיהם. על כן השומע ישמע ויתעורר בימים ההם ביתר שאת בתורה ובמצוות.

ובמנהגי החת"ס (פ"ט אות א') מובא שהחת"ס היה מזהיר ומקפיד בימים אלו להתמיד בלימוד התורה כי הענין גדול בימים אלו כי אז נמסרו סודות התורה למשה רבינו ע"ה.

(קונטרס "נדבות פי")

שתקנו להלל והודאה ולא תקנו ימי שמחה, ולכן פסק המהר"ם מרוטנבורג שאין מצוה של שמחה, וסעודות של חנוכה הם רשות.

אם נכונים דברינו, נוכל לבאר הלכה נוספת ברמב"ם, דהנה בהלכה ד' כתב הרמב"ם שהמדליק בלילה הראשון מברך ג' והרואה מברך שתיים ובשאר הלילות המדליק מברך שתיים והרואה ברכה אחת, ומסיים שאין מברכים שהחיינו אלא בלילה הראשון, ולכאורה אמאי ברכת שהחיינו קשורה בלילה הראשון הרי זה תלוי בפעם הראשונה שמדליק נרות ולו יצויר שלא הדליק ביום א' אמאי ביום ב' לא יברך שהחיינו, וקשה לומר שכוונת הרמב"ם בדבריו שאין מברכים שהחיינו אלא בלילה הא' שהכוונה לכל אחד בלילה הראשון שבו הוא מדליק, דהרי בהל' מגילה כתב הרמב"ם דבקריאת המגילה מברך בלילה ג' ברכות ומסיים שם ואינו חוזר ומברך ביום והיינו דכתב ברור דאינו חוזר ומברך, וודאי ופשוט דאם לא ברך זמן בלילה מברך ביום. וא"כ גבי חנוכה שלא כתב ואינו חוזר ומברך בשאר הלילות אלא כתב שאין מברכין שהחיינו **אלא** בלילה הראשונה משמע שאף אם לא ברך בליל א' לא יוכל לברך ביום ב', ולכאורה אמאי הרי זו היא פעם הראשונה שמקיים את המצווה.

אך לפי הסברינו דלעיל בדעת הרמב"ם דברכת שהחיינו היא לא על עצם קיום מצוות נר חנוכה לבדה אלא על היום עצמו שנתקן ליום שמחה והודאה בגלל נצחון המלחמה שהיה בכ"ה בכסליו, אלא שהברכה נתקנה לברכה ביחד עם קיום המצוה של הדלקת נרות אבל ביום ב' שאז כבר עבר עיקר הזמן דיו"ט, והימים הבאים הם רק כהמשך ליום א' שתקנו חכמים להמשיך את זה לשמונה ימים בגלל נס השמן, א"כ עבר הזמן ואינו יכול עתה לברך שהחיינו.

אמנם הבית יוסף שפסק להלכה כדברי המהר"ם מרוטנבורג שסעודת חנוכה הם רשות, דהיינו שעיקר מצוות חנוכה היא הלל והודאה והדלקת נרות, א"כ אין חילוק בין יום א' ליום ב' לכן פסק דאם לא בירך שהחיינו ביום א' מברך ביום ב'.

ימים ולא יום אחד כפורים. זה ודאי למדה הגמ' שתקנו ימים אלו לימי משתה ושמחה, וכמו שתקנו בפורים, אך אמאי הוסיפו ענין הנרות יותר מפורים, וע"ז מסבירה הגמ' דחוץ מענין הנצחון במלחה ה' נס פך השמן שמצאו בחותם כה"ג והספיק ליום אחד ודלק שמונה ימים לכן התקינו את הימי משתה ושמחה לשמונה ימים, ובאופן של הדלקת נרות לזכר הנס בשמן שדלק ח' ימים.

וא"כ מובן מקור דברי הרמב"ם והתוספות בתענית דימים אלו הם ימי שמחה והלל דזה ודאי שנקבעו לימי שמחה וכלשון התוס' בתענית "גבי חנוכה ופורים יום משתה ושמחה כתיב", אלא הגמ' מוסיפה שקבעו יו"ט בהלל והודאה והדלקת נרות נוסף על ענין השמחה, ולכן כתב הרמב"ם ומפני זה וכוונתו גם למה שכתב בהלכה א' בגלל הנצחון במלחמה וגם למה שכתב בהלכה ב' בגלל נס השמן שמחת טעמים אלו קבעו את חנוכה לשמחה והלל והדלקת נרות ולמשך שמונה ימים דלולא נס השמן היו חכמים מתקנים יום אחד בלבד למשתה ושמחה כמו פורים.

ועפ"ז יובנו גם דברי המאירי בשבת, דאף שאינו מדליק נרות, ואינו רואה את הנרות, מ"מ צריך לברך שעשה ניסים ושהחיינו, וזה מצד דין היום שהוא נקבע ליו"ט של משתה ושמחה, אמנם לכתחילה תקנו חכמים לעשות הברכות בזמן הדלקת הנרות כדי לצרף כל הברכות יחד, וכפי שמסבירה הגמ' לגבי סוכה שאף שעל הסוכה אפשר לברך שהחיינו בעשייתה, וברכת הזמן על עצמו של יו"ט - שהחיינו - אפשר לברך מיד בצאת הכוכבים, מ"מ תקנו לעשות הכל יחד עם הקידוש על היין בחג, והאכילה בסוכה, וכן נמי בחנוכה תקנו ברכות החג - שעשה ניסים ושהחיינו - יחד עם הדלקת הנר וברכת להדליק נר חנוכה, אך אם אינו יכול להדליק עכשיו, חייב הוא בברכות אלו מצד עצם היו"ט של חנוכה.

אמנם המהר"ם מרוטנבורג למד ששאלת הגמ' הייתה, מאי חנוכה, באיזה אופן תקנו את ימי החנוכה, האם באופן של משתה ושמחה כמו פורים, או באופן אחר. וע"ז עונה הגמ'

עיונא דחדוּתא

שאלות, תמיהות ונידונים לעיונא בענייני חנוכה
ממרבצי התורה ורבני הקהילות שליט"א

בני הישיבות בקהילות הקודש ב"ב משיבים על מדורי
השאלות וזוכים במלגות מכובדות, כל הפרטים במודעה
בגב הגליון.

הגאון רבי איתמר גרבוז שליט"א
ראש ישיבת ארחות תורה

1. בגדר תקנת על הנסים דחנוכה

הנסים הוא בברכת הארץ לכן גם באופן
שהוא קודם ההזכרה דתדיר מ"מ לא תקנה
לא זזה ממקומה.

ולכא' הדברים תמוהים טובא מה שיין
כלל להקשות בזה משום דינא דתדיר
ושאינו תדיר להקדים רצה ויעלה ויבא לעל
הניסים, דהרי צריך לומר על הנסים בברכת
הארץ מפני שזהו מקומה של הזכרה זו,
משא"כ רצה ויעלה ויבא מקומם הוא אח"כ
בברכת בונה ירושלים וכל הזכרה נאמרת
במקומה, ומה שיין בזה הנידון דתדיר
ושאינו תדיר.

הקשו הראשונים (כל בו הל' חנוכה,
ארחות חיים הל' חנוכה סימן כ"ד) דבברכת
המזון של שבת חנוכה שמזכירים רצה ועל
הניסים, או של ראש חודש טבת שמזכירים
יעלה ויבא ועל הניסים, או שבת ר"ח טבת
שמזכירים רצה ויעלה ויבא ועל הניסים,
יהא צריך להקדים רצה ויעלה ויבא לפני על
הניסים, משום דתדיר ושאינו תדיר
קודם, וא"כ יאמר על הנסים אחר הזכרת
רצה ויעלה ויבא, ותירצו "כיון דתיקנו
להזכיר של חנוכה בברכת הארץ שהיא לפני
בונה ירושלים, ותקנה לא זזה ממקומה",
והיינו דכיון שנקבע שמקום הזכרת על

2. בענין כיתה אין זקוק לה

מצוה וכבר הדליקה, ואם בה להדליקה
אינו מברך עליה דמצות הדלקה כבר עברה
עכ"ל. והובא במחבר סימן תרע"ג סעיף ב'
וכן אם לאחר שהדליקה בא לתקנה וכיבה
אותה בשוגג אינו זקוק לה, וכ' הרמ"א ואם
רוצה להחמיר על עצמו ולחזור ולהדליקה
אין לברך עליה (רשב"א ס' תקל"ט ור"ן).

הר"ן פ"במה מדליקין כתב ע"ד הגמ' ש"מ
כיתה אין זקוק לה לחזור ולהדליק, ונשאל
הרשב"א ז"ל אם לאחר שהדליק בה [בא]
לתקנה וכבה אותה בשוגג אם חייב לחזור
להדליק ואם מברך פעם שנית, והשיב
ז"ל מסתברא שאינו חייב להדליקה דהו"ל
ככיתה שאין זקוק לה דהדלקה עושה

ומשמע דכ"ז בכיבה בשוגג אבל אם כיבה
במזיד חייב לחזור ולהדליק, וכ"כ הפמ"ג
א"א ס"ק י"ב דבכיבה במזיד ודאי חייב
לחזור ולהדליק, והובא בשעה"צ ס"ק ל"ב,
ויעוי' בתש' מהרש"ל תש' פ"ה שדעתו
דאם כיבה בידים אפילו בשוגג חייב לחזור
להדליק, וצ"ע מהכ"ת שיהא חיוב לחזור
להדליק היכא דכיבה במזיד או בידים כיון
דכבר קיים המצוה בהדלקה למ"ד כיתה
אין זקוק לה.

והנה יסוד דבריהם נראה שהוא מלישנא
דגמ' כיתה אין זקוק לה ומשמע רק
בכיתה, אלא דהרשב"א למד דבכיבה
במזיד חייב לחזור ולהדליק, דבשוגג חשיב
כמו כיתה, והמהרש"ל ס"ל דגם בשוגג ל"ה
ככיתה וחייב לחזור ולהדליק, אלא דטעמא
דמילתא צ"ע כיון דלהאי מ"ד דכיתה אין
זקוק לה כבר קיים המצוה בהדלקה מהכ"ת
שיהא חייב לחזור ולהדליק.

עוד יל"ע דהנה מדברי הרשב"א משמע
דהא דא"צ לחזור ולברך הוא משום דכיתה
אין זקוק לה, ומשמע מדבריו דלמ"ד כיתה
זקוק לה חייב לחזור ולברך, ומשמע עוד
דהיכא דכיבה במזיד יהא חייב לחזור
ולברך דהרשב"א כתב דכיון דאינו חייב
לחזור ולהדליק לכן אין חייב לברך, ומשמע
דהיכא דחייב לחזור ולהדליק טעון ברכה,
וצ"ע דהט"ז בסימן תרע"ג סק"ט האריך

לחלוק על התה"ד דס"ל דבע"ש נמי כיתה
אין זקוק לה, וכ' הט"ז דבע"ש כיתה זקוק
לה, ולכן אם נכבה קודם קבלת שבת צריך
לחזור ולהדליק, וסיים הט"ז עכ"פ נ"ל
שאין לברך שנית כשידליק אם כיתה
קודם קבלת שבת וכו' אלא יחזור וידליק
בלא ברכה דהרי כבר בירך בהיתר כנ"ל
ברור, וצ"ע דהא ברשב"א מבואר דלמ"ד
כיתה זקוק לה חייב לברך ומ"ש הכא דא"צ
לברך, (אמנם עיי"ש בדברי הט"ז דמשמע
דכוונתו לחלוק על משמעות הרמ"א וגם
היכא דחייב להדליק מן הדין א"צ לחזור
ולברך, ובפמ"ג א"א ס"ק י"ב כ' דגם בכיבה
במזיד דחייב לחזור ולהדליק א"צ לברך
וכ"ה בשעה"צ ס"ק ל"ב, אמנם צ"ע דבדברי
הרשב"א מבואר לא כן דהיכא דחייב לחזור
להדליק טעון ברכה, אמנם הפמ"ג כתב
דבריו עפ"ד הט"ז, וצ"ע דמדברי הרשב"א
מבואר שלכ"ד).

והנה בעיקר דברי הט"ז צ"ע דכיון דכתב
דבע"ש אם נכבה קודם קבלת שבת חייב
לחזור ולהדליק א"כ צ"ע אמאי מותר
להדליק בשמינים ופתילות בע"ש הא בע"ש
כיתה זקוק לה וא"כ שיהא אסור להדליק
כמו לר"ה דאסור בחול משום כיתה זקוק
לה, ועיין בביאור הגר"א שכתב להוכיח כן
דברי התה"ד דאל"כ אמאי מותר בשבת
הא שמא יכבה ויפשע ולא ידליק.

3. בענין סוף זמן הבאת בכורים בחנוכה

בחג הסוכות, שנא' בו "ושמחתם לפני ה'
אלוקיכם, (ור"י בן בתירא פליג וס"ל שאין
הקריאה תלויה בשמחה), ומהחג עד חנוכה
מביא ואינו קורא, דדרש' בספרי אשר
תביא מארצך כל זמן שמצויים מארצך, ועד
חנוכה מצויין ואין כלין לחיה מן השדה,
וא"כ באמת אין הבאת בכורים תלויה כלל
בהחג דחנוכה, אלא דהכי איתרמי דבחנוכה
כלים הפירות.

ובעיקר שיעור זמן זה דחנוכה יל"ד אם
הזמן הוא עד תחילת חנוכה או עד סוף
חנוכה, דהנה לגבי חג הסוכות מפורש

תנן בבכורים (פ"א מ"ו) מעצרת ועד החג
מביא וקורא, מהחג ועד חנוכה מביא ואינו
קורא, רבי יהודה בן בתירא אומר מביא
וקורא.

ולכא' צ"ב איך יתכן שמצות בכורים
שהיא מן התורה תהא תלויה בחנוכה
שנתקן בזמן בית שני, אמנם הביאור פשוט
דהרי הטעם בזה שמצות בכורים עד חנוכה,
כמ"ש הרמב"ם והר"ש שם, משום דדרשו
בספרי יכול שאתה קורא כל זמן שאתה
מביא ת"ל ואמרת ושמחת אין קריאה
אלא בשעת שמחה, ושמחת השנה נגמרה

הדליקו במעט השמן ונעשה נס שמעט השמן דלק יום שלם, וידוע בשם הגר"ח מבריסק זצ"ל שאין הכוונה שכאשר שפכו את מעט השמן נתמלאה הכוסית כולה, דאם כן כיצד היו רשאים להדליק בשמן זה הרי זהו שמן של נס ולא שמן זית, אלא הכוונה היא שנעשה נס ומעט השמן ששפכו שם דלק במשך כל אותו היום.

ולכא' צ"ב מה בכך שהיו שמן של נס הרי כפי שנקטו רבותינו הנ"ל דעל ידי ביטול ברוב אם נקטינן שהרוב נותן דינים במיעוט אע"פ שלא הופכו בפועל לשמן זית סגי בהכי, וה"נ בנס חנוכה כיון שמשמים נתנו בו דין של שמן זית הרי כשמן זית ממש, וע"כ מוכח מדברי הגר"ח מבריסק דאין מספיק שיהיה לשמן דינים של שמן זית אלא צריך מציאות של שמן זית שאורו יפה וזך כדברי הגמ' בשבת (כ"ג ע"א).

ולפי"ז נמצא דאף לסוברים שבכח הרוב ליתן דינים על המיעוט דלא כעונג יו"ט, מ"מ לענין שאר שמנים שהתערבו ברוב שמן זית זה לא יהני כיון שבפועל אין כאן שמן זית שאורו יפה וזך.

לשמה שנתערבו ברוב ציציות לשמה נהפכים להיות 'לשמה', דאם בכח הרוב להחיל דינים על המיעוט אזי נהפך מיעוט השמן לשמן זית ומקיימים בזה מצוה מן המובחר, אבל אם אין בכח הרוב להחיל דינים על המיעוט מיעוט שמן קנולה וכדו' שנתערב ברוב שמן זית אין מקיימים בכך את ההידור של שמן זית [עי' בזה בעונג יו"ט סי' ד' ובהגהות רעק"א על שו"ע או"ח (סי' יא) והוראת הגר"ש אלישיב זצ"ל (פניני חנוכה פ"ז)].

אולם נראה להוכיח מדברי הגר"ח מבריסק זצ"ל שאין זה תלוי בזה, דהנה מפורסמת קושיית הבית יוסף (בסי' תר"ע) על מה דאמרין בגמ' שלא מצאו אלא פח שמן אחד חתום בחותמו של כה"ג ולא היה בו אלא להדליק יום אחד בלבד ונעשה בו נס והדליקו בו שמונה ימים, והקשה הבית יוסף דכיון שהיה בשמן כדי להדליק יום אחד א"כ לא נעשה הנס אלא שבעה ימים ולמה קבעו להדליק שמונה ימים נרות חנוכה זכר לנס.

ותירץ הבית יוסף באחד התירושים שחילקו את השמן לשמונה ובכל לילה

לא קבעו הזמן לפי המועד דחנוכה אלא דהכי איתרמי שהוא זמן דכלים הפירות וכש"נ, אבל אם הוא בסוף חנוכה צ"ב דהא אין זה תאריך מסוים והרי זה תלוי אם כסליו מלא או חסר, ועי', [אכן באמת גם אם נימא דהזמן הוא תחילת חנוכה, ומשום דאז הזמן דכלים הפירות, צ"ב דזהו ג"כ אינו זמן קבוע במנין הימים שמאחר חג הסוכות, דתלוי אם חשון מלא או חסר, וצ"ע].

ברמב"ם (פ"ד מבכורים הי"ג) דמביא וקורא עד סוף החג דאז הוי זמן שמחה, וכ"ה ברמב"ם בפיהמ"ש בבכורים שם, אמנם לגבי חנוכה כ' הרמב"ם (פ"ב מבכורים ה"ו) דאין מביאין בכורים אחר חנוכה, ולא נתפרש אם היינו אחר תחילת ימי חנוכה או אחר סוף ימי החנוכה, ועי' בדרך אמונה שם. ויש להעיר דבשלמא אם זמן הבאת בכורים הוא עד תחילת חנוכה ניחא דאמנם

4. בענין מה מדליקין בערב שבת קודם נר חנוכה או נר שבת

והרמב"ן והרשב"א, ועי"ש שבר"ן שתירץ דברי הבה"ג, אמנם להלכה בס' רס"ג סעיף י' מובא מח' הבה"ג והחולקים ע"ד הבה"ג, וכ' שם הרמ"א דהמנהג באשה המדלקת דמקבלת שבת, אבל שאר בני הבתים מותרים, ובמ"ב שם ס"ק מ"ב הביא דבאיש המדליק ליכא מנהגא ומותר במלאכה. ובס' תרע"ט כתוב בשו"ע דמדליק נר חנוכה ואח"כ נר של שבת, וכתב במ"ב שם לחשוש לדעת הבה"ג דמיתסר במלאכה, וצ"ע הא באיש המדליק ליכא מנהגא לאסור במלאכה, וגם באשה שמדלקת, הרי האיש מדליק נ"ח וא"כ אמאי לא ידליק לאחר שהדליקה.

שבת כ"ג ע"ב אמר רבא פשיטא לי נר ביתו ונ"ח נר ביתו עדיף משום שלום ביתו, ובר"ן שם כ' כתב הרמב"ן ז"ל משמע לי דאף להקדים מקדימין נר ביתו לשל חנוכה שכל התדיר והמשובח מחבירו קודם לחבירו, [וכ"ה בח' הרשב"א, ובתש' הרשב"א ח"א תש' א"ע הובא ב"י תרע"ט], אבל ראיתי לבעל הלכות גדולות ז"ל שאומר והיכא דקא בעי לאדלוקי נ"ח ונר שבת, ברישא מדליק דחנוכה והדר מדליק של שבת דאי אדליק דשבת ברישא איתסר ליה לאדלוקי דחנוכה, משום דקבליה לשבת עליה, ועי"ש בח' הרמב"ן שהאריך לחלוק ע"ד, ובה"ה פ"ד מחנוכה הי"ג הביא פלוגתא דהבה"ג,

הגאון רבי מרדכי בונם זילברברג שליט"א רב שיכון ה'

5. עירב מעט משאר השמנים ברוב שמן זית, האם מקיים בזה מצות הדלקה מן המובחר?

כעין נרות שעווה, שמעריבים בו עשר אחוז 'פראפיץ' כדי להופכו לקרוש, ויש לדון האם מקיים בזה מצוה מן המובחר או לאו. ושאלה זו עלתה על שולחנם של גדולי הדור, ואמרו דזה תלוי לכאורה בנידון הידוע אם ביטול ברוב רק מבטל את המיעוט כגון שמעט איסור מתבטל ברוב היתר אבל לא נותן דינים למיעוט או שגם נותן דינים למיעוט ומיעוט ציציות שלא

יש לדון באם עירב מעט שמן קנולה או שאר השמנים ברוב שמן זית, האם בטל ברוב ויוצאים בזה ידי חובת ההידור של שמן זית או לאו, ובדומה לזה יש לדון במקפידים על שמן זית הראוי לאכילה, האם ניתן לערב בו גם מעט שמן זית למאור שאינו ראוי לאכילה ולבטלו ברוב או לאו. וכמו כן התחילו באחרונה למכור ערכה מוכנה ובתוכה כוסות עם שמן זית קרוש

6. חידושו של שה"ת מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א דמצוה בו יותר מגופו

(סי' י"ד) בהגהות שמסתפק בזה וצ"ע. ומרן הגר"ח קניבסקי שליט"א כתב בתשובה על שאלה בכת"י דאף אם אשתו כגופו הרי ודאי גם בגופו יש מצוה בידים יתור מברגליים, וא"כ אף אם אשתו כגופו מ"מ צריך בידיו ממש (עי' בס' חלקנו עמהם חנוכה סי' י"ג) והיינו דיש עדיפות בו יותר מבגופו, ודבר חידוש הוא.

ואמנם נראה דאין נפטרות מהחובים שלה מכח בעלה דלא מצינו בשאר מצוות שבגופו שהבעל פוטר את אשתו, ומש"כ המ"ב הוא רק לענין בדין מהדרין דהאשה פטורה מדין מהדרין כיון דאשתו כגופו אבל את הנר איש וביתו יוצאת מבעלה כדין שאר בני הבית וא"כ שפיר שייך מצוה בו יותר מבשולחו על עיקר החיוב, ודו"ק.

כתב המ"ב (סי' תרע"ז סק"ב) לכתחילה אין ליתן לאשתו להדליק "דמצוה בו יותר מבשולחו". וצ"ע ממש"כ המ"ב (סי' תרע"א סק"ט) דהטעם דאשתו אינה צריכה להדליק כמו שאר בני הבית משום דאשתו כגופו, וא"כ כשאשתו מדלקת כמו שהוא הדליק.

ולכאורה היה נראה לומר ד"אשתו כגופו" אמרי' אבל לא "בעל כאשתו" ולא נחשבת הדלקתה כהדלקתו, אך זה אינו נכון דלהדיא מבואר במנחות (דף צ"ג ע"ב) לגבי סמיכה דבעינן קרא "ידו ולא יד עבדו ידו ולא יד אשתו" דאפשר דסמיכת שולחו לא מהני אבל סמיכת אשתו מהני משום דאשתו כגופו, הרי להדיא דאמרין בעל כאשתו ובלא קרא היה מהני סמיכת אשתו עבדו, וכן הוא לשון הגמ' סנהדרין (כ"ח ע"ב) "בעל כאשתו", ועי' במקרא קודש חנוכה

שם ומלכות כשאר ברכות" והשיג בזה על הראב"ד דדעתו דאין מברכים ברכות הראיה בשם ומלכות.

לאבותינו אלא שזו קבועה ביומא וזו תלויה במקום, וכולן נאמרו בגמ' בלא שם ומלכות שעשה נסים ושהחיינו ואעפ"כ טעונות

11. חידה

למי יהיה חנוכה תשעה ימים
(עי' מנ"ח מצוה ש"א)?

10. חידה

היאך יכול להיות שמקיים מצות הדלקת
נרות חנוכה ע"י כיבוי נר?
(עי' ביה"ל סי' תרע"ז).

הגאון רבי **ערן חבה** שליט"א
ראש ישיבת בית הלוי ראש העין

12. בדעת הראב"ה שאפשר להדליק גם לאחר שתכלה רגל מן השוק

תורת תשלומין.
וצ"ל דס"ל לראב"ה שאין הפרסומי ניסא שיש בהדלקת הנר חלק מצורת המצוה והוא רק מהווה טעם לתקנת חז"ל שיהא זמן ההדלקה באותו זמן שיש עוברים ושבים, אלא שע"כ ראוי להיות שאף בזמן הסכנה שמדליקים בפנים שיצטרכו להקפיד ע"כ, שנהי שאין בהדלקה שכזו פרסום הנס לעוברים ושבים, מ"מ תקנו חז"ל זמן להדלקה זו, וכמו שבעינן גם בזמן הסכנה להדליק כשיעור חצי שעה כשיעור עד שתכלה רגל מן השוק, אף דליכא היכרא לעוברים ולשבים, שמ"מ נאמר כאן שיעור בהדלקה מחמת כן, וד"ז לא פקע אף כשמדליקין בפנים, וא"כ צ"ע מה שמצינו כמעט בכל הראשונים, וכן מפורש שם בראב"ה בעצמו, שכשמדליקים בפנים אין להקפיד על הזמן ויכולים לכתחילה לאחר את ההדלקה.

בראב"ה (סי' תתקע"ב) יצא לחדש שמי שלא הדליק בזמן הראוי עד שתכלה רגל מן השוק שידליק אח"כ, ולא מטעם שכתבו הרשב"א והריטב"א בסוגיא דשבת (כ"א) שהדלקה אחר הזמן לא גרעא מכל מדליק בביתו שאין פרסומי ניסא לעוברים ושבים, אלא מטעם תשלומין וכו', בשכח ולא התפלל שחרית שמתפלל שנים למנחה, ונפ"מ שיהא זה רק בשכח ושגג ולא בהזיד, עיי"ש.

והנה הראב"ה בזה לשיטתו שאין דין תשלומין התפילה לבד, אלא בכל מצוה שעבר זמנה וכמו בק"ש ששכח ולא קראה עד ג' שעות, וכ"כ גם לגבי ספירת העומר (תקכ"ו) שמי ששכח בלילה יספור ביום מתורת תשלומין, ובעוד דוכתי. אולם בנידו"ד הוא תמוה ביותר, שהרי אין הלכה זו של זמן ההדלקה בתורת זמן, אלא בצורת ההדלקה שצריך להיות בה פרסומי ניסא, וזה ל"ש לאחר שעבר זמנה, ומה שייך כאן

7. קושיית מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל היאך מברך שהחיינו לדעת הגר"א ביום א' של חנוכה?

חנוכה ולא רק על מצוות ההדלקה?
וביתר קשה ביום א' של חנוכה שחל בשבת ומדליקין בע"ש מבעוד יום כשעדיין קאי ביום כ"ד כסלו היאך יכול לומר והגיענו לזמן הזה כשעדיין בודאי אינו חנוכה, וכדי ליישב הקושיא יש לעיין בביאור הלכה סי' תרמ"א, ועדיין צ"ע.

שמעתי להקשות ממור"ר מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לשיטת הגר"א דמדליקין בשקיעה היאך מברך ביום א' דחנוכה 'שהחיינו והגיענו לזמן הזה' בתחילת השקיעה הא עדיין לאו זמן של חנוכה, ובשעה צ"ס' (תרע"ו סק"ג) מביא מהמאירי דהשהחיינו של חנוכה קאי גם על הזמן של

8. מדוע הוצרך הרמ"א להקדים נ"ח להבדלה לטעם של פרסומי ניסא תפוק"ל שנ"ח מצוה עוברת?

לו שלושה ימים שבהם יוכל להשיג יין, וכן כתב המג"א (הובא דבריו בביכורי יעקב תרנ"ז ס"ק טז) שאם יש בידו או לפדות את בנו או לקנות אתרוג עליו לקנות האתרוג שזו מצוה עוברת.
ויתכן לומר דלגבי עליה לרגל ואתרוג אם יעדיף המצוה האחרת יבטל אותם לגמרי, אך בנר חנוכה יש לו אפשרות לקיימו ע"י ברכת הרוואה וא"כ ודאי עדיף שיקנה היין להבדלה ויקיים את שניהם.

כתב הרמ"א (סי' תרע"ח) מי שאין ידו משגת לקנות יין להבדלה ונר חנוכה עליו לקנות נר חנוכה משום פרסומי ניסא, וקשה דבגמ' בקידושין (כ"ט:) איתא "ת"ר לפדות את בנו ולעלות לרגל. ר' יהודה אומר עולה לרגל ואח"כ פודה את בנו שזו מצוה עוברת וזו מצוה שאינה עוברת", וא"כ מדוע היה צריך הרמ"א לטעם של פרסומי ניסא תפוק"ל שנהר החנוכה הוא מצוה עוברת שאם לא ידליק עכשיו יפסיד את הנר של אותו יום משא"כ הבדלה שיש

9. איך היה קס"ד שיספיק ברכת 'שעשה נסים' אחת לכל ימי החנוכה

על ההדלקה והרי בכל יום הוא מדליק?
ונראה מבואר מדברי הגמ' דברכת הרוואה נ"ח הוי כברכת הרוואה מקום שנעשה בו נס דמברך ברכה זו אחת לשלושים יום וכיון שכבר בירך ביום הראשון סגי וע"ז אמר בגמ' דנס כל יומיה איתיה, והיינו שבכל יום נתחדש הנס והוי כמו ברכת רעמים וברקים דמעיקר הדין צריך לברך על כל ברק משום דהוא סיבה חדשה לברך לחיוב אלא שאם בירך על אחד ברכתו מועלת לכל העבים הנמצאים באותו יום.

והדברים מפורשים בחי' הרמב"ן בברכות (דף נ"ד) שכתב "ואין בין ברכת הרוואה נר חנוכה לרוואה מקום שנעשה נסים

בגמ' שבת (כ"ג ע"א) איתא "א"ר חייא בי רב אשי אמר רב המדליק נר של חנוכה צריך לברך ורב ירמיה אמר הרוואה נר של חנוכה צריך לברך, א"ר יהודה יום ראשון הרוואה מברך ב' ומדליק מברך ג' מכאן ואילך מדליק מברך שנים ורוואה מברך אחת, מאי ממעט (המדליק בשאר ימים איזו מן השלש ממעט) ממעט זמן (ברכת שעשה נסים) נס כל יומי איתיה", וצ"ב היאך עלה על דעת הגמ' שיברך ברכת שעשה נסים אחת על כל שמונת ימי חנוכה כמו שהחיינו הלא שהחיינו הוא על המצוה שבאה מזמן לזמן ובברכה אחת סגי אבל שעשה נסים הוא

הגאון רבי משה חזקיהו שליט"א
רב קרית הרצוג ומוסדות אהלי אברהם

15. הדליק בטעות פחות ממספר הנרות של אותו הלילה

חובה להדליק את הנר שהחסי, או שבכלל צריך שוב להדליק את כל הנרות במספר הנכון של אותו הלילה, או שאין ענין כלל לחזור ולהדליק ושפיר יצאו ידי חובה? והאם הדין שונה במקרה ששם לב לכך בשעה שהנרות עדיין דולקים?

יש לעיין מה הדין במקרה שהדליק בטעות נר אחד פחות ממספר הנרות של אותו הלילה, למשל בליל שישי הדליק 5 נרות. לאחר שכבו הנרות שם לב שהדליק רק 5 נרות. נשאלת השאלה, מה דינו האם יש ענין או

הגאון רבי אברהם שמעון ליפשיץ שליט"א
רב קהילת חניכי הישיבות רח' בן יעקב

16. אי איכא הידור מצוה גם לאחר זמן של חצי שעה

של שומשמן, ומבואר שם ברש"י שהסיבה לכך הוא כי שמן כזה לא ממחר להכלות. חזינן דיש הידור מצוה גם לאחר זמן של חצי שעה (דקשה לומר שלא מתכלה מהר הכוונה מיד כשמדליק).

המג"א (או"ח סי' תרע"ב ס"ק ג') כתב, שאין הידור מצוה להניח שמן יותר משיעור חצי שעה. ויש להקשות דלכאורה מבואר בגמ' לא כן, דבגמ' שבת (דף כ"ג ע"א) מובא, שאב"י היה משתדל להדליק נרות חנוכה בשמן

17. הידור מצוה בנרות ארוכים ובציציות ארוכות

במג"א שם כתב שיש ענין לעשות נרות ארוכים כמה שיותר משום פרסומי ניסא. ויש להקשות ד"הטורי אבן" (חגיגה דף ז' ע"א) כתב, דלא מקיימים יותר מצוה, בציציות ארוכות יותר מהשיעור, ויש להבין מאי שנא מנר חנוכה? ובעיקר חידושו של הטורי אבן שאין מצוה לעשות ציציות ארוכות, יש להקשות

במג"א שם כתב שיש ענין לעשות נרות ארוכים כמה שיותר משום פרסומי ניסא. ויש להקשות ד"הטורי אבן" (חגיגה דף ז' ע"א) כתב, דלא מקיימים יותר מצוה, בציציות ארוכות יותר מהשיעור, ויש להבין מאי שנא מנר חנוכה? ובעיקר חידושו של הטורי אבן שאין מצוה לעשות ציציות ארוכות, יש להקשות

13. בדין ברכת שהחיינו בהדלקה בביתו אחר הדלקת בית הכנסת

ופרט בהדלקה דבעינן שתהא בהדלקה ברכת שהחיינו, וכל אחד מחייב שתתייחס אליו הדלקה כזו שיש בה ברכת שהחיינו, וע"כ כשמדליקים עליו בביתו וההדלקה מתייחסת אליו והוא יוצא בה ידי חובה הרי שמתייחסת אליו הדלקה עם שהחיינו. וא"כ צ"ע טובא בהאי דינא של הזרע אמת, דנהי שאדם זה שהדליק בביהכנ"ס בירך שהחיינו, מ"מ ההדלקה שהוא יוצא בה ידי חובה שזוהי ההדלקה שבביתו הרי מחוייבת שהחיינו, ואם נפשך לומר שס"ד במה שיש לאדם זה הדלקת ביהכנ"ס שיש בה שהחיינו, א"כ הדין נותן שגם לשאר האנשים תעלה ברכת שהחיינו, שהרי הדלקת ביהכנ"ס מתייחסת לכולם, אף שלא בירכו ולא שמעו, שאין ברכת השהחיינו אלא פרט והלכה בהדלקה ולא חובת גברא וכמו שהוכחנו וצ"ע.

בשו"ת זרע אמת (או"ח צ"ו) כתב שמי שבירך שהחיינו על הדלקת ביהכנ"ס ובא להדליק בביתו שאינו יכול לברך שנית שהחיינו, אא"כ בא להוציא את בני ביתו, והובאו דבריו להלכה במשנ"ב (תרע"א סקמ"ה). והנה קי"ל בשו"ע (תרע"ו ס"ג) שמי שמדליקים עליו בביתו אף שלא היה בשעת ההדלקה ולא שמע את הברכות שמ"מ אם רואה נר חנוכה אינו מברך, ובמשנ"ב (סק"ז) מפורש שאף אם ידליק הוא בעצמו למחר לא יברך שהחיינו שהרי כבר הדליקו עליו אתמול ובירכו אז שהחיינו, ולכא' המובן בזה שאף שלא שמע את הברכות וא"א להחשיבו שבירך שהחיינו ביום הראשון, מ"מ אי"צ לברך על ראייתו או על הדלקתו, שאין חובת השהחיינו חובת גברא שכ"א יברך שהחיינו על ההדלקה, אלא הלכה

14. בדין קיום מהדרין נר לכל אחד בהדלקת בעה"ב כלפי נשים

לו לבד אלא גם לאשתו חסרון בהידור זה משום דאשתו כגופו, וסברא זו איננה אלא באשתו בדווקא ולא בשאר נשים. וע"כ יש להקשות על מנהגנו שאין הבנות מדליקות, דנהי שמצידם אין חיוב מטעם דהוו טפילות לאנשים, או מטעם שכתב החת"ס שלא תקנו להם דבר זה משום חסרון צניעות, מ"מ עד כמה שלא ידליקו בעצמם והן יוצאות בנר בעה"ב, הרי שאין הנר מיוחד לו ולא מתקיים כלפיו ההידור של נר לכל אחד ואחד, וע"כ כצד זה היה ראוי שידליקו בפ"ע ויבדלו ממנו כדי שיהא לו בפ"ע, וכל דברי העולת שמואל שאין צריכות הנשים להדליק כ"א בפ"ע לא יהא נכון למעשה, אלא באופן שכולם נשים, שאין כאן חסרון בזה שיצאו כולן בנר אחד, ולא באופן שיש גם אנשים שצריכים להדר בהידור זה, וצ"ע.

בשו"ת עולת שמואל (סי' ק"ה) כתב שאף שנשים חייבות בהדלקת נר חנוכה משום שהיו באותו הנס, לא הוו אלא טפילות בחיובן לאנשים ואין הן צריכות להדר ולהדליק בפ"ע, והובאו דבריו במשנ"ב (תרע"ה סק"ט). וכבר העירו שהמשנ"ב גופיה לעיל מיניה (תרע"א סק"ט) כתב שבדין מהדרין לכל אחד אין צריך להדליק עבור אשתו משום שאשתו כגופו, ומשמע שזהו דין מיוחד באשתו ולא בשאר נשים. והפשוט שכוונת המשנ"ב שאף שבכל אשה לא נאמר שיהא לה נר בפ"ע, מ"מ כלפי האיש שנאמר בו הידור זה, ותוכן ההידור אינו שהוא יעשה לה את מעשה ההדלקה ולא אחר, שזה אין שייך לדין מהדרין דחנוכה אלא לכלל של מצוה בו יותר מבשלוחו, אלא שיהא לו נר מיוחד לו בפ"ע וכנודע מהגרי"ז, וע"ז כתב המשנ"ב שאין במה שאין הנר מיוחד

21. בדין שכח להדליק נר חנוכה בערב שבת, אי יוכל לברך מדין "הרואה"

כדי שידלק חצי שעה בלילה, ממילא יוכל לברך גם על רואה נר חנוכה. ויש להביא ראיה ממג"א או"ח סי' רס"ג ס"ק ב' דאשה ששכחה לברך בעת הדלקת נרות שבת, יכולה לברך משתחשך, ומעתה, הרי זה ק"ו, דהרי בברכת נר שבת מברכת "אקב"ו להדליק" ואפ"ה מותר, כ"ש ברואה נ"ח שמברך רק "שעשה ניסים" בודאי שיהיה מותר, כיון דאינו מזכיר הדלקה בברכה, וצ"ע.

השו"ע (או"ח סי' תרע"ו סעי' ג') פוסק, שהרואה נר חנוכה צריך לברך ברכת שעשה ניסים. ויש להסתפק, אדם ששכח להדליק נ"ח בערב שבת, האם בליל שבת כשרואה נר חנוכה, יכול לברך מדין "הרואה". מחד גיסא נראה, שאין לברך כיון שהדלקה עושה מצוה, ורק כשיכול להדליק יכול לברך מדין "רואה", וכאן הרי אינו יכול להדליק. או שמא נאמר, כיון דעיקר מצוותו בלילה, לכן צריך בער"ש ליתן מספיק שמן

22. חולה שמדליקים עבורו נר בשבת, אי יוכל לצאת בו ידי נר חנוכה

בשבת לצורכו - לצאת יד"ח נר חנוכה. דאולי נימא כיון דעיקר זמן ההדלקה בשבת, תקנו חז"ל להדליק בער"ש, וא"כ בשבת זה לא זמנה כלל, ולכן לא יכול לצאת ידי חובה בזה, וצ"ע.

יש להסתפק, בחולה שיש בו סכנה שהיו צריכים להדליק בשבילו נר בשבת קודש, וכדין פיקוח נפש שדוחה כל התורה, ואותו חולה לא הדליק נרות חנוכה בערב שבת, האם יכול לכוון ולברך על הנר שהדליקו

23. בדין שכח להדליק נר חנוכה בערב שבת

חנוכה. (ולא מסתבר לחלק בין מצוה דאור' למצוה דרבנן) וצ"ע. ובגוף דין ה"ט דאפשר לצאת ע"י אחר, יש להקשות, הא כיון שאינו יכול להדליק, אין יכול לעשות שליח, דהא קי"ל "כל מידי דלא מצי עביד, לא מצי משוי שליח"? והיה אפשר אולי לומר, שהט"ז אומר שידליק ע"י אחר, לא בשביל לצאת ידי חובה, אלא רק כדי שלא יהא חשד עליו שאינו מדליק וכמו שמדליקין בב' פתחים שבב' רוחות, וצ"ע.

הט"ז (או"ח סי' תרע"ט ס"ק ח) כתב שאדם שהדליק נר שבת ושכח להדליק קודם נר חנוכה, אסור לו להדליק אח"כ נ"ח, אלא יתן לאחד מבני ביתו להדליק. ויש להקשות דהט"ז סותר עצמו, דכתב בהלכ' ר"ה (סי' ת"ד ס"ק ג') שאדם שקיבל על עצמו שבת, ולא קיים עוד מצוות שופר או לולב, מותר לקיימו, דאדעתא דהכי לא קיבל, ואילו היה יודע שלא יוכל לקיים המצוה אח"כ, לא היה מקבל ע"ע שבת, והוי כקבלה בטעות. וקשה א"כ מאי שנא הכא דכתב הט"ז שאינו יכול להדליק נרות

18. למה המנורה לא טימאה את השמן?

עשו מנורה של עץ והדליקו בה וזה אינו מקבל טומאה. אמנם אין לומר כן, דהא כיון שבמנורה יש בית קיבול, הרי הכהנים היו מטמאין אותה כשנגעו כשגמרו לעשותה ואפילו דמיירי בכלי עץ? (עי' מהרש"א שבת דף כ"א ע"ב).

יש להבין מה הועיל הנס שמצאו פך שמן טהור, הרי המנורה עצמה היתה טמאה, וחזרה וטמאה את השמן. והיה מקום לומר, דהא יש הסובר בגמ' ר"ה (דף כ"ד ע"ב) שמנורה של עץ ג"כ כשרה להדלקת נרות, ולפי"ז לא קשה, כי

19. בדינא שמוכר כסותו עבור נר חנוכה

אע"ג דזה רק דרבנן, משום חיוב ד"לא תסור". וא"כ הוה "לא תעשה", ולכן צריך לבזבז כל ממונו כמו בכל "לא תעשה". אמנם, א"כ כל מצוה דרבנן יצטרך להוציא כל נכסיו, וזה לא שמענו. וצ"ע.

השו"ע בס' תרע"א סעי' א' פוסק שאפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו, ויש להקשות הרי על מצוות עשה אין צריך להוציא יותר מחומש? והיה מקום לתרץ דאמרינן בגמ' שבת (דף כ"ד ע"ב) דמברכין "וצונו" על נר חנוכה,

20. בדיני קדימת נר חנוכה לקידוש דשבת ונרות שבת לנר חנוכה

השו"ע (או"ח סי' תרע"ח) פוסק שאם יש לו כסף רק כדי לקנות או נר חנוכה או יין לקידוש, עדיף שיקנה נר חנוכה משום פרסומי ניסא. ויש להקשות למה לא אומרים שהטעם שנה חנוכה עדיף, משום דקי"ל "אין מעבירין על המצוות", ומצוה הבאה לידי א"ל תחמיצנה, ולכן מצוות נר חנוכה קודם שהיא בערב שבת, וקידוש היום הוא רק לאחר מכן? (עי' ח"א בנשמת אדם כלל ס"ח). ובהאי דינא יש להסתפק במי שיש לו ב' פתחים מב' רוחות, דקי"ל בשו"ע (או"ח

סי' תרע"א) שצריך להדליק בשניהם מפני החשד, האם בנרות שמדליק מפני החשד ג"כ נאמר שדוחה קידוש היום, או דלמא כיון שנרות אלו אינם חלק מפרסומי ניסא אלא רק משום חשדו לא עדיפי מקידוש היום, וצ"ע. עוד יש להסתפק בהאי דינא, במי שאין לו כסף לא לנרות שבת ולא לנרות חנוכה, האם צריך למכור כסותו בשביל נר חנוכה, או שמא כיון דנר שבת קודם לנר חנוכה, אין צריך למכור כסותו כי אין כזה דין גבי נר שבת, וצ"ע.

27. האם מברכין על נר חנוכה שמדליקין במניינים שבחצרות הבתים

והכיננו אותו כראוי למקום תפילה וניכר הדבר שהוא מיוחד לתפילה, ובהם אפי' שהוא זמני עד שיגמרו החששות מהגפה, מ"מ עכשיו יש שם ביהכנ"ס, והוא בכלל המנהג להדליק ומברכין עליו, אבל ישנם חצרות ומקומות חניה וכיו"ב שבמשך היום המקום משמש לשימושי חצר וחניה וכיו"ב, ולא הוכן המקום כמקום תפילה, אלא שבשעת התפילה מתאספים שם בני אדם ומתפללים ומוציאים כסאות ישיבה וכיו"ב, ומקומות אלו בודאי אין עליהם שם ביהכנ"ס, כי לא ייחדו והכיננו את המקום לכך באופן הניכר, ולא בכלל המנהג הוא, אע"פ שמתאספין בו מידי יום ומתפללים, ולכן אין לברך על ההדלקה במקומות אלו.

ועל הדלקת נר חנוכה בכותל המערבי כשמדליקין תחת כיפת השמים חלוקות הדעות אם לברך על הדלקה זו. ובשם מן הגר"ח קניבסקי שליט"א שהורה לא לברך, ואף שהוא מקום שמתפללים בו תדיר. ומ"מ במניינים שבחצרות הבתים שהוכנו כמקום תפילה בדרך כלל הם תחת קירי הבנין, או שעשו להם קירוי, דאינם במקומות פתוחים לגמרי, ובזה י"ל דלכו"ע אפשר לברך, דדינו עכשיו כביהכנ"ס שהוא נתייחד לתפילה עד שנרוחם מן השמים.

28. במניינים שבחצרות ומדליקים בפתח החצר או הבנין, אי דליק מי שאינו גר בבנין או שכבר הדליק בביתו

שם ומ"ב ס"ק מ"ה). ויש לעיין באותם המתפללים היום בחצרות הבתים באופן שהכיננו וייחדו אותו למקום תפילה ומדליקין שם נרות חנוכה משום פרסומי ניסא כדין בית הכנסת,

כתב השו"ע בס' תרע"א ס"ז שמדליקין ומברכין בבית הכנסת משום פרסומי ניסא, ובמ"ב ס"ק מ"ד כתב, אף דבבית הכנסת הוא רק מנהגא, מ"מ מברכין עליו כמו שמברכין על הלל דראש חודש שאינו אלא מנהג (ריב"ש ס' ק"א).

והנה היום נוהגים במקומות רבים שמתפללים בחצרות הבתים ועושים שם מניינים ג' סעמים ביום. ויש לעיין האם מדליקין במקומות אלו ומברכין כמו בבית הכנסת או לא. דהנה בשו"ת הריב"ש בתשו' (שם) כתב דמנהג ותיקין הוא להדליק בביהכנ"ס, והטעם כיון שאין אנו יכולין לקיים המצוה כתקנה להניחה על פתח ביתו מבחוץ מפני הסכנה, ומדליק כל אחד בפתח ביתו מבפנים שאין כאן פרסומי ניסא ברבים עיי"ש. ובספר שלמי תודה ס' כ"ו אות ג' כתב דלפ"ז משמע דזהו מנהג שהנהיגו בביהכנ"ס דוקא, ולא בכל מקום שיש שם אסיפת רוב עם, ולכן המדליק במסיבות ובאולמי שמחות וכיו"ב במקומות שיש שם רוב עם ואינו ביהכנ"ס, לא יברך, כי המנהג הונהג בביהכנ"ס דוקא, עיי"ש. וא"כ באותן חצרות ומקומות חניה שמתאספים בהם אנשים מידי יום ומתפללים, נראה שהדבר תלוי באיזה אופן הוא עשוי, דיש מקומות שייחדו את המקום

כתב הרמ"א בס' תרע"א ס"ז, ואין אדם בנרות של בית הכנסת וצריך לחזור ולהדליק בביתו (ריב"ש ס' ק"א). והטעם משום דמצות נר חנוכה נר איש וביתו, ויש חיוב על כל אחד להדליק בביתו (ריב"ש

24. "והדליקו נרות בחצרות קדשך"

לחולקים על הרמב"ם צ"ע. אגב, לפי הרמב"ם יתורץ הקושיא הידועה של הבית יוסף מה היה הנס ביום הראשון הרי נמצא בפך השמן מספיק ליום אחד, ולנ"ל אתי שפיר, דהספיק השמן ליום אחד אם מדליקים בפנים, אבל כיון שהדליקו בחוץ, ושם יש רוח וכד' וצריך יותר שמן, ובכל זאת הספיק השמן.

יש להקשות על הא דאמרין ב"על הניסים": "והדליקו נרות בחצרות קדשך", והרי הדלקת המנורה היתה בהיכל? ובשלמא לדעת הרמב"ם (בפרק ט' מביאת מקדש הלכ' ז') שהדלקת נרות כשרה בזרים, ואם הכהן מטיב את הנרות בפנים, מוציא לחוץ שהזר ידליק, וכנראה שכן עשו כדי שיהיה פרסומי ניסא, אמנם

25. אי שרי ליהנות מנרות חנוכה בשבת אחר שיעור חצי שעה

וברור שכל השאלה היא לא לדעת התוס' בפסחים (דף כ"ו ע"ב) שמוקצה מותר בהנאה, וא"כ אפשר לומר שאכן נאמר מיגו דאתקצאי, אבל גם מוקצה מותר בהנאה. השאלה היא אליבא דהחולקים על תוס' וסוברים שמוקצה אסור בהנאה, ויש להסתפק דשמא אסור רק כשעושה מעשה של הנאה ולא הנאה שבאה מאליה, וצ"ע.

השו"ע (או"ח ס' תרע"ב) כותב דלאחר חצי שעה שנרות חנוכה דולקים מותר להשתמש לאורן (וברמ"א שם מביא דיש מחמירין).

ויש להסתפק האם בשבת ג"כ מותר, דאולי נימא, שמאחר ובבין השמשות היה אסור להנות כי זה בתוך החצי שעה, ומיגו דאתקצאי לביה"ש אתקצאי לכוליה יומא.

26. היה לו שמן רק להדלקה אחת בערב שבת

ולהדליקו כנר של שבת. ובזה יש להסתפק דמצד אחד אינו יכול להדליקו כנר של שבת משום שהרי הוקצה השמן למצות נר חנוכה ואסור להשתמש בו, ומאידך אפשר לומר שאין לחשוש שהשמן הוקצה, כיון שההקצאה היתה בטעות, וצ"ע.

ויש כאן צד נוסף שאם נתיר לו לכבות את נר החנוכה, הרי גורם בזה לברכתו להיות לבטלה לשיטת המהרש"ל ס' פ"ה דבערב שבת כבתה זקוק לה, (ודלא כהתרומת הדשן דס"ל שגם בער"ש כתב אין זקוק לה), וא"כ קשה היכן מצינו דמשום שלום בית נתיר ברכה לבטלה, וצ"ע.

מעשה באחד שבערב שבת חנוכה היה לו רק נר אחד, ועל אף שמן הדין עדיף שידליק נר של שבת משום שלום בית, אבל הוא סבר שכיום שיש תאורת חשמל מהרחוב אין את ההלכה של שלום בית קודם, והדליק את הנר למצות נר חנוכה. ואח"כ אמרו לו שאמנם כן דעת האג"מ, הגר"ש אלישיב, ובעל חוט השני צ"ל, אבל דעת הדרך אמונה שליט"א לא כן, דס"ל שאין חילוק וגם בזמן שיש אור בבית, נר שבת קודם. (ואין שאלה זו קשורה לדברי המג"א ס' תרע"ח ס"ק ב', והמ"ב והשעה"צ שם, ודו"ק).

והיות שאותו אדם הוא תלמיד של בעל דרך אמונה ושומע לכל הוראותיו, הוברר לו שטעה, ורוצה לכבות את נר החנוכה

שליחות לנכרי, וברעק"א שם הקשה עליו, וי"ל ע"פ היסוד של הנתיבות (בסי' קפ"ב א') שמה שאין שליחות לגוי הוא רק בדברים היוצרים 'חלות' כגון גיטין וקידושין וממכר, אבל בדבר שהוא רק מעשה יש בזה שליחות לגוי, לכן אפשר להדליק נרות שבת וחנוכה ע"י נכרי. וכמו"כ מצינו לגבי שריפת חמץ במג"א סי' תמ"ו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ז' שאפשר לקיים מצות 'תשביתו' ע"י נכרי, ורעק"א שם הקשה שאין שליחות לגוי.

ולגבי הדלקת נרות שבת ע"י עכו"ם כתב המג"א סי' רס"ג ס"ק י"א שאפשר להדליקם ע"י נכרי, וי"ל דאי דומה להדלקת נרות חנוכה, שהרי גם בנרות שבת קי"ל דהדלקה עושה מצוה, עי' במג"א שם ס"ק כ"ג ובמ"ב שם ס"ק מ"ח. אמנם בפנ"י בשבת כ"ג כתב דלגבי נרות שבת ל"א דהדלקה עושה מצוה. ולגבי שליחות לגוי במג"א הנ"ל בס"ק י"א מבואר שאין בנרות שבת חיסרון של

כוונה. (עי' מ"ב סי' ס' סק"ו בשם הרדב"ז ובספר שלמי תודה חנוכה סי' כ"ד אות ה'). וא"כ אם הדליק שם לא יהא רשאי לחזור ולברך אם ידליק אח"כ לעצמו, אא"כ יכוין בפירוש שלא לצאת בהדלקה זו, ולכך טוב יותר שידליק באותו מקום אחד שאינו דר כלל באותו בנין, או מי שכבר הדליק קודם לכן בביתו, דאל"ה הרי לדעת הסוברים דגם בזמנינו יוצאים בהדלקה בפתח החצר או הבנין, לא יוכל אח"כ לחזור ולברך כשמדליק בביתו, אף אם לא נתכוין לצאת בהדלקה שבפתח הבנין או החצר למאן דסבר דבנר חנוכה דרבנן מצוות אי"צ כוונה.

והמדליק גר באותו בנין, והוא נוהג כדעת הסוברים שגם בזמנינו מדליקים בפתח החצר או בפתח הכניסה לחדר מדרגות, (עי' ספר שלמי תודה סי' ט"ו אות ב' דעות הפוסקים בזה), ופתח החצר או הכניסה לבנין הוא במקום ששם מתפללים. האם רשאי באותה הדלקה שמדליק לפרסומי ניסא בביהכ"נ לצאת ג"כ את חובת ההדלקה שבביתו, כי הרי מקום זה הוא ג"כ מקום ההדלקה לחיוב שיש לו בביתו. ולכאורה מסברא יכול ג"כ לכוין לקיים בהדלקה זו חיוב ההדלקה שלו. ולפ"ז אף אם לא יכוין לכך, אפשר דיוצא ממילא אי נימא דבנר חנוכה דרבנן מצוות אין צריכות

31. שכח לברך והדליק נרות חנוכה

ובתש"ר רעק"א תנינא סי' י"ג. ויש לדון עוד בהנ"ל, שבסי' רס"ג במ"ב ס"ק כ"א מבואר שמי שכח לברך על הדלקת נרות שבת מברך ברכת 'להדליק' כל עוד לא שקעה חמה, ויש לדון מאי שנא מהדלקת נרות חנוכה.

מי שהדליק נרות חנוכה ושכח לברך, קי"ל שברכת 'להדליק' אינו מברך עוד כיון שכבר קיים המצוה, ולגבי ברכת 'שעשה ניסים' ו'שהחיינו', יש סתירה במ"ב בסי' תרע"ו בין ס"ק ב' לס"ק ד' האם יוכל לברך, וצריך ליישב את הדברים. ועי' שעה"צ ג', ובפמ"ג משב"ז אות ב'

הגאון רבי **עמרם פריד** שליט"א
רב קהילת בני הישיבות מערב ב"ב

29. ברכת הרואה

ב' שעיקר קיום המצוה הוא לחצי שעה, ואח"כ אין קיום מצוה, וי"ל דשאינו יכול לברך, וי"ל ע"ז בזה, ועי' ריטב"א שבת כ"א, או שהודלקה משום חשד (עי' סי' תרע"א סע' ח' שאין מברכים עליה, וי"ל דאם נאמר דה"ה לגבי ברכת הרואה), וא"א לצאת בה ידי חובה, וי"ל דהאם הולכים אחרי רוב לגבי ברכה, וגם אם נאמר שהולכים אחרי הרוב, יש לדון אם נחשב 'קבוע' (ולגבי רוב לענין ברכות - עי' ברכות נ"ג, או"ח סי' רח"צ, לגבי אי חשיב קבוע - עי' מג"א שם).

קי"ל (בשבת כ"ג ובסי' תרע"ו סע' ג') שמי שאינו מדליק נר חנוכה וגם לא מדליקים עליו בביתו, מברך ברכת הרואה. ויש לשאול - איך מברכים ברכת הרואה, הרי יתכן שחנוכיה זו שמברך עליה הודלקה על ידי קטן (כשלא הגיע לחינוך, ומסתבר שא"א לברך עליה ברכת הרואה, ואם הגיע לחינוך מבואר בסי' תרע"ה סע' ג' שיש בזה קיום מצוה וי"ל דאפשר לברך עליה ברכת הרואה), או שכבר עברה חצי שעה מההדלקה (מבואר בסי' תרע"ב סע'

32. החלפת הפתילות בכל יום

ומקור הדין במסכת סופרים פרק כ', ובטעם הדבר כתב הלבוש שאין בזה ביזוי מצוה, ואדרבה יותר נח להדליק בפתילות כשכבר הודלקו, וכן העתיק המ"ב שם ס"ק ל"א. אמנם יש סוברים שאף שאין חובה להחליף הפתילות, מ"מ נכון להחליפם משום זכר למקדש שהיו מחליפים הפתילות בכל יום (מאירי שבת כ"א, תניא רבתי סי' ל"ה, כלבו סי' מ"ד, ובאורחות חיים הל' חנוכה, לקט יושר דיני חנוכה).

מבואר בסי' תרע"ג סע' ד', שא"צ להחליף את הפתילות בכל יום אלא מדליקים בפתילות שנותרו מאמש, ויש כמה טעמים בזה עי"ש, ויש לעיין מדוע לא הזכירו טעם ע"פ הכלל ש'כל שאיתעביד ביה מצוה חדא ליעביד בה מצוה אחריתי' (וי"ל דהאם כלל זה נאמר רק על מצוה אחרת ולא על אותה מצוה, ולכא"ו אין לחלק. ועי' ברכות ל"ט; שבת קי"ז, סי' שס"ח מ"ב ס"ק כ"ב, סי' תמ"ה מ"ב ס"ק ז', ובסי' תקכ"ז ס"ק מ"ט, ובסי' תצ"ד).

30. הדלקה על ידי אינו יהודי

כ"ג ובאו"ח סי' תרע"ה סע' ג', וכן מבואר ברמב"ם פ"ד מהל' חנוכה ה"ט שהדליקה נכרי לא עשה כלום והיינו כשהדליק בביתו של ישראל שלא מדעתו, ב' - דאין שליחות לעכו"ם (ב"מ ע"א).

האם אדם מבוגר שאינו יכול להדליק נר חנוכה בכוחות עצמו יכול לשלוח עובד זר שאינו יהודי להדליק נרות חנוכה עבורו, ויש לדון בזה בב' עניינים: א' - דהא קי"ל דהדלקה עושה מצוה, ואם הדליקה חש"ו ההדלקה אינה מועילה (כמבואר בשבת

הגאון רבי דוד משולם פייש שיינפעלד שליט"א
רב הצעיר דקהילת אור מלא קרית הרצוג ומו"ץ בהעדה החרדית

חברותא דשמעתתא

"פניני שם אבותי" - שאלות ונידונים משמחי לב בענייני חנוכה
מאת הגאון רבי מנחם כהן שליט"א,
ר"מ ישיבות נתיב הדעת ויסודות
שנאמרו ונתלבנו בישיבת הקיבוץ נזר יהושע רח' אברבנאל ב"ב

34. בית חנוכה שנתלה ע"י אזיקונים ונמסו מחום הנרות ונפלו הבית והחנוכה בתוך שיעור זמן ההדלקה

התורה שליט"א הנקרא טעמא דקרא, שהוכיח מדברי הגמ' של קערה מלאה פתילות שלא יוצא חובת המצוה, שדנים את מעשה האדם כפי תכנית העתיד, וא"כ כיון שתכנן להדליק נרות כמנין היום, והרי אין בכח האזיקונים בחום כזה לשרוד.

שוב הוברר שבית החנוכה שנפל עקב שנמסו האזיקונים נפל על הכביסה של השכנים מלמטה, והשמן לכלך חלק מהכביסה והשלהבת חרכה חולצה אחת, והיה דיון שלם האם הם חייבים בנזקי השכנים.

צלצלו לרב מפורסם אחד שהשיב שאינו רואה מקום לשאלה, ולפי שיש מקום לחשוב נפילת החנוכה כבור והכביסה ככלים ובור פטור על נזקי כלים.

אמנם בנם לומד בישיבה חשובה, וכסיפר הדברים למגיד שיעור שיח'י, אמר לו הרבה יש לעיין בב"ק בסוגיית כותל ואילן שנפלו והזיקו בשעת נפילה בדברי הנח"ד והקה"י שם.

מעשה באברך יקר שיש לו מרפסת הפונה לרחובה של עיר ונתחבטו טובא הוא וביתו, כיצד יפרסמו הנס ביותר, נמנו וגמרו בהיות שנוותר ברשותם מחג הסוכות רצועות פלסטיק הנקראים אזיקונים, יתלו את בית החנוכה למעקה הברזל ע"י האזיקונים, וכך כל העוברים ושבים יראו את פרסום הנס.

יום ד' של חנוכה ריבוי הלהט וחום הבערה הפנימי של מספר נכבד של נרות, גרם שדקות קצרות אחר זמן ההדלקה צנח הבית והחנוכה לרחוב.

ונתחבטו החכמים האם לדון בו כבתה אין זקוק לה ויצא חובת המצוה, או שנימא שחום כזה גורם להמסת בפלסטיק והרי הוא מוגדר כלא נתן שמן שראוי לדלוק חצי שעה. שוב צידד למדן אחד שהן אמנם את חום כל הנרות אין אפשרות להדליק לפי שימים את האזיקונים, אבל משעה שהדליק את הנר הראשון, הלא הוא היה חזי להמשיך ולדלוק זמן רב, וא"כ יצא חובת המצוה ודו"ק.

סנט בו למדן אחד, שכחת דברי תורה חביבים שהודפסו בספרו של מרן שר

33. שיעור חצי שעה בהדלקת נרות לענין מלאכת נשים והשתמשות לאורם

אחר צאת הכוכבים, הרי שעיקר החצי שעה הוא לאו דוקא הסמוך להדלקה [אמנם אין דנין אפשר משאי אפשר אך ראייה לסברא זו יש כאן].

ואת"ל שיכולה, יש לעיין אם כבר השתמש בעה"ב לאור הנרות כיון שעבר חצי שעה, אם עי"ז בטל מהם שם נרות חנוכה, וזה נוגע גם לגבי ברכת הרואה אם יכול לברך אחר שעבר חצי שעה ונשתמש בעה"ב לאורה, ושאלה זו היא אפי' כשלא נשתמש בעה"ב לאורה אלא שעבר חצי שעה אם שייך לברך על זה ברכת הרואה, ואפי' לשיטות האחרונים שמובא במ"ב סימן תער"ב סק"ז דבסתם הקצצה דעתו לכל השמן ואסור בהנאה, מכל מקום יש לומר דכבר נגמר המצוה, והאיסור השתמשות הוא משום דהוקצה למצוותו.

כתב המחבר (סי' עת"ר ס"א) ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ויש מי שאומר שאין להקל להם, ובמ"ב סק"ד בעוד שהנרות דולקות והוא כחצי שעה.

יש לעיין [לפי מה שכתב השו"ע לקמן סי' תער"ב ס"ב שבדיעבד אפשר להדליק כל הלילה, ולדעת הרמ"א אף לכתחילה יכול להדליק כל הלילה כל זמן שיש שם בנ"א נעורים] אם הנרות דולקים כמה שעות האם יכולה האשה לברור לעצמה חצי שעה שבה לא תעשה מלאכה ואף שאינו חצי שעה הסמוך להדלקה. ואע"ג דנקטינן הדלקה עושה מצוה מ"מ אולי י"ל דהחצי שעה אינו צריך להיות דווקא תיכף אחר ההדלקה, וראי' לדבר מהדלקת נ"ח בערב שבת שכתב המ"ב בסימן תרע"ט סק"ב שצריך ליתן שמן כל כך שידלק חצי שעה

המשך מעמוד 31 | הרה"צ הגאון רבי יהוסף חיים שיינפעלד שליט"א

ושלמים אז נתת 'נס' הנר המערבי דולק לילה ויום על פי הנס, ועל ידי זה היו בטוחים הכהנים החשמונאים שיעשה הקב"ה להם גם כן נסים בהדלקת המנורה על כן סמכו על הנס, וחלקו השמן לשמונה חלקים, והיינו נתת ליראים 'נס' 'להתנוסס'.

שמונת ימי חנוכה.
ועל דרך זה יש לפרש דברי המדרש שהביא רבינו משה בעל החתם סופר זצ"ל על מה דכתיב (תהלים ס, ו) "נתת ליראין נס, להתנוסס, היינו פך דחנוכה" נתת ליראין נס' היינו ליראין דוקא, בזמן שהיו הכהנים יראים

37. הדלקת בני הבית לפני בעל הבית, אי יש בזה חסרון

שנקטינן שמצות נר חנוכה הוי חובת הבית, ובני ביתו הדליקו לפניו, א"כ כבר נתקיימה מצוות הבית בהדלקת בני הבית, ואילו אתה תקיים בהדלקתך רק מצות מהדרין, וראיתי מובא בכתבי תלמידים מבית בריסק שבעה"ב מדליק ראשון ושלא ידליקו שאר אנשי הבית קודם הדלקתו.

[ועי' ב"י תרע"ז בהשגתו על תה"ד תשו' ק"א, ופר"ח סק"ג, ועי' ט"ז תרע"א ממהרש"ל, אמנם נודעו דברי רעק"א תשו' ת"י בזה].

ת"ח שניחן בלשון לימודים הוזמן לשאת מאמרי פיו בין קבלת שבת למעריב בליל שבת חנוכה בריחוק מקום ממקום מגוריו. אותו ת"ח נתברך בב"ב מרובים ונוהג כמנהג אשכנז שכל אחד מבני הבית מדליק נרות מהדרין. חשב החכם אי נעשה כפי הסדר הראוי, ומאחר שיש לו לצאת לדרך מוכרח להקדים את סדר ההדלקה של נרות חנוכה בשנה זו נמצא שידליק הבעה"ב מוקדם מאד בריחוק זמן מהשקיעה, והציע שבשנה זו קודם ידליקו הילדים, אחרי זה הנערים, ואחרון ידליק בעה"ב.

סיפר זאת לידידו. אמר לו, א"כ אחר

38. התחילה לומר ההלל ללא ברכה, עד אימתי יכולה לברך

שוב הורה לה מו"צ אחד שיכולה לומר הלל בברכה, והוסיף שגם אי התחילה לומר הלל יכולה לברך כל זמן שלא גמרה את אמירת ההלל.

עד שבא השליח מהרב, כמעט גמרה את אמירת ההלל ונשאר לה רק הפסוק האחרון שקודם שאמרה אותו פעם אחת בלבד ועדיין לא כפלה אותו. ופה היה דיון נרחב, האם כל זמן שלא כפלה את הפסוק נחשב שלא גמרה את ההלל ורשאית לברך, או מכיון שאמרה את כל ההלל איננה רשאית לברך.

אברך יקר אחד נוהג ע"פ דעת שבט הלוי שנשים חייבות בהלל דחנוכה לפי שגם הן היו באותו הנס, שנה אחת אחר שאשתו הדליקה נרות שבת והתפללה על הצאצאים והבעל שיצליחו וכו', נזכרה שלא אמרה באותו היום הלל של חנוכה וחפצה לדעת האם יכולה לומר הלל בברכה אחר שהדליקה נרות שבת. האם נאמר שהתחיל אצלה כבר שבת ופקע יום הקודם, או שכיון שגם שבת מהחנוכה אין זה סתירה. [ועיין גם ט"ז סי' ת"ר וט"ז סי' תרע"ט].

מחמת אי הידיעה אמרה הלל בלי ברכה.

35. מי שאין לו שמן עבור נר חנוכה ונר שבת, האם ימכור כסותו

לצורך נר שבת, א"כ מתחילה לא ימכור, כי אין לו חיוב למכור כשבין כך ובין כך לא ישיג נר למצות חנוכה. או שימכור ויקנה שמן לנר חנוכה ולא יעביר אותו לשבת. ונכון הוא למאד עד שציין לו חכם אחד שבקובץ ישורון ח' י"ח נדפס קונטרס נכבד מהגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל.

הציע לו חכם אחד שיעשה קונם מהשמן שיהא ברשותו, כלומר יהפוך אותו לאיסור הנאה. ומעתה לנר שבת א"א להדליק בו כי פוסק המ"ב שאין להדליק נר שבת בשמן של איסור הנאה, ולנר חנוכה הוא מצוין, וא"כ יהא לו שמן לנר חנוכה שלא יברח ממנו לצורך נר שבת. שמע זאת הרב והורה לו שאסור לך לעשות קונם ולהפקיע את דינך מקיום מצות נר שבת וצ"ע.

שנה אחת בביתו לא נותר שמן להדלקה. פתח הלמדן רמב"ם הלכות חנוכה וראה שם בפרק ד' מחנוכה שמוכר את כסותו לצורך הדלקת נר חנוכה, וחשב לקיים הלכה זו. שוב נתבונן שגם אין לו במה להדליק נרות שבת. פתח רמב"ם הלכות שבת ראה שם שלא נזכר ענין מוכר כסותו לצורך נר שבת. [אמנם המ"ב פסק כפמ"ג שסובר שגם לצורך נר שבת מוכר כסותו, אבל הפמ"ג אזיל לשיטתו בסי' תרע"א ודלא כרע"א וכמו שצייד הביאור הלכה בסי' תרנ"ו שדין מוכר כסותו הוא הלכה מסוימת בנר חנוכה מחמת חיוב פרסום הנס].

ומעתה נתחבט הלמדן האביון למאד מה מוטל עליו לעשות, למכור כסותו לצורך נר חנוכה, וכשיהא לו שמן יקח אותו לצורך מצות נר שבת, או שכיון שהשמן יברח לו

36. אי נר חנוכה של היום קודם לנר שבת של מחר

שהיתה בו מצות שופר. אמנם תלמיד חכם אחד הורה לשואלים ע"פ תשו' הרדב"ז ת' י"ג בקצות סי' ק"ד ב' ועוד ספרים גבי חבוש בבית האסורים שנתנו לו לצאת, לא ימתין למצוה החשובה אלא יעשה המצוה הראשונה הבאה לידי, א"כ יש לנשים להעדיף מצוה ראשונה ולילך ביום א' לבית הכנסת ולא להמתין ליום ב'.

ויש לברר האם הוראה זו תקפה גם לענין נר חנוכה שיש להדליק ביום ו' נר חנוכה ולא להמתין עד השבת עם הדלקת הנר.

נר שמיני של חנוכה חל בליל שישי ובעיירה אלמונית דר אביון מהודר. נתברר לו שנותר ברשותו נר אחד ליום השמיני ואם ידליק אותו לקיום מצות החנוכה, לא ישאר לו נר לשבת. זכרו בני ביתו של האביון שההלכה היא שנה שבת קודם לנר חנוכה, ולא ידעו אי גם באופן זה שהיום מצות נר חנוכה, וע"י ההדלקה ימנע מהם נר שבת של מחר גם נוהגת הלכה זו.

ובשכונת נאות יוסף ב"ב בימי ר"ה עקב מיעוט המקומות בעזרת נשים הורה מורנו הרב שליט"א, שכל אשה זכאית לבוא לבית הכנסת לעזרת נשים ביום אחד מימי ר"ה. ורבות מהנשים העדיפו את יום ב' של ר"ה

תורתך שעשועי

שאלות וחידודים בענייני חנוכה

מאת הרה"ג נתן רוטמן שליט"א

חידות בענייני חנוכה

42. איזה קנין לא מועיל כל השנה ואילו בחנוכה מועיל?

43. איזה 'מזיק' פטור בגלל שזה חנוכה?

44. איפה מצאנו מצוה כעין "והייתם נקיים" בחנוכה?

45. כמה פעמים מוזכר בהלכות חנוכה הכלל שתדיר קודם?

46. מי לא יכול לקיים מצות 'מהדרין'?

47. במה שונה הידור בנר חנוכה משאר הידור מצוה?

48. איזה שמן פסול לנר שבת וכשר לנר חנוכה?

49. איזה שמן פסול לנר חנוכה וכשר לשמש?

50. באיזה אופן אדם המחוייב בהדלקה אינו יכול להוציא את האחרים?

51. באלו אופנים אין אפשרות לברך ברכת הרואה על נר חנוכה שהודלק כדת וכדין?

52. שכח על הניסים בתפילה, באלו אופנים צריך לחזור?

39. ברכת הרואה על נר שהודלק בבית, ומת או עבר דירה

המצוה כתוס' סוכה (מו, א), או ברכת הנס. ולעיקר היה נראה שאין לברך, מכיון שמשעה שמת פסק הבית מהיות מקום הדלקה למצות נר. וכמו כן נראה שאדם בודד שהדליק ועבר דירה ונשאר הנר דלוק, א"א לברך עליו ברכת הרואה.

יש לברר באדם שגר בבית לבדו שהדליק נר חנוכה, ודקות קצרות אחר שהדליק נתבקש לשיבה של מעלה, והנר נשאר דלוק בפתח ביתו. האם אפשר לברך על הנר ברכת הרואה, דמחד הודלק לשם מצוה דחנוכה לפרסם הנס, ומאידך אין קיום מצוה אחר המיתה, א"כ משעה שמת חדל הנר מהיות מוגדר כנר מצוה. ואפשר שתלוי אי ברכת הרואה הוי ברכת

40. נזכר לפני השקיעה שלא התפלל מוסף והלל, מה יעשה?

התפלל מוסף ולא אמר הלל של חנוכה שהוא חיוב גמור, ועכשיו חפץ לדעת מה חובתו לעשות, תפילת מנחה או תפילת מוסף או אמירת הלל.

ביום ר"ח טבת החל בימי החנוכה הוצרך אברך אחד בהכרח גמור לצאת מבית הכנסת מיד אחר תפילת שמונה עשרה. טרם שקיעת החמה נעמד האברך להתפלל מנחה ונזכר שבאותו יום לא

41. יכול לשוב לדור בביתו לאחד מימי החנוכה, אי יעדיף יום המרובה בנרות

בדירה בימים אלו]. באמצע ימי החנוכה חלה הטבה ניכרת בחולי הילד, והסכימו האב והאם שאין צורך שישבו שניהם ליד מיטתו כל הזמן, והוסכם שמקצת מהימים ילך האב לביתם. ומקום הבירור, אם יכול האב לילך ביום ז' דחנוכה או ביום ח' דחנוכה, האם יש חשבון שילך ביום ח' שמדליקים בו יותר נרות מאשר ביום ז' שמדליקים בו פחות נרות, דיותר מצוה יש בכל נר. ואולי שייך לחידוש הרדב"ז שאין לדחות ולאחר מצוה ויש לו לקיים מצוה ראשונה שיכול.

מעשה שהיה לפני כמה שנים, ילד בן יחיד להוריו ממשפחה חשובה היה מאושפז במצב קשה במחלקת טיפול נמרץ בימי החנוכה. באותם ימים קשים לא משו אביו ואמו ממיתתו במחלקת טיפול נמרץ וכלל לא דרו בביתם בימים אלו. הורה להם המורה שאין באפשרותם לקיים מצות הדלקת נר חנוכה, מאחר שבימים אלו אין להם כלל בית דירה, ולכאורה יפה הורה. [ולא נאמר שישלחו שליח להדליק נר חנוכה בביתם הרגיל, כיון שאף אחד לא גר

”נר לרגלי דבריך”

עם מלאת ג' שנים להסתלקותו של המאור הגדול רבן של ישראל בעל "אילת השחר" רבינו אהרן יהודה ליב שטינמן זצוק"ל, פנינו לנכדו חביבו הגאון רבי אליעזר שטינמן שליט"א רב קהילת "בית אהרן" פרדס כץ ומראשי ישיבת "תורת דוד" באר יעקב, אשר מן זצ"ל הירבה להשתעשע עמו בעומקה של תורה ופלפולה, שנענה לפניית 'חיותא' למסור אורחות חיים במשנת חייו, מעט מזער, למען אשר רבים יאותו לאורם | 'ואור לנתיבתי'

מה עלה בגורלם של כל בני משפחתו. לא היתה לו פרנסה, ממש בלי כלום והוא ישב והגה בתורה, מתוך קשיים מרובים. ומתוך כל הנסיונות הקשים האלו הוא ישב והגה בתורה. כאשר הביאו לפניו לעת זקנותו את כתבי היד מחידושי תורה אשר כתבם באותם הימים. הנוכחים סברו שהדבר יסב לו התרגשות גדולה, כאשר יעלו לפניו זכרונות

”כל התורה שלמדתי כל החיים, זה תמיד היה תורה שלמדתי באף”

בערוב ימיו של ראש הישיבה זצ"ל, הביאו לפניו הרבה חידושי תורה שהוא כתב בתקופה שהוא היה בשוויץ. כידוע כשהוא היה בשוויץ הוא הגיע לשם כבחור פליט בימי המלחמה ללא מכר וללא גואל. הוא לא ידע

ידיעות ומושגים בענייני חנוכה

53. האם ניתן להדליק עם שמן שאסור בהנאה את נרות החנוכה?

54. האם הרואה נר שהדליקו מפני החשד יכול לברך ברכת הרואה?

55. האם המצוה של הדלקת נר חנוכה היא מצוה על הגברא' להדליק או מצוה 'על הבית' שיהיה דלוק?

56. האם בהדלקת נר חנוכה בערב שבת, שמדליקים מוקדם יותר, זמן ההדלקה הוא מוקדם יותר, או שהזמן הוא אותו זמן ויוצא ידי חובה ע"י שהנרות דולקים עד שתכלה רגל מן השוק?

57. האם ניתן להדליק נרות חנוכה משמן של תרומה טמאה? למה אכסנאי לא מדליק בעצמו כמו כל אחד מבני בית שיכול או לצאת ידי חובה ע"י הדלקת בעל הבית או להדליק בעצמו?

58. האם יש דין של 'לכם' על השמן של נר חנוכה?

59. בשעת הסכנה מניח על שולחנו ודיו. באיזה סכנה מדובר?

60. האם אדם שיש לו שני פתחים צריך בשעת הסכנה להדליק שתי חנוכיות?

61. מה הכוונה "והדליקו נרות בחצרות קדשך", הרי המנורה היתה בהיכל?

62. "וטמאו כל השמנים", באיזו טומאה?

עורך המדור יעבור אי"ה מידי יום על התשובות שיתקבלו, וישיבם דבר לדון ולפלפל כדרכה של תורה, להגדיל תורה ולהאדירה!

כמו כן, ניתן להתקשר מידי ערב בימי החנוכה, בין השעות 20:00 - 19:00, במס': 052-7676114

**סדר לימודו של מרן זצוק"ל
בימי שישי ושבת**

סיפר בנו מרן הגאון הגדול רבי **שטינמן** שליט"א ראש ישיבות ארחות תורה וחבר מועצת התורה כיצד התנהל סדר יומו של מרן זצ"ל בשנים קדמוניות בימי שישי ושבת:

ביום חמישי הוא היה צם, אבל זה היה באופן כזה שאף לא היה רואה עליו שהוא צם, הוא היה מתפקד ממש כרגיל. אחר כך בליל שישי, הוא היה יושב כל הלילה 'משמר'. מגיע יום שישי הוא לא משלים את המשמר... שוב שיעור בישיבה, תפילה, הכל כרגיל. מגיע ליל שבת, צריך ללמוד עוד כמה שעות... (הגר"ח קלופט שליט"א, מתוך ספר ההספדים "ויהי בנסוע")

אדם מתגדל ביראת שמים ע"י התורה. התורה ויראת שמים הולכים ביחד.

למה נמנע ראש הישיבה זצ"ל לשמש כעד בחופה?

הרבה שנים הוא לא רצה להיות עד בחופה. הוא פחד על עצמו שאולי הוא פסול לעדות. וכי מה יכול להיות שהוא פסול לעדות? הוא אמר שלפני שנים רבות כשהוא היה בשווייץ בשנות המלחמה הוא לקח ממישהו בהשאלה מכונת תספורת ואחר כך הוא לא מצא אותו ולא היה יכול להחזיר לו, אז יש אצלו חפץ

שהוא עייף או רעב מאוד, כל מיני קשיים שיש לאדם שמפריעים לו ללמוד, כל זה בכלל תורה שלמדתי באף. ואם אדם מתעלה מכל הנסיונות שיש לו, זה תמיד נקרא אצלו תורה שלמדתי באף ועל נאמר "תורה שלמדתי באף עמדה לי".

צריך סייעתא דשמיא מיוחדת לזכות לתורה. אם אדם מצידו מקריב את כל האישינות שלו ומוסר נפש בשביל ללמוד, ולא נרתע מהקשיים שיש לו ולמרות הכל הוא הוגה בתורה, אז הקב"ה מזכה אותו שיהיה לו חכמה מיוחדת בתורה.

את זה ראינו אצל ראש הישיבה שהיה לו באמת היקף אדיר בתורה ושליטה גדולה מאוד בכל חלקי התורה ממש, שזה דבר נדיר וזו תורה שלמדתי באף. אם אדם מוסר את כל עצמו בשביל התורה ולא מסתכל על שום דבר, רק ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים, הוא זוכה שהקב"ה יתן לו סייעתא דשמיא לדעת את התורה, להבין את התורה כמו שצריך ובאמת לגדול בתורה.

»»

"תבקש שהבן יהיה ירא שמים ואח"כ תלמיד חכם"

ראש ישיבה היה מדבר רבות על נקודה נוספת. כתוב בתהילים (קיא, י) "ראשית חכמה יראת ה'", לפני שמתחילים לדבר על תורה צריך שיהיה יראת שמים. ביחד עם התורה צריכה לבוא היראת שמים. בלי תורה אין יראת שמים ובלי יראת שמים אין תורה, זה הולך ביחד. אם יש יראת שמים, אז אדם יכול לגדול בתורה ולהיות תלמיד חכם. מצד שני לא שייך יראת שמים בלי תורה. התורה מביאה את היראת שמים.

פעמים רבות כאשר היו באים לבקש ממנו ברכה, הוא היה אומר לבקש שהבן יהיה ירא שמים ותלמיד חכם, לא תלמיד חכם וירא שמים. אי אפשר להתחיל להיות תלמיד חכם אם אין לו הקדמה של יראת שמים.

שאלו אותו פעם כיצד אפשר להחדיר יראת שמים בתלמידים. הוא אמר, ע"י לימוד גמרא, רש"י ותוספות. אם לומדים ומתעלים בלימוד זה מביא יראת שמים. זאת אומרת, יראת שמים בסיסית צריך להיות לפני התורה, אבל

מאותן תקופות קשות, שלמרות כל הקשיים הוא התעלה מעל הכל והגה בתורה. הוא קיבל את המחברת ועלעל בה ולא הראה סימני התרגשות אלא הגיב בקרירות. שאלו אותו, הלא כתוב בחז"ל על הפסוק "אף חכמתי עמדה לי" (קהלת ב, ט) - "תורה שלמדתי באף עמדה לי", והרי תורה זו היא בודאי בכלל "תורה שלמדתי באף", זו תורה מתוך נסיונות ומתוך קשיים. השיב הראש ישיבה ואמר: "כל התורה שלמדתי כל החיים זה תמיד היה תורה שלמדתי באף".

ביאור הדבר, שאחרי שברוך ה' הוא זכה להקים בית ולהעמיד משפחה והוא היה בארץ ישראל ואמר שיעורים והיו לו תלמידים, בודאי שלא היו לו אותם קשיים כמו בעת שהוא היה בשווייץ, לבד, ללא משפחה, בלי פרנסה ובלי כלום. אבל תורה שלמדתי באף זה לא דווקא קשיים כאלו. תורה שלמדתי באף זה כל קושי שיש לאדם שהוא מתעלה מעל הקשיים שלו ויושב ולומד. לפעמים הוא לא מתחבר לסוגיה ואין לו טעם בסוגיה, או

רבן של ישראל מרן ראש הישיבה זצוק"ל:

האדם המשפיע על אחרים צריך להיות זך ונקי כמו שמן זית זך למאור

במקדש היו שני שימושים לשמן זית. שמן זית למנחות, לערבב ביחד עם סולת המנחה, ושמן זית למנורה.

אנו רואים חילוק ביניהם. השמן זית למנחות היה השמן זית השני במעלה והשמן זית למנורה היה הטיפה הראשונה הכי טובה והכי צלולה, זה השמן שבראש הזית שהיה הכי מבושל. מה באמת הפשט? למה למאור צריך משהו יותר מעולה, יותר משובח מאשר לאכילה הלא המזבח זה כמו אכילה, ואם כן למה למנחות משתמשים בשמן הפחות טוב ואילו למאור מחפשים את השמן הטוב ביותר?

ביאר ראש הישיבה זצוק"ל על דרך הדרוש, שהענין של מאור זה הרי דבר שמשפיע על אחרים. אכילה זה דבר שאוכלים במקום, אבל נר זה דבר שמאיר למרחקים. כל דבר שמשפיע על אחרים, צריך להיות בתכלית הזך והטוהר, לכן שמן שבא להאיר לאחרים, להאיר את החושך, צריך להיות כולו נקי וזך, וזה אנחנו מקפידים שיהיה נקי וזך.

כך הדבר גם לגבי האדם. שאדם שמשפיע על אחרים הוא צריך להיות נקי, בתכלית הטוב, בתכלית שלמות. אין אדם שנמצא בתוך סביבה שהוא לא משפיע. כל בחור שנמצא בישיבה, למדים ממנו. אם הוא מתנהג טוב, לומדים ממנו ללמוד טוב, להתפלל טוב, להתנהג טוב במידות טובות ויראת שמים. לומדים מהמעשים שלו. ואם אדם חס ושלום לא כל כך מקפיד, לומדים ממנו גם להקל ראש. כיון שאדם נמצא בתוך סביבה הוא תמיד משפיע וצריך תמיד לראות שהוא בתכלית השלמות, שיהיה זך ונקי כמו שמן כתית למאור, כי כשאתה משפיע על מישהו אחר אתה צריך להיות נקי לגמרי, כדי שלא יהיה מעורב שום חלק רע בהשפעה על אחרים.

הלחמים, עבר שם פרש רוכב על סוסו ושלף את חרבו ותקע את זה באחד מהלחמים ורצה לקחת וללכת. היא התחילה להתחנן, ואמרה: איך אתה לוקח לנו את הפרנסה? מזה יש לנו מה לאכול, אתה לא מרחם עלינו? איך אתה ככה מעז לעשות? הוא השיב: אבל מה אני יכול לעשות? אני כבר שלושה ימים לא אכלתי, לא בא לפי שום אוכל שלושה ימים, אני לא יכול להחזיק מעמד. אבל אני אבוא בעוד כמה ימים ואשלם לכם. אבל כדי שתהיו בטוחים אני נותן לכם עכשיו את המעיל שלי שזה יהיה משיכון. אם אני מגיע תוך שלושה ימים לשלם, תחזירו לי את המעיל ותקבלו את הכסף. אם אני לא חוזר, המעיל שלכם. הלז השאיר את המעיל ולקח את הלחם והלך.

עברו שלושה ימים והוא לא הגיע. פתחו את המעיל וראו שיש בתוכו אבנים טובות ומרגליות. ע"י זה העשיר לשעבר חזר להתעשר. הוא שלח למהר"ל מפראג להודיע לו שהוא יכול לקיים את ההתחייבות ולחזור לשידוך, ובאמת הם התחתנו.

בזכות מידותיו הנאצלות של המהר"ל מפראג, כשהוא עמד על עצמו שלא לבייש בת ישראל והסכים להמתין כמה שנים בלי לדעת מה יקרה, העיקר לא לבייש בת ישראל, הוא זכה להתגדל בתורה, ולהיות אחד מגדולי הדור.

זהו סיפור נורא שמדגיש את הענין שאדם צריך לעבוד על המידות שלו, לשפר את המידות שלו ומי שבאמת עובד על עצמו, זוכה להיות גדול בתורה כמו המהר"ל מפראג, נורא נוראות!

הקב"ה יעזור שנזכה כולנו להידבק בדרכיו לעילוי נשמתו ונזכה לכל הטוב.

כבר יצא שמו לתהילה ודיברו בו נכבדות. הציעו לו בת של עשיר אחד. העשיר הזה הבטיח להחזיק אותו על שולחנו כמה שנים. בלי זה המהר"ל מפראג לא היה יכול להתחתן, בלי שיהיה לו סידור כלכלי. הוא הסכים להתחייב לתמוך בו, להחזיק אותו במשך כמה שנים. אבל בין האירוסין לחתונה הוא פשט רגל, ירד מנכסיו. העשיר שלח לחתן שלו המיועד - המהר"ל מפראג ואמר לו: אתה משוחרר מההתחייבות, אני לא יכול לעמוד בהתחייבות, אתה יכול לחפש שידוך אחר. המהר"ל מפראג החזיר לו תשובה ואמר: אני לא מחפש שידוך אחר, אני מחכה. הוא לא רצה לבייש בת ישראל שבשביל כסף הוא עוזב שידוך. חלילה שבת ישראל תתבייש. וככה הוא המתין כמה שנים. הוא שקד על תלמודו והוא ממתין שמא יקרה איזה נס וחמיו המיועד יוכל לעמוד בהתחייבות. עברו כמה שנים והמצב אצל העשיר לשעבר הגיע ממש לפת לחם. הוא שלח את בתו הכלה שתמכור בשוק לחמים. הם היו אופים לחמים והיא היתה הולכת בשוק למכור את זה. עד כדי כך הגיע המצב.

יום אחד בזמן שהיא עמדה בשוק ומכרה את

" אבל כבר עשיתי תשובה, זה עבר..."

סיפר בנו, הגאון רבי משה שטינמן שליט"א מראשי ישיבת עטרת שלמה אריה: אירע פעם שאאמו"ר ראש הישיבה זצ"ל חש כאבים חזקים בחזה, והיה חשש שמדובר בהתקפת לב. הזעיקו את פרופסור וינברגר. כשהוא הגיע, שאל אותו רה"י זצ"ל, למה הגעת? אמר לו הפרופסור, הרי היה לרה"י מעין התקפת לב. השיב לו רה"י, זה כבר עבר. הפרופסור אמר לו כדאי לבדוק את הענין, במצב זה עלול להיות סכנת חיים. ענה לו רה"י, אבל כבר עשיתי תשובה, זה עבר...

אם אדם היה פה בעולם הזה בעל גאוה, הוא ימשיך להיות בעל גאוה בעולם הבא. אם אדם היה כעסן בעולם הזה, כשיקום בתחיית המתים הוא ימשיך להיות כעסן. המידות הרעות לא מתקנות מאליהן. צריך לעבוד עליהן. צריך לשפר את המידות ולשבור את המידות הרעות ורק אז אדם יכול לזכות.

זהו אחד מהעבודות הקשות שבמקדש, שאדם צריך לשבור את המידות שלו. וכמו שרבי ישראל סלנטר זצ"ל היה אומר: יותר קל לגמור את הש"ס מאשר לשבור מידה רעה אחת.

הסיפור המפעים שראש הישיבה זצ"ל היה מתפעל ממנו

אני רוצה לספר סיפור שראש הישיבה היה מספר פעמים רבות והיה מתפעל ממנו מאד. המהר"ל מפראג זצ"ל כשהיה בחור ישיבה

שאינו שלו. הוא חשב שאולי יש פה איזשהו גזילה. יראת השמים העמוקה שלו הביאה אותו לחששות כל כך רחוקים שהוא לא רצה להיות עד בחופה שמא הוא גזלן. הוא אמר לנו, התורה הולכת עם היראת שמים ויראת שמים הולכת עם התורה ביחד. שני הדברים האלה באים מחוברים.

»

עבודת המידות במשנתו של מרן ראש הישיבה זצ"ל

ראש הישיבה זצ"ל היה מרבה לדבר במשך השנים על כך שאדם צריך לשפר את המידות שלו, ואם אדם אינו משפר את המידות שלו כאן בעולם הזה, והוא נשאר עם אותן מידות רעות שאיתן הוא נולד, אחרי זה, לעתיד לבוא, הוא ממשיך עם אותן מידות רעות שיש לו, הן מלוות אותו הלאה.

למען תצליח!

עצות וכלים מעשיים בדרכי ההצלחה בעולמו של בן ישיבה מאת מחנכים ומרביצי תורה

דרך צלחה

הגאון רבי אהרון איראם שליט"א
משגיח ישיבת רינה של תורה כרמיאל ומרבני לב שומע

מאן בעי חיי?

ו"אמא"? האם מותר לך בכלל לבקר אותם?
האם יש דרך לא לבקר אותם? ברור, הרי
שלהדחיק את הביקורת והכעסים לא רק שזה
לא פתרון לקושי שלך, אבל אתה גם לא מרוויח
באמת את מצוות כיבוד אב ואם.

משמע בראשונים וכפי שמוכר בחיי אדם
כלל ס"ז, ש"עיקר כבודם הוא בלב שיהיו בעיניו
גדולים ונכבדי ארץ". הדחקה של הביקורת זה לא
באמת נקרא לכבד אותם ובוודאי שזה לא נכנס
להגדרה "שיהיו בעיניו גדולים ונכבדי ארץ שזה
עיקר כבודם ואם אינו מכבדם אף על פי שבעיני
כולם אינם ראויים לכבוד כלל אין זה מכבדם אלא
מבזם" (חרדים).

ועל זה איתא בירושלמי שהיא מצווה חמורה
שבחמורות והרמב"ם פסק שהיא מצוות עשה
גדולה ובחינוך כתב ועובר עליהם ביטל עשה
ועונשו גדול מאוד שיעשה כמתנכר לאביו
שבשמים.

אז מה למעשה איך אפשר? מה אני אתעלם?
אשקר את עצמי? אני פגוע עד עמקי נשמותי.
ובצדק. ככה למחוק את כל הסבל שעברתי?
שאלתי כמה אנשים והם הסכימו איתי שזה לא
בסדר.

מכיוון שאת עיקר מצוות כיבוד אב ואם צריכים
לקיים בלב (יש מאכיל אביו פסיוני ויורש גיהנום
ויש מטחינו ברחיים ויורש ג"ע - ירושלמי ריש
פאה) וכמוש"כ החרדים, ואם כן שזו עבודה
שבלב, לשם עלינו לכוון את עבודתנו.
נקדים בדברי המשך חכמה בפרשת ואתחנן

אחרי שיחה שמסרתי בעניין כיבוד הורים באחד
מאיגודי בני הישיבות, ראובן ביקש לשוחח איתי.
הוא מאוד כועס על הוריו על כך שהם הכניסו
לביתם מחשב פרוץ לגמרי, ועוד טענות רבות
וקשות על התנהלותם, כולו מלא ביקורת וכבר
כמה חדשים שהוא לא מסוגל לדבר איתם.
ושאלתו האם מותר לו לפנות לרב הקהילה
שידבר עם ההורים.

מהו היחס הנכון לביקורת על ההורים?

פעמים רבות בחורים מספרים על טענות שיש
להם על הוריהם, זה יכול להיות בעניינים רוחניים
בעניינים רגשיים ושאר דברים. לעיתים נשמעים
כל מיני משפטים:

"אמא שלי לא מסודרת, היא עסוקה". "אמא
שלי לא נתנה לי מספיק חום ואהבה, אני יכול
להגיע לשבת הביתה, ההרגשה שלי זה שאף
אחד לא מחכה לי".

"מעולם אבא שלי לא למד איתי, הוא לא דמות
רוחנית לחיקוי ואולי להיפך. הוא כעס, הוא מזלזל
בכל דבר שבקדושה". "אבא שלי נערוויסט ומחמיר
בלי קשר, הוא כבד ומכבד על האווירה", "ההורים
שלי כבדים ולא מבינים, ישיבע בוחער של היום".
האמת שהגישה הרווחת היא להסכים איתך
שיש בעיה אלא שעליך לנסות לבנות לך את
החיים לפי מה שאתה חושב שנוכון, או שמנסים
לדבר עם ההורים שיהיו קצת יותר אנושיים,
חרדיים או מתחשבים.

האם זהו היחס הנכון לפי דרכה של תורה?
מה תפקידך מול המציאות הזו שנקראת "אבא"

נר צ'רגלי דבריך

"ברוך ה' אף פעם לא היה לי יום עצוב בחיים"

שח נכדו חביבו הגאון רבי גדליה הוניגסברג שליט"א רב קהילת שונה הלכות ור"מ ישיבת
תפארת ציון:

יום אחד לעת זקנותו המופלגת ראש ישיבה זצ"ל התבטא "ברוך ה' אף פעם לא היה לי
יום עצוב בחיים". כל הסובבים נעמדו בפליאה, הרי הם יודעים קצת את קורות חייו כפי
מה שזכו לשמוע ממנו קצת בסוף ימיו, את הקשיים שהיו לו בימי בחרותו, את כל הגלויות
שהוא עבר. שאלו אותו מה ראש ישיבה מתכוין? הוא השיב: ימים קשים היו לי, אבל ימים
עצובים אף פעם לא היו לי.

פירושו של דבר, שאדם שמגיע לכזו דרגה גבוהה בעמל התורה, כמה הוא מאושר ושמח
למרות כל הקשיים והטרדות. וכפי שרואים בשיחותיו של מרן זצ"ל בספרו ימלא פי
תהילתך, שרבים מהשיחות מסיימות במילים אלו - כמה אושר יש לאדם שזוכה ללמוד
תורת ה' ולקיים מצוותיו.

מרן שר התורה שליט"א: לראות את פניו הקדושות של ר' אהרן לייב משפיע רבות ברוחניות

שח הגאון רבי אליהו מן שליט"א מראשי ישיבת אור ישראל:

שמעתי פעם ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א שכאשר רבי ירוחם ממיר זצ"ל
הספיד את מרנא החפץ חיים זצ"ל, הוא אמר שהיה ניתן להשיג הרבה עבודה, מלראות
את הפנים הקדושות שלו. הקשיתי בפניו, האם יש מישהו בדור הזה שניתן לראות את
פניו ולקבל השפעה ברוחניות? הוא אמר לי: כן, ר' אהרן לייב. הקשיתי שוב, הרי המשגיח
מרן רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה אומר תמיד ש'הבטה בהפקר לא קני', סתם מלראות
לא משתנים. הוא השיב לי: מי שלא עובד על עצמו, לא רואה כלום, זה כתרגול בבני אדם,
אבל מי שעובד על עצמו ומתייגע הוא רואה וזוכה...

למען תצליח!

עצות וכלים מעשיים בדרכי ההצלחה בעולמו של בן ישיבה מאת מחנכים ומרביצי תורה

שמעמיד את מצוות כיבוד אב ואם כדבר שלא תלוי בכלל במה שקיבלתי מההורים ואפילו שלא קבלתי מהם כלל. שהנה בלוחות שניות על הפסוק "כבד את אביך ואת אמך" כתוב "כאשר ציווך ה'", ולמה אמר "כאשר ציווך", שלא תאמר אכבדם רק משום הכרת הטוב וכפי שיעור הטובה שהביאו עלי, לכן אמר כאשר ציווך. דהיכן ציווך? במדבר, ששם שלא היה טורח האבות והאמהות על הבנים שהרי מן היה לחמם, ושלוו בשרם, מים שתו מהבאר ובית היה להם מענני כבוד וסוכות, והענן היה מגהצם. כן לדורות כבד את אביך ואת אמך, אך ורק משום שהם אביך ואמך!

ובביאור הקושי הרב שיש בקיום מצוות כיבוד הורים, ומה שלכאורה נראה שמצוי היום שבנים קמים בהוריהם, הוא כפי שמעמיד הרה"צ הגאון המופלא רבי ישראל אליהו וינטרוב זצוק"ל שיש אתגר קשה במיוחד לבן דורנו בקבלת עומ"ש, מכיוון שבעבר היה מובנה בנפש משעת לידה שיש מה למעלה ממך והעולם היה מסודר ובנוי באופן שיש מלכות וממשלה ויש סבים והורים עם נוכחות ודעות מחייבות ואדם נולד לתוך מציאות שבה רוב הדעות וההנהגות כבר קבועות ומחייבות.

אולם בשנים האחרונות רוח טומאה דעקבתא דמשיחא בה "חוצפא יסגא" שאין הכוונה בהכרח רק לחוצפה במובן של דברי עזות אלא חוצפה במובן שהתחושה הבסיסית היא שהעולם מתחיל ונגמר בי ואין מה למעלה ממך. אין היום בנמצא מלכות וממשלה שמחייבת אותך איך לדבר ואיך לחשוב או אווירה של דעות והשקפות כמו שהיה פעם אווירה של אידיאולוגיה שאדם נולד לתוך אווירה שמנהלת אותו ברוב ענייניו ושהוא נולד לתוך הרגשת מחויבות, ומשום כך היום קשה יותר "קבלת עול" כי בן דורנו לא מכיר בכלל מה זה עול של מה למעלה ממך. ולפי הבנה זו, זה שורש פורה ראש ולענה של זלזול הורים ומורים.

כלומר היום ההרגשה היא ש"אני במרכז" והעמדה הנפשית שהעולם מתחיל בי מפריעה לנו לקיום המצווה.

בקדמונים (ויש בזה בספר העיקרים ועוד) מבואר שתכלית מצוות כיבוד או"א הוא כדי להרגיל בנפש ולקנות את היכולת להבין ולקבל

את זה שיש מלכות שמים, והדרך בה בורא עולם מזכה את ישראל בזיכרון זה הוא ע"י מצוות כיבוד או"א.

ובזמן שאדם מכבד או"א, אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני וחלילה להיפך. וברמב"ם כתב **בדרך** שציווה על כבוד שמו הגדול ומוראו, **כך** ציווה על כבודם.

האם ניתן ושייך לעקור הרגשה? חייב להיות שכן! כי היא בבסיס עבודתנו. כי "הפך בה והפך בה דכולא בה".

המצוות החשובות שלנו ועיקר עבודת ה' שלנו מתנגשים עם חסרון בהרגשה של מה למעלה ממך.

תפילה ואמונה, קריאת שמע ותפילין "קבלת" תורה, וכל חובות הלבבות והמלכת את חברך בנחת רוח ועוד, הכל תלוי ביכולת להרגיש שיש מה מחוץ לך ועוד למעלה ממך.

• **"אז למעשה איך אפשר? מה, אני אתעלם? אשקר את עצמי? אני פגוע עד עמקי נשמת. ובצדק. ככה למחוק את כל הסבל שעברתי? שאלתי כמה אנשים והם הסכימו איתי שזה לא בסדר"**

• ומבואר מדברי רבותינו שהדרך לקנות את היכולת להכנעה היא על ידי מצוות כיבוד אב ואם. (ואכמ"ל בסוגיה דמורא רבך, והן הן הדברים).

הרי ברור שכאשר אני בעמדה של ביקורת על ההורים אני לא מתמקם "מתחתם", עמדת שפיטה וביקורת שמה אותי אי שם מעליהם. וכבר עבר וביטל מצוות עשה חמורה של כיבוד אב ואם. מקומי ביחס אל הורי הוא מתחתם ולא בגלל שהם צדיקים וחכמים חמים ונדיבים מביני עניין

למען תצליח!

עצות וכלים מעשיים בדרכי ההצלחה בעולמו של בן ישיבה מאת מחנכים ומרביצי תורה

מציאות שיש מה למעלה ממך וזה מחייב יחס נפשי אחר, וכאשר הרגיש מתחת להוריו ושהם למעלה ממנו לאט לאט הבחור העובד הנ"ל יצא מעמדת הביקורת.

משהגיע לדרגה זו בקיום המצווה, שאלתי אותו האם הוא מסוגל להניח לרגע בצד את כל המחשבות הרגשות והדעות השליליות שיש לו על הוריו? ולהגיד לי מה ההרגשה שלו עכשיו כלפיהם? הוא התבונן כמה רגעים והתרגש מאוד ואמר לי שהוא מתגעגע להוריו. בסופו של תהליך הוא מצא את עצמו מכבד את הוריו, הוא גילה כמה אהבה עצומה יש לו באופן טבעי להוריו, וכמה הוא חפץ בקרבתם, כמה הוא לא נותן להם להתקרב אליו כי הוא מלא ביקורת כלפיהם כבר שנים רבות. ההשלכות המעשיות על חייו של הבחור הנ"ל היו לאין שיעור בהצלחתו להגיע לדרגות גבוהות יותר בכל חלקי העבודה בתורה בעיונה, במידות וגם כמה וכמה קשיים חברתיים שהיו לו התיישבו.

אבל אז הוא גם בא בשאלה אחרת. איך "אני" יכול לשמור על עצמי ולא להתקרב בצורה לא נכונה למכשירים בעייתיים...

"כבד את אביך ואת אמך כאשר צווך ה' אלוקיך למען יאריך ימך ולמען ייטב לך" (דברים ה, טו), בדברות אחרונות הוסיף "ולמען ייטב לך", כי יש בני אדם שחושבים שהרעות בעולם הם יותר מן הטובות וקצים ומואסים בחייהם, ומקללים את אבותיהם שהביא אותם אל המציאות הזו שהיא לרעתם. לכן אמר "למען ייטב לך" - **שעל ידי שתכבד אב ואם ותחשוב שהחיים הם טובים. כן ייטב לך באמת** (המלבי"ם פרשת ואתחנן).

וכתב רשכבה"ג מרן בעל הדרך אמונה שליט"א בספר ארחות יושר, שכיבוד אב ואם הוא מהדברים שנפרעים גם בעולם הזה, והאריך שם בדברים ועובדות נוראות שא"א שלא להתעורר מהם, ומסיים "וכן יש כאלו לרוב והרוצה לראות יראה".

ובנפש החיים כתב "והבריות רואות בעין כי יש בשכרה בעולם הזה או בשלווה ובהצלחה שיוסיף לו ה' יתברך בכל מעשיו" (נפה"ח מערכת כ' אות י"ד ועוד).

וחביבים. את כל ה"תנאים" האלו עלי לשים בצד. "כבד את אביך ואת אמך", בגלל שהם אבא ואמא עלי לכבד! כך כפשוטו, אין בשום מקום בתורה תנאי לכיבוד אב ואם.

(ואפילו היה אביו רשע ואכמ"ל, ואפי' לי"א. ויעוין ברמ"א).

ובירושלמי כבר שאלו את ר"א עד היכן כבוד או"א א"ל ולי אתם שואלים? לכו ושאלו את דמא בן נתינה. ומשמע שם שביישתו והזיקתו, ובתוס' קדושין משמע שהייתה משוגעת.

כלומר שר"א פוסק שמצוות כיבוד או"א שווה להורים מושלמים כמו להורים שאינם צדיקים, מביישים, מתנכרים ומשוגעים. "כבד את אביך ואת אמך" - לא נאמר בזה חילוק.

וכך מתקיימת המצווה וחלילה להיפך. ואם כן נדרשת מאיתנו עבודה שבלב להצליח לא להיות בעמדת מדידה שפיטה וביקורת וציפייה כל שהיא שהורינו יהיו "אחרת" "שישתנו", אלא כך כמו שהם, הם אבא ואמא.

הפירוש של "כבוד" זה העמדה הנפשית הראויה ביחס לדבר שמרומם, היחס לדבר נעלה, היחס הנפשי שבא לידי ביטוי לדבר שנמצא מעלי, שיותר ממני.

וכאשר שמים את כל הביקורת בצד כי אין לי את הזכות לבקר, אבל בעיקר כי מהעמדה הנפשית של "למטה" אני לא דן את הורי לכף זכות, אלא אני לא מרגיש צורך לדון בכלל. כי כך טבעו של מי שמרגיש מתחת כלפי מי שמעליו, רק כאשר אני שם את עצמי מעל מישהו, הרי אני בעמדת ביקורת ומדידה.

לאחר עבודה של שלשה חדשים בהם הוא עבד קשה כדי להבין מה זה בכלל שיש מה למעלה ממנו, ושזה לא רק עניין של זמן ומקום אלא

• **"הרי שלהדחיק את הביקורת והנעסים לא רק שזה לא פתרון לקושי שלך, אבל אתה גם לא מרוויח..."**

למען תצליח!

עצות וכלים מעשיים בדרכי ההצלחה בעולמו של בן ישיבה מאת מחנכים ומרביצי תורה

המחנך הרה"ח רבי פנחס ברייער שליט"א

איך משכיחים תורה בכוח!?

ימי החנוכה בפתח אנו חוזרים לאווירת ה'ימים ההם בזמן הזה', חוזרים להתבונן במהות הימים ובמה שהם באים ללמד אותנו. כולנו יודעים שמלחמת היוונים הייתה מלחמה של אור מול חושך, של כוחות הטומאה מול הטהרה, של צדיקים מול רשעים. כשאנו בודקים בדברי חז"ל אנו רואים דבר פלא היוונים היו עסוקים בניסיון 'להשכיח' את התורה מעם ישראל.

ונשאלת השאלה: איך למען ה' גורמים לאדם לשכוח דברים? איך?

אפשר לגזור על אדם שלא יעשה או שכן יעשה,

אבל איך מתעריבים לו במוחו וגורמים לו לשכוח? איך מביאים למצב של 'להשכיחם תורתך'!?!...

והתשובה ידועה: שהמלחמה שהם ניהלו מול עם ישראל היה בעיקר על ידי ריבוי החושך, על ידי ניסיון להחדיר לתוך פח השמן הטהור - עם ישראל, את תרבות יוון הקלוקלת, הם בנו בתי תיאטרון, הם עודדו פעילויות ספורט מתוך מטרה שכלל שהעם יהיה שקוע בתרבות יוון וכך הוא יתנתק לאט לאט מדרך התורה.

אפשר להגיד שכיום אנו במובן מסוים ממש במצב של בימים ההם בזמן הזה. גם כיום אנחנו מתמודדים עם תרבות יוון מודרנית, כשהמתיוונים של ימינו 'דואגים' לתרבות שלנו, הם גם רוצים שנהיה 'פתוחים' יותר, ש'נשתלב' יותר, ועוד כל מיני דיבורים יפים, שהמחנה המשותף ביניהם הוא הרצון לטמא את פח השמן - החינוך הטהור...

וחוץ מהמתיוונים הפיזיים שקיימים, אנו מתמודדים מול תרבות יוון טכני, היום אנו מוצפים בכל מיני מכשירים טכנולוגיים שחלק מהשכלול והמהירות בהם הם פועלים, הוא שהם מסוגלים להרוס נשמה במהירות הבזק. (אני מודע שיש כאלו שלא אוהבים ששוב

למען תצליח!

עצות וכלים מעשיים בדרכי ההצלחה בעולמו של בן ישיבה מאת מחנכים ומרביצי תורה

יותר!... ליהנות יותר!... לבלות יותר!... אף אחד אינו חושב מטר קדימה.

לצערנו, גם בתוך המחנה שלנו יש הרבה שזו תפיסת עולמם, ליהנות כאן ועכשיו, זה מה שהרוב משדר. אם לא נלמד לחשוב יותר, להתעמק יותר, גם נגדל רח"ל כאלו. ללא השקעה הדבר לא יקרה מעצמו.

היום יותר מתמיד חשוב לעסוק בחובת האדם בעולמו, על היותו עם הנבחר... ולא לסמוך על שום גורם חיצוני שיעשה זאת במקומנו, כי לעומת כל המסות שיש היום ברחוב דרך הפרסומות למיניהם המשדרים שוב ושוב כמה חשוב וכדאי לחיות קל ונוח, חייבים איזשהו איזון לצד השני.

פעם כשהעולם החומרי לא היה חומרי כל כך והעולם התנהל בתמימות ובנורמות מוסריות מסוימות, עוד היה אפשר אולי להסתפק בשיחות ששמענו במסגרות הלימודיות, היום כשהכול פרוץ והמתירנות חוגגת, חובה עלינו לשמוע שיעורים, לעיין בספרי מוסר וחסידות, כדי להיות ספוגים בידע וערכים.

רבים מהצעירים שנשרו, הם כאלו שלא היו מחוברים באמת לפנימיות, מבחינתם כל היהדות הם אוסף של פעולות והגבלות טכניות. אם הם היו מבינים מה זו תפילה, למה מתפללים, מה מטרתה... אם הם היו מבינים את העומק במצוות לימוד התורה למרות שהסוגיה הנלמדת אינה רלוונטית כיום בעיניים שטחיות... אם היו מבינים כמה טוב יש בגבולות הקדושה, כמה אושר זה יוסיף להם בעולם הזה... הם לעולם לא היו מתנתקים.

כואב לראות את אלו שכל הזמן פוזלים החוצה, מעגלים פינות ומחפשים קולות, והכל בגלל הריקנות הפנימית שבהם, אם רק היו ממלאים את עצמם עם קצת משמעות לחיים, כמה אור ואושר הם היו מוצאים...

ידוע מהספרים הקדושים שבחנוכה מתגלה האור הגנוז, חנוכה זה חג של פנימיות, ההיפך ממה שזממו היוונים. בואו אם כן בכוח הימים נגרש את החושך זה יוון, נאיר את הלב נספג בהשקפה טהורה, נכניס טעם לחיים, משמעות למעשים ונגדל בס"ד יהודים ספוגים ביראת שמים פנימית וטהורה...

ידוע בשם גדולים שאמרו שלמרות שבכל הנוגע ל'עשה טוב' אנחנו רחוקים מאד מדורות קודמים, הרי שמה שקשור ל'סור מרע' אנחנו גדולים מאד. אנחנו מתמודדים עם ניסיונות פיתויים ואתגרים שלא שעורם אבותינו!...

ומי שרוצה להיות מהטהורים ומהמעטים, חייב ללמוד מיוחנן כה"ג ולדעת שיש לנו את עיני העדה שהם קובעים מה מותר ומה אסור, מה כשר ומה טרף, ואם הם קבעו שמכשיר זה או אחר טרף, אז זה מה שקובע לנו, ואם הם פסקו שלכאן הולכים ולשם לא ושאת זה לובשים וזה לא, אזי למרות הדעות האישיות ולמרות כל הטענות שבעולם, מצייתים.

עלינו לזכור שגם כשיוחנן כה"ג יצא למלחמה, היו רבים שאמרו מה רע בקצת ספורט, למה להיות קיצוניים כל כך, קצת תרבות לא יזיק, ובכלל מה יקרה אם נשנה קצת מהמסורת... לא היה מובן לכולם שכאן טמון אסון לכל קיום התורה ורק יוחנן כה"ג שלא רצה להבין ונשאר צמוד לדעת תורה, הוא זה שנלחם וניצח...

נקודה נוספת, כשיצא יוחנן למלחמה לא היה לו שום סיכוי לנצח, הוא היה מושא לצחוק - כמה יהודים נלחמים מול מעצמה! זה כמו שהיום יכריז איזשהו מושב בצפון מלחמה נגד ארצות הברית...

אבל הסוף ידוע לכולנו, ברגע שהוא עשה את מה שבידו, עזרו לו מלמעלה ונפלו רבים ביד מעטים.

גם כיום, נראה לפעמים שאנחנו נלחמים נגד כל העולם נגד כל הקדמה, הרבה חושבים האם יש סיכוי שקומץ יראים ושלימים יכלו לכל מעצמות התקשורת? האם שייך להתמודד עם כל עוצמות הטכנולוגיה? האם שייך בכלל לנצח במאבק?!

התשובה היא כן, זה שייך, זה אפשרי! אם אנחנו נעשה את מה שבידינו, הקב"ה יעשה את שלו, פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם.

איך? אנחנו לא יודעים, אבל גם יוחנן כה"ג לא ידע איך והאם הוא בכלל ניצח... והסוף ידוע: רבים ביד מעטים טמאים ביד טהורים רשעים ביד צדיקים.

למען תצליח!

עצות וכלים מעשיים בדרכי ההצלחה בעולמו של בן ישיבה מאת מחנכים ומרביצי תורה

דרך צלחה

למען תצליח!

עצות וכלים מעשיים בדרכי ההצלחה בעולמו של בן ישיבה מאת מחנכים ומרביצי תורה

דרך צלחה

הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א מראשי ישיבת "דרך חיים"

הקשיים והנסיונות כנתיב להתרומם

החיים בכלל ובתקופה האחרונה בפרט, טומנים בחובם אתגרים וקשיים במסלול עלייתו של בן תורה מבקש ה'. כמוכן, שאנו יודעים שיש מי שמשגיח מלמעלה ומנווט הכל, אבל לא תמיד אנו מצליחים למצוא מרגוע, להתחזק ולהתגבר ולהגיע לבטחון אמיתי במי שאמר והיה העולם. גם כאשר אנו נגשים לתפילה, לשפוך צקון לחש, לעיתים איננו חשים חיבור אמיתי לטעם של התפילה. מהיכן שואבים כוחות להתמודדות עם קשיים ונסיונות?

כיצד מקבלים טעם בתפילה?

ראשית, כל אדם צריך לדעת שהקשיים מחשלים, הנסיונות הם נס להתנוסס. הם מרוממים את האדם ולא צריך להישבר. שמעתי בשם הגאון ר' אהרן כהן זצ"ל, חתנו של החפץ חיים זצ"ל, שהוא אמר בשם חמיו החפץ חיים, שאדם שנובר את העולם הזה בלי קשיים וייסורים, כאשר הוא יגיע לשמים זה כמו שיהיה לו חתונה בלי תזמורת. התזמורת בשמים לנשמה שמגיעה לשם, היא העמידה בנסיונות, הקשיים שהוא עבר, כמה שיותר קשיים שהוא עבר, יש לו יותר כלים בתזמורת, יש לו תזמורת יותר יפה. היא תנגן לו יותר זמן. דבר שני, אני רוצה לספר לכם על בחור שהייתי מקושר אליו. הבחור הזה נכנס לישיבת ארחות תורה, היו שם מאה ועשרים בחורים בשיעור, משהו כזה. הבחור הרגיש אויר. לא מצא את עצמו. הוא ניגש אלי ואמר: הרב, אני לא מסתדר. אני עוזב את הישיבה. אמרתי לו: לפני שעושים כזה צעד, בוא תשאל את מרן

להתפלל. וגם, בחור צריך להיות ערני לכל מי שנמצא סביבו.

בישיבה, אני תמיד מלמד את הבחורים, אם אתה רואה בחור עם נעליים קרועות, או עם חולצה וכדו', תבוא ותגיד: אני רואה שהבחור הזה לא קונה נעליים, הנעליים שלו קצת ישנות. הוא מביא לו מעשר, לך תקנה נעליים. אני אתן לו בדרך כבוד, אביא לו מהת"ל של הישיבה. רואים מפה כמה בן אדם צריך להיות ערני באמת למי שנמצא בסביבה.

וזה לשון של הארחות צדיקים (בשער השמחה) שחי לפני שבע מאות שנה. הוא כותב: אמונה ובטחון הם ראש לכל התורה.

- **"הם היו מסתכלים ושואלים אותי: איך אתה רגוע? איך אתה שמח? אמרתי להם: אני לא לבד!"**
-

אדם רוצה להצליח בתורה, במה הוא צריך להתחיל? באנוכי ה' אלווקיך. יש ריבוננו של עולם. אתה לא לבד! וכשיהודי יודע שהוא לא לבד, הוא יראה סייעתא דשמיא מיוחדת.

הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א סיפר שהיה בחור שמצא רב קו. הרבה אנשים אומרים: בשביל מה אני ארוץ עכשיו? צריך לרוץ, להשיג את הבן אדם, לקחת ספר טלפונים, כתובת וכו'. שילך ויעשה לו רב קו חדש. בשביל מה אני צריך ללכת אליו הביתה? הבחור לא עשה את החשבון הזה. הוא הלך בתקופת הסגר, הביא את הרב קו לבית של הבחור שאיבד את הרב קו. בעל הבית ראה אותו ככה בא, כנראה היה יום חמסין, נתן לו כוס מים ודיבר איתו. הוא ראה שהבחור הזה בחור יקר. שלח שדכן והביא לו שידוך את הבת שלו. הוא אמר: אני חשבתי שהלכתי לעשות מצוה, טרחתי, ומה הקב"ה הביא לי? הביא לי את האבידה שלי. טרחתי באבידה, הוא הביא

לי את האבידה - הביא לי את השידוך שלי. יהודי צריך לדעת, נכון, אתה יכול להזיע, יכול להיות חמסין, יכולים להיות לך קשיים. אתה לא יודע איזו אבידה תמצא, אתה לא יודע אלו מעלות ואיזה הרגשות אתה יכול להגיע.

יש גם את החלק של התפילה. אני גם נמצא בישיבה, ואני רואה שהבעיה של הרבה בחורים שהם לא מתחברים לתפילה. אני תמיד אומר להם: אתם לא מבינים איזו מתנה זו תפילה.

אני בעונות הרבים, הקב"ה גלגל אותי, הייתי צריך להיות בבית חולים תקופות ארוכות עם אחד מבני המשפחה במצבים מאוד מאוד קשים. וישבתי עם אנשים חילונים, רחוקים, עשירים כקורח. היו שם עשירי עולם שהיו מביאים את הילדים שלהם לטיפולים מיוחדים פה בארץ ישראל והייתי בבית חולים איכילוב, הם היו מסתכלים ושואלים אותי: איך אתה רגוע? איך אתה שמח? אמרתי להם: אני לא לבד. אני מתפלל. הייתם צריכים לראות את הקנאה שעלתה להם בעיניים שיש לך אפשרות להתפלל, שאתה יודע להתפלל.

החזון איש מגדיר את התפילה 'מטה עוז ביד האדם'. אתם יודעים מה משה רבינו עשה עם מטה האלוקים? את כל קריעת ים סוף, את כל הניסים, עשר מכות. אומר החזון איש: לכל יהודי, כשהוא מתפלל מעומק הלב יש לו מטה עוז בידיים. הוא יכול לעשות ניסים.

אני רוצה להגיד לכם חידוש גדול. בוודאי שאם אדם מתפלל בכוונה, וככל שהוא מתפלל בכוונה, הוא מצליח. אבל הרבה פעמים הוא לא מצליח ואז הוא אומר: התפללתי ולא כיוונתי. הרב פינקוס זצ"ל היה מביא בשם

- **"אין מתנה בעולם יותר טובה מתפילה. איזו הקלה, איזו שמחה. איך זה משחרר את הבן אדם. לא להפסיק. "קווה אל ה', חזק ויאמץ ליבך" ועוד פעם "קווה אל ה'"**
-

למען תצליח!

עצות וכלים מעשיים בדרכי ההצלחה בעולמו של בן ישיבה מאת מחנכים ומרביצי תורה

קרוב לקב"ה. הם יודעים בכל פינה בחיים כמה שזה מקל. "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך". אני מתפלל, אני שמח בתפילה שלי. הגאון ר' חיים קמיל זצוק"ל כותב שאין בחור אחד בעולם שגדל בתורה שלא היה לו הרגש בתפילה. הוא מביא שמרן הגאון ר' אלחנן וסרמן זצוק"ל למד בקלם. היו בחורים שהיו נקראים בלימוד יותר מר' אלחנן. אבל ר' אלחנן גדל להיות גדול הדור, למה? כתב ר' חיים קמיל במכתב: כי היה לו הרגש בתפילה יותר מהם. "נפתולי אלוקים נפתלתי" - פתילים, אומר רש"י, זה חיבורים על חיבורים. זה פותל את החבל. פותל זה כמו קשר. הרמב"ם כותב בפרק

תרומת הכרי שאם אדם מתפלל פעם אחת בכוונה, הוא מעלה איתו את כל התפילות שהוא התפלל לא בכוונה. הוא אומר: זה כמו טיל שצריך לעלות לשמים. לא היה לו מנוע לעלות לשמים. כשהיתה תפילה אחת בכוונה, הוא לוקח איתו את כל התפילות כולן ביחד, אוסף אותן ומביא אותן לקב"ה. האור החיים הקדוש בתחילת פרשת ואתחנן כותב ארבעה תנאים כדי שתפילה תתקבל: "ואתחנן" - לבוא בתחינה. לא באים בדרישות. טוראי, אם הוא יגיע לרמטכ"ל ויגיד לו: תעשה את המלחמה ככה, הוא יגיד לו: אתה טוראי. שב בשקט. "בתחינה" - "ואתחנן אל ה'", תכיר

• **"יהודי צריך לדעת, נכון, אתה יכול להזיע, יכול להיות חמסין, יכולים להיות לך קשיים. אתה לא יודע איזו אבידה תמצא, אתה לא יודע אלו מעלות ואיזה הרגשות אתה יכול להגיע"**

ז' בהלכות תשובה, אתה רוצה שהתפילה שלך תיענה מיד? יש לי עצה. זה פסק הלכה של הרמב"ם. יש לי מקרה שתפילה נענית מיד. אם אדם חוזר בתשובה, תקבל על עצמך קבלה. תעשה משהו של תשובה, ואז הוא צועק ונענה מיד. שכל אחד ידע שיש לו מטה עוז, יש לו מטה אלוקים ביד. נשתדל כולנו לא לאבד את התקווה, תמיד להתחזק בתפילה. אני אומר לכם, אין מתנה בעולם יותר טובה מתפילה. איזו הקלה, איזו שמחה. איך זה משחרר את הבן אדם. לא להפסיק. "קווה אל ה'", חזק ויאמץ ליבך" ועוד פעם "וקווה אל ה'". נזכה כולנו שהקב"ה באמת יאמר לצרותינו די ויביא לכל עם ישראל ישועה גדולה אמן ואמן.

- מתוך שיחת ראיון לקו 'בהיכלו' תשרי תשפ"א -

שהקב"ה מרחם, 'הטוב כי לא כלו רחמיו, המרחם כי לא תמו חסדיו' - לא נגמרים לו החסדים. הוא יכול לעשות חסד עוד פעם ועוד פעם ועוד פעם, בלי סוף, בלי גבול. תכיר בזה. אחר כך "ואתחנן אל ה' בעת ההיא" - תחפש זמן של עת רצון. לך למנין, תתפלל בזמן תפילה מתחילתה ועד סופה. ותפרש את התפילה כמו שצריך. הרבה בחורים מתפללים. רואים כולם, יש אחד "וארשתיו לי לעולם". יש אנשים שכמו דרך העולם בשידוכים חצי שנה, שנה. כל אחד והזמן שלו. יש כאלה "וארשתיו לי בחסד וברחמים". הם מקבלים שידוך בפעם הראשונה. הכל הולך בקלות. יש כאלו שעוברים "וארשתיו לי באמונה". הולך להם קשה. אבל תדע, הם נשארים עם מתנה לכל החיים - "וידעת את ה'". הם יודעים כמה זה להיות

הלכה ומעשה // שמואל ברקוביץ

נר מצווה ותורה אור

הערה: מטרת הדברים לעורר את לב המעיין ולא לפסוק הלכה. בכל מקרה יש לשאול מורה הוראה.

סיפור זה נכתב על פי מקורות מהשו"ע ועד לספרי פוסקי זמננו. לאורך הסיפור מופיעים מספרים המפנים אל המקורות עליהם הסתמך סיפור זה. חלק מהמקורות הוסתרו. פתחו ספרים, העמיקו בהלכות אלו לבד ובדיבוק חברים ושלחו למערכת את המקורות המוסתרים.

- השולחים מעל ל-18 מקורות ייכנסו להגרלה על מלגות בסך 300 ₪, יש להעביר את המקורות בכתב ברור לפי הפרטים בעמוד הגב -

אברהם כחכח בגרונו ויהושע הביט בו. "מההה?" שאל בין נגיסה לנגיסה. "אני ישן עכשיו, אם לא ראית", הזכיר אברהם ליהושע. הוא ידע שיהושע מרחף והשתדל שלא לנעוץ עליו. האדישות שלו הוציאה לא פעם את חברי החדר מכליהם ואברהם הרגיש שעכשיו הוא לא רחוק מזה. "סליחה..." מלמל יהושע והמשיך לאכול קצת יותר בשקט. "אתה מסיים?" שאל אברהם בחוסר סבלנות. עוד מעט החברותא שלו יגיע לקרוא לו. "עוד מעט, אבל גם ידידיה בדרך לכאן עם האוכל שלו". ענה יהושע בפה מלא. עוד המילים על פיו, הדלת נפתחה וידידיה, חבר חדר נוסף, הגיע עם צלחת מכוסה. "מה קרה היום? סגרו את חדר האוכל? הבחורים החליטו שלא אוכלים שם?" "ערב חנוכה היום", ענה קול מנומנם. זאב, חבר החדר הרביעי התרומם ממיטתו והשליך את השמיכה מעליו. הוא היה עדיין בפיג'מה והתכופף אל הנטלה והקערה ליטול את ידי.

אברהם התהפך על צידו, הוא עייף כל כך ורוצה קצת לישון. מהם הרעשים האלו? נגיסות... לגימות... אריזות נפתחות ונקרעות... מי אוכל כאן? הוא הציץ בשעונו. הסדר מתחיל עוד מעט והוא חייב לישון עוד קצת. הוא נוהג לקום לשחרית בישיבה, ומגניב חצי שעת שינה על חשבון ארוחת בוקר, עליה הוא נוהג לדלג. בדרך כלל מספיקה לו כוס קפה ובצוהריים הוא משלים ארוחה הגונה. זה לא בריא, אבל ככה זה אצלו... כל חברי החדר יודעים שזה זמן השינה שלו ויש מעין הסכם בלתי כתוב בין חברי החדר שלא מכניסים בזמן הזה מבקרים, לא מרעישים וגם לא מדליקים את האור. כבר כמה חודשים שהעסק מחזיק מעמד, עכשיו מישוהו החליט לשבור את הכללים. אברהם התיישב על מיטתו והרכיב את משקפיו. יהושע ישב ואכל להנאתו ארוחת בוקר מלאה; לחם, חביתה, סלט וגבינה, כאילו ישב בחדר האוכל ההומה.

”נו, ואז?” שאל אברהם באי הבנה. “זה לכבוד היארצייט של הרב שטיינמן?”

”איפה אתה מדליק, חשבת על זה?” שאל יהושע.

”לא הבנת. צריכים לאכול לפחות ארוחה אחת קבועה¹, עם נטילת ידיים במקום ההדלקה. כי חדר האוכל נמצא בבניין השני.”

אמר ידידיה, ”יהושע, אני מקווה שהשארית לי מים חמים”. הוא הניח את הצלחת על השולחן והרים את הקומקום שהיה מלא עד כדי רבעו.

”צריך לאכול שתי ארוחות²”, אמר יהושע. “כדי שייקרא ‘רוב אכילתו’ באותו מקום שמדליק.”

”למה להדליק בחדרים?” אברהם היה מוכן לצאת מהחדר לבית המדרש, היום הוא יקדים את החברותא שלו. “מה הבעיה בחדר האוכל? אבא שלי סיפר שהוא הדליק כבחור בחדר האוכל של הישיבה שלו.”

”מה עשית בשנה שעברה?” שאל ידידיה שהתחיל לאכול.

”הדלקתי בבית של ההורים שלי³, כמו כל בחור בישיבה קטנה שישן בבית של ההורים שלו. כן, באמת לא אכלנו ארוחת ערב בישיבה והיינו צריכים להחמיר ולאכול סעודה אחת בבית. אבל זה במקרה שבחור ישן בבית הוריו.”

”תשאל את מושקוביץ איפה הוא מדליק.” ייעץ זאב. מושקוביץ חוזר הביתה בכל יום ולא היה ישן בפנימייה. הוא טען שככה קל לו יותר לקום בבוקר לתפילה.

”קודם נראה מה הדין אתי. הרמ”א פוסק⁴ שמקום האכילה חשוב ושם ידליק. אבל לעומת זאת, יש לנו כאן חשד, שהרי אם יראו את האורח הולך בלילה לחדר אחר לישון שם, כאשר לא הדליק בחדרו נרות, יבואו לחשוד בו שלא הדליק נרות חנוכה בכלל...” אמר אברהם.

”כשמדליקים אך ורק בגלל חשד, אסור

לברך”. אמר יהושע. “אצל בחורים, כולם מבינים את המצב ואף אחד לא יחשוך בבחור ישיבה שלא הדליק נרות חנוכה בחדרו שבפנימייה. כולם מבינים שהבחור כבר הדליק בחדר האוכל.”

”אז איפה כל אחד מכם מדליק?” שאל אברהם.

”כאן בחדר”, ענה יהושע והצביע על החלון. “כאן, בחלון”, אמר ידידיה. “הוא לכיוון הרחוב.”

”אבל, למה דווקא כאן בחדר?” הקשה אברהם, “אפשר להדליק בחדר האוכל.”

”אם יש מקום מסוים בישיבה שניתן לומר עליו שהוא הכי קרוב בהגדרה למה שנקרא ‘המקום של הבחור’ - הרי שהוא חדר השינה של הבחור ולא חדר האוכל⁵. ומדוע? כי בחדר האוכל, גם אם יש לכל בחור מקום קבוע, להנהלת הישיבה לא משנה היכן יושבים הבחורים בכלל - וגם הבחורים מחליפים ביניהם את המקומות לעיתים קרובות ואוכלים בשולחנות אחרים. לעומת

חדרי הפנימייה, שם יש תחלופה לעיתים רחוקות יותר והמיטות קבועות. כך שהחדר נקרא מקום קבוע של הבחור ושם הוא צריך להדליק נרות חנוכה.” סיים יהושע.

”איפה הבחור ידליק בחדר? הרי החדר משותף לו ולעוד כמה בחורים. כל אחד צריך להדליק דווקא ליד מיטתו?”

”אפשר להדליק ליד החלון, יחד עם שאר חברי החדר, ולא דווקא ליד המיטה שלו.”

”אתה פוחד משריפה?” שאל ידידיה. “יש מקומות שלא מרשים בהם להדליק בחדרים מחשש לשריפות, במצב כזה אפשר להדליק בחדר האוכל⁶.”

”אם כל כך ברור שהמקום העיקרי של הבחורים הוא בחדרים שלהם, למה צריך לאכול כאן בכלל?”

”כדי להסתלק לגמרי מן הספק⁷, שצריכים להדליק היכן שישנים, ועל מנת שלא להיכנס

לספיקות איזה חדר חשוב יותר - חדר האוכל או חדר הפנימייה, יש לאכול סעודה אחת - שהיא כוללת לחם - בחדר הפנימייה. כך רק החדר הזה הופך להיות מקום עיקר הבחור בחנוכה ואין שאלות היכן להדליק.”

”לדעת החזון אי”ש צריכים לאכול שתי סעודות בחדר⁸ ולא רק אחת.” אמר יהושע ונטל מים אחרונים.

אברהם היה מהורהר. זה אומר שגם הוא יצטרך להחליט היכן הוא מדליק, אם חברי החדר שלו מדליקים בחדר, כפי הנראה הוא ידליק גם בחדר.

”אם תמצא מקום בכלל להדליק בחדר שלך”, אמר לו החברותא שלו כשהתיישבו ללמוד, “אני מדליק בפתח הכניסה לישיבה עצמה, זה בעצם כמו שאתה מדליק בפתח של הבית שלך, ולא רק בחדר שבו אתה ישן או אוכל. כי הכול נחשב במקום אחד⁹.”

”זה רעיון יפה”, הסכים אברהם.

בצהריים, עלתה המולה קלה מפתח הכניסה לישיבה. בחורים רבים הגיעו לשם בכדי לתפוס מקומות להדלקת חנוכיותיהם. היו שהעמידו כמה בלוקים זה על זה, בכדי להניח את החנוכיה שלושה טפחים מעל לקרקע¹⁰, היו בחורים שהביאו קופסת פח שמן גדולה מנוסרת לכל אורכה, כך שכאשר היא שוכבת לרוחבה, נוצר מעין בית קיבול להנחת חנוכיה. והיו כמה שהעמידו שני קרשים ארוכים משני צדדי הגדר הנמוכה וחיזקו אותם בקרש ארוך שחובר ממעל.

”יש כאן ‘צורת הפתח’ כדי להתחייב במזוזה.” קרא פתאום בחור אחד.

”צריך שיהיה פתח. כי אם זה לא נראה פתח, אתה לא יכול להדליק כאן, צריך להניח את החנוכיות בצד שמאל.” אמר לו בחור אחר.

הדעות היו חלוקות, חלק צידדו בוודאות שכן וחייבים במזוזה, בעיקר בגלל העניין של

הנחת הנרות בצד שמאל של השער ומזוזה בימין כדי להיות מסובבים במצוות¹¹, וחלק קטן יחסית אמר שלא צריך מזוזה.

”למה נראה לכם שצורת הפתח הזו פטורה ממזוזה?” שאל בחור גבוה, “הבניין כאן קבוע ולא ארעי.”

”הולכים לפי צורת הפתח שהיא ארעית וזה מה שפותר ממזוזה.” אמר בחור שמנמן.

”סוכה פטורה ממזוזה, כי היא דירת ארעי, נכון? יש דין שדווקא אם בנה סוכה, היא זו שמחייבת במזוזה. במקרה שהסוכה בנויה לפני הבית, באופן שהפתח הוא מכיוון הסוכה ודרכה יוצאים מהבית לרשות הרבים, נמצא שהסוכה היא ‘בית שער’ וחייבת במזוזה בפתח לכיוון רשות הרבים¹².”

”אבל הסוכה ארעית, איך היא יכולה לחייב במזוזה?” לא הבין בחור משיעור ב’.

”נלך לשאול את אחד הר”מים”, הציע בחור אחר וכמה הלכו לחדר הר”מים לראות מי נמצא שם.

כמה דקות לאחר מכן, אכן הגיעו שני הר”מים של שיעור ב’. “המקרה שהסוכה חייבת במזוזה זה רק אם היא בנויה באופן קבוע במשך כל השנה ולא ארעית¹³, אבל אם הסוכה נבנתה לסוכות, היא דירת ארעי ופטורה כמובן מסוכה וממילא לא מצריכה מזוזה. כך גם כאן, הרי תפרקו את ‘צורת הפתח’ הזו אחרי חנוכה, כך שזה ארעי בלבד.”

”זו דעת רוב הפוסקים”, אמר אחד הר”מים, “ויש כמובן על מה לסמוך. יש דעה נוספת שזה כבר תלוי במחלוקת ראשונים¹⁴.”

”בכל אופן”, אמר הר”מ השני, “כדי להדליק בפתח, לא צריך שיהיה לפתח ‘צורת פתח’ כשלה, לא חייב במזוזה ולא דין פתח. העיקר הוא שזה יהיה פתח שממנו נכנסים לחצר¹⁵ אברהם ביקש מאחד מחבריו לשיעור שיתפוס לו מקום והלך להביא את החנוכיה שלו. הוא מצא את יהושע עומד ליד החלון

*****	8
*****	9
ס' תרע"א סי' ו'	10
ס' תרע"א סי' ז'	11
משנ"ב תרכ"ו, סוס"ק כא.	12
*****	13
*****	14
*****	15

*****	1
*****	2
*****	3
שו"ע או"ח תרע"ז סוף סעיף א' בהג"ה	4
*****	5
*****	6
*****	7

ומחזיק את החנוכיה שלו.
 "מה קרה?" שאל אברהם ופתח את הארון שלו וחפש בו את החנוכיה שקנה לפני כמה ימים בת".
 "הכוסיות של החנוכיה עשויות מזכוכית..."
 אמר יהושע באיטיות, "ונראה לי שהם טעונות טבילה".
 "אף פעם לא שמעתי על זה", אמר אברהם.
 "זה שלא שמעת או לא ראית, לא אומר שלא צריכים לעשות את זה. מה עם 'הקריבהו נא לפחתך'? שמן שהיה בו עכבר מאוס, אסור להדליק בו נר בבית הכנסת¹⁶ והמשנה ברורה אומר שגם נר חנוכה אסור להדליק בשמן כזה אם הוא מאוס עליו¹⁷. ואתה יודע למה מגעילים כלים, משום שומן טרף שיכול להיות שמשוח על הכלים החדשים. כך שזה אותו הדבר".
 אברהם שתק. הוא לא ידע מה לענות ליהושע. יכול להיות שהצדק איתו. "טוב, תתקשר לשאול את הרב דוידוביץ", הוא גם רב בית כנסת באיזור שהוא גר בו".
 יהושע יצא להתקשר כעצתו ושב לאחר מספר דקות. "לא צריך טבילה¹⁸", חזר על הפסק שקיבל, "הכלים שצריכים טבילה הם רק כלים שאוכלים בהם...".
 "יש לכם, אולי, שתי פתילות?" אזולאי, אחד מהחברים לשיעור עמד בפתח.
 "למי זה?" שאל יהושע.
 "בשבילי. אחד לנר ואחד לשמש".
 "אתה מדליק בישיבה?" שאל אברהם.
 "בחורים ספרדים¹⁹ יוצאים ידי חובה בהדלקה של אבא שלהם".
 "אתה יכול לתת פרוטה לבחור אשכנזי²⁰ ולהשתתף איתו בשמן שלו".
 "גם אני חשבתי ככה, לכן בכלל לא התארגנתי ולא קניתי חנוכיה", ענה אזולאי, "אבל אחי צלצל אלי לפני חצי שעה ואמר לי שכשהיה בחור, הוא הלך לשאול והוא קיבל תשובה שזה לא נקרא שאני סמוך לגמרי על

16	*****
17	משנ"ב קנ"ד ס"ק נ'. תרע"ג ס"ק ג'.
18	*****
19	שו"ע או"ח תרע"ז ס"א.
20	*****
21	*****
22	*****

שולחנו של אבי".

"אבל הוא משלם לך את ההוצאות שלך, כולל את שכר הלימוד כאן, שזה יותר מאלף שקל בחודש". טען אברהם.
 "נכון שמבחינת ממונות נקרא שאני סמוך על שולחן אבי, אבל כאן, הסיבה שאני חייב גם בהדלקה היא בגלל שאם הוא לא ישלם עליי, לא יזרקו אותי מהישיבה, כך שלעניין נר חנוכה, לא נקרא שאני ממש סמוך על שולחנו²¹".
 יהושע שלף כמה פתילות. "אתה צריך להדליק מעיקר הדין או מדין מהדריין?"
 "מעיקר הדין". ענה אזולאי.
 והיה עוד בחור שהתברר שגם הוא מדליק בישיבה ולא בבית הוריו. מושקוביץ, למרות שבכל לילה שב הביתה, הביא אוכל מחדר האוכל ואמר לחברי החדר שלו שגם הוא ידליק בחדר. אברהם ויהושע, שחדרם היה סמוך לזה של מושקוביץ, שמעו את הדו שיח ונכנסו לשם גם הם.
 "אבל אתה חוזר הביתה בכל יום, בכלל אתה לא נמצא כאן בלילות. חוץ מזה, תשאל כל בחור בישיבה קטנה שחוזר הביתה בכל לילה איפה הוא מדליק והוא יענה לך - בבית של ההורים שלו".
 "בחור בישיבה קטנה, או בחור בישיבה גדולה שאין לו בכלל חדר בישיבה זה דין אחד, ובחור כמוני, שנמצא כל היום בישיבה, לומד בה, אוכל בה וגם יש לי בישיבה חדר שאני נח וישן בו בצהריים²² - הדין שונה ונחשב שכאן עיקר הבית שלי".
 "אם הולכים אחרי מקום האוכל, למה שלא תדליק בחדר האוכל?" שאל את מושקוביץ אחד מחבריו לחדר.
 "נכון שמקום האכילה נחשב למקום המרכזי, אבל חדר האוכל לא מקום שמיוחד רק לי או לבחורים מסויימים, הוא משותף לכל הבחורים בישיבה. לעומת החדר כאן, שהוא מיועד לי או דווקא לחברי החדר שלי

ולא לשאר. לכן נקרא שהחדר הזה חשוב כבית²³".
 "בסדר", אמר בחור נוסף מחברי החדר, "עכשיו תצטרך לארגן לך מקום בחלון, אבל אני לא בטוח שתמצא".
 "חשבתי על זה כבר ועוד מעט אני הולך הביתה להביא חנוכיה ובית חנוכיה מזכוכית". אמר מושקוביץ.
 "בבית הזה יש מקום לשתי חנוכיות?" שאל הבחור הראשון, "תכניס לשם גם את החנוכיה שלי, נעמיד אותה על משהו גבוה יותר כדי שיראו שזו לא חנוכיה אחת".
 "למה לא?" שאל מושקוביץ.
 "הבית אטום מכל הכיוונים?" שאל יהושע.
 "לחצי מהבחורים או יותר יש בתים כאלה מדליקים ומיד סוגרים את הזכוכית. לא ראית דבר כזה אף פעם?"
 "הוא מתכוון לשאול בגלל שאתה רואה את הנרות מאחורי הזכוכית". אמר אברהם.
 "מהבחינה הזו אין בעיה", אמר מושקוביץ, "יש דין בגמרא²⁴ 'עשית שהיתה דולקת מערב שבת כל היום כולו, במוצאי שבת מכבה אותה ומדליקה לשם נר חנוכה, וזה אפילו מהודר²⁵".
 "לא התכוונתי לדין הזה, השאלה כאן היא אחרת", הסביר יהושע. "הרי כל העניין שאתה מדליק בתוך הבית הזה הוא כדי שהרוח לא תכבה את הנר, והזכוכית היא זו שמגינה מפניה. וכל העומד ליכבות, ככבי דמי, ממילא לא נחשב שהדלקת נר חנוכה. נכון שהדלקה עושה מצווה וכבתה אין זקוק לה, אבל אם הדליקה במקום שהרוח כיבתה את הנר, זקוק לה וצריך להדליק מחדש במקום שאין רוח. זכור לי שהמהרי"ל דיסקין דיבר על זה".
 "שתי תשובות בדבר", אמר אברהם, "אל"ף, זה רק אם אכן היתה רוח וכיבתה את הנר, אבל אם הדליק ולא היתה רוח, מוכח שההדלקה

23	*****
24	שבת, כג ע"א.
25	*****
26	*****
27	*****
28	ב"ק צ"ו
29	*****
30	*****

קיימת²⁶. בי"ת, המהרי"ל דיסקין באמת עשה בבית החנוכיה שלו פתח מלמטה שממנו הוא הדליק את הנרות ובכלל לא היה צריך לפתוח את דלתות הזכוכית וסגר אותם אחרי ההדלקה²⁷, כך הוא יצא מכל הספקות".
 אברהם סיים את ההדלקה שלו, ועלה לחדרו. הפנימיה צהלה ושמחה. שירת מעוז צור נישאה מכמה חדרים ובחורים רקדו במסדרונות, והיו גם כמה בחורים שליוו את השירה בגיטרות.
 לפיכך, לקח מעט זמן עד שחדרו קולות הצעקות מאחד החדרים לתודעתו. המעגל התפרק בבת אחת וכולם רצו לכיוון החדר.
 "מי הדליק את החנוכיה שלי?" שאג קראוס.
 "מה קרה?" שאל ויינר.
 "אני מדליק בצאת הכוכבים, הגעתי לחדר, רציתי להדליק ואני רואה שמישהו כבר הקדים אותי והדליק בחנוכיה שלי".
 "אפשר לחשוב..." אמר ידידיה, "כל החנוכיות כאן אותו דבר, פס וכוסיות שקונים בת",ת, איך אתה רוצה שיישימו לב איזו חנוכיה של מי, המקום על החלון כל כך צפוף, אז מישהו התבלבל, מה קרה...?"
 "זה מצווה הבאה בעבירה". צעק קראוס, "זה שמן גזול".
 "לא בטוח", ניסה ויינר להרגיע את הרוחות, "מי שהדליק את החנוכיה, עשה שינוי מעשה בשמן שלך וקנה אותו בזה, כמו הגוזל חמץ ועבר עליו הפסח - מחזיר אותו לבעליו ואומר לו הרי שלך לפניך²⁸, כך שזו לא מצווה הבאה בעבירה".
 "כאן זה דין אחר", אמר לו רוזנברג, "ראשית, מצוות ההדלקה היא זו שמסייעת לעבירה, בגלל שעל ידי איסור ההדלקה השמן נגזל וזה חמור יותר, שנית, אם ההדלקה עושה מצווה, הרי פעולת ההדלקה - שהיא העבירה - נעשתה קודם שהוא קיים את המצווה²⁹".
 "הר"ן אומר³⁰ שבנר חנוכה צריך דווקא

בהיכלו

03-30-64-200

1 רישום למערכת
ושלוחות הקהילות

2 סדר השיעורים
והתוכניות היומיות,
הודעות ועדכונים

3 אוצר השיעורים
והתוכניות

4 מענה לשאלות
חדוותא ותשובות
ותשובות לשיעורי
הרבנים והחידות

5 מאגר שיעורים
ושיחות בענייני
דיומא

6 פינת החידה
היומית

7 שמיעת כללי התכנית
וההשתתפות
בהגרלות

8 שלוחת הגבאים

9 ארכיון "בהיכלו"

0 כניסה לשיעורים
ולתוכניות
בשידור חי

היכל התורה הקווי
של בני הישיבות
בקהילות הקודש
בני ברק

ימי החנוכה בקו "בהיכלו"

שיעורי "חדוותא דשמעתתא" -

מאת הגאון רבי מנחם כהן שליט"א ר"מ ישיבות נתיב הדעת ויסודות בשאלות ונידונים מאלפים ומשמחי לב מידי יום

"וחסידים ברינה יגילו" - שיעורים ושיחות במיוחד לקהילות החסידים

בכל יום מימי החנוכה יימסרו שיעורים ושיחות מרתקים בענייני דיומא ויתקיימו תכנית מרתקות.

- יש לעקוב אחר ההודעות מידי יום בשלוחה 2 -

משלוח חבורות ותשובות למערכת "חדוותא":

לכתובת המייל: b033064200@gmail.com, או לפקס: 0722-740-620,

או בתיבות "תורה דיליה" ברחבי העיר, או בתיבות "תורה דיליה" בהיכלי הישיבות.

יש לרשום: שם פרטי ומשפחה, מס' זהות, מס' טלפון, כתובת, שם וקוד קהילה ומקום לימודים. לציין "עבור חדוותא"

- השולחים תשובות וחבורות בפקס או במייל או דרך התיבות, יעדכנו בשלוחה 4 לצורך כניסה להגרלה -

תאריך אחרון לשליחת חבורות ותשובות: ר"ח שבט תשפ"א | הקלטת תשובות: בקו "בהיכלו" בשלוחה 4

להלן רשימת תיבות "תורה דיליה" ברחבי העיר:

ביהמ"ד "נאות יוסף" - רחוב יואל 18, בכניסה למדרגות עזרת הנשים | ביהמ"ד "תלמידי ישיבת פוניבז' - צעירים" - רחוב האדמור"ר מצאנו 11, ליד לוח המודעות | ביהמ"ד "הליכות חיים" - רחוב ראב"ד 20, במדרגות עזרת הנשים | ביהמ"ד "משכנות יעקב" - רחוב אברהם בן דוד 33, במבואה לביהמ"ד הישן | ביהמ"ד "בית אהרן" - רחוב חיים לנדאו 5 פ"כ, במערב אוצה"ס

הלכה ומעשה

"ושלושה עמודי עולם תורה ועבודה וגמילות חסדים בממון ובגוף, ובטלו את ישראל בתורה ועבודה, כמו שכתבתי בספר המגיד שלי להשכיחם תורתך זה מחמת קנאה, אין חכמה כחכמת התורה. ואמנם להעבירים מחקים, שאדברה עכו"ם מונין ישראל ואנו משיבים שאנו חייבים לעשות רצון מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, חקי רצונך, ועל זה נקראים זדים, בלי שום שוגג. וזדים ביד עוסקי תורתך, על דרך אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה, שנצטוינו לפלפל בה. אם כן לא זו שמסר הזדים ביד המדקדקים במקום ביותר, אף זו מסר אותם בעוסקי תורתך וששים בפלפולם, כמאמר החכם כי מי שלא טעם טעם שמחת התרת הספיקות לא טעם טעם שמחה מעולם, ושם הארכת. ומפני זה אנו מחויבים בימי חנוכה ללמוד תורה, ועבודה בלב זו תפלה והודאה, וגמילות חסדים בממון וגוף"

(פרי מגדים תחילת סי' תע"ר)

לשבת חנוכה הוא הכין לעצמו את הנרות והיטיב את הפתילות.

"לא נעים לי לומר לכם, אבל עפתי מהישיבה, אני לא יכול לחזור אליה". אמר לאבא.

"עד מתי?" שאל האב.

"עד יום ראשון או שני, תלוי מתי שאחליט".

"איך זה יכול להיות?" לא הבין אביו. "מה

קרה? מה עשית?"

"פשוט מאוד, מצד אחד, רוב הזמן אני גר בישיבה, אבל אני לא בעל הבית על עצמי שם. מצד שני, אני לא סמוך ממש על השולחן שלך. זה אומר שיש לי בעצם שני בתים, לא עקרתי את עצמי מאף אחד מהם ואני צריך להדליק בשניהם, זה דבר שהוא לא מעשי. חוץ מזה, לא עשיתי את אף אחד מהחברים שליח להדליק בשבילי, נראה לי שכולם נסעו הביתה לשבת חנוכה.

"בעקרון, אני יכול להפקיר את הזכות שלי בישיבה אבל צריך לזה תוקף ואמיתי יותר. לכן הראש ישיבה מודיע מראש שמי שנוסע לשבת חנוכה, אין לו רשות לחזור לישיבה³², ככה יוצא שיש לי רק מקום אחד שאני יכול להיות בו, וזה כאן. ככה אני יכול להדליק לכל הדיעות בבית מדין אכסנאי".

מהשמן שלו". אמר גם דייוויד. "עובדה היא שצריך להשתתף בפרוטה ולא רק לשמוע ברכות ולצאת ידי חובה".

"תסלח לי", יעץ בני טוב הלב. "לפחות שלא תהיה לו עבירה".

"גם אני יצליח לסלוח למי שעשה את זה, מה זה יעזור לי? אני לא הולך להדליק בחנוכה שלו, מה גם שיש כאן עוד שניים שלא הדליקו, הם לא נמצאים כאן עכשיו, הם הלכו להתפלל מעריב לפני ההדלקה ואני לא רוצה לגזול מהם. מה גם שאני לא יודע איך להדליק עכשיו, החנוכה שלי נמצאת הכי קדימה, כל השאר מאחוריה. גם אם הייתי לוקח את ההצעה שלך להדליק באחת מהן, החום של הנרות מהחנוכה שלי לא נותן לי להדליק את הנרות שבחנוכיות האחוריות".

"יש לי נר גדול וארוך", אמר רייזנר, "כמו של אדמו"רים, בדיוק בשביל דברים כאלה..."

"יש לי רעיון, כשתעבור חצי שעה מהזמן שגילית את הנר הדולק, ההוא כבר ייצא ידי חובתו בהדלקה הזו, כי כל העניין הוא זמן החיוב. לכן, תכבה את הנר שלך אחרי חצי שעה ותוכל להדליק אותו לעצמך³¹". ייעץ ויינר וההצעה שלו התקבלה.

ביום חמישי בצהריים הגיע אברהם הביתה

חזו בני חביבי דעסקין בחדוותא דילי

עיריית בני ברק שמחה להכריז על תכנית ייחודית לבני הישיבות

ותורה אור

חנוכה התשפ"א

במהלך ימי החנוכה תפעיל מחלקת "קהילות וצעירים" תכנית ייחודית לבני הישיבות בקהילות הקודש במערכת 'בהיכלו' - היכל התורה הקווי של 'בני הישיבות' - בקהילות הקודש בני ברק שיעורים ושיחות, שאלות וחידות בענייני חנוכה, תוכניות מרתקות ומגוונות

גליון "חדוותא - ותורה אור"
חומר תורני איכותי בהלכה ובאגדה משולחנם של מרן ורבנן שליט"א, וחידו"ת בענייני דיומא ממרביצי התורה ומרבני הקהילות

בני הישיבות בקהילות הקודש ב"ב דנים ומפלפלים בשאלות ובנידוני גליון "חדוותא - ותורה אור" ממרביצי התורה ורבני הקהילות שליט"א בענייני חנוכה ומקבלים מלגות מכובדות ונכנסים להגרלות על פרסים יקרי ערך ומלגות בסך אלפי שקלים.

כיצד משתתפים?

משתתפים בשיעורים

שיעורים מרתקים בענייני דיומא בקו "בהיכלו" מידי יום בימי החנוכה וכן שיחות והרצאות מאלפות ממחנכים ומרביצי התורה

משיבים תשובות

על ס"ב השאלות, התמיהות והנידונים של מדורי "עיונא דשמעתנא", "חדוותא דשמעתנא" ו"תורתך שעשועי", ועל מדור "הלכה ומעשה".

תשובות ניתן למסור בכתב או להקליט בקו "בהיכלו" (שלוחה 4)

על התשובות להיות מפורטות וברורות לאחר עיון וליבון נושאי השאלה. יש לציין מס' שאלה.

כותבים חבורות

בני הישיבות נוטלים את קולמוסם ומעלים על הכתב חבורה בענייני חנוכה מתוך הנושאים המובאים בגליון "חדוותא" במדורים השונים

צוות ת"ח יעבור על החבורות ועל התשובות, הכותבים המובחרים יזכו במלגות מכובדות ללא הגרלה, יתר הכותבים והמשיבים יכנסו להגרלה על מלגות בסך אלפי שקלים.

- כל תשובה מזכה בזכות נוספת לכניסה להגרלה -

נרשמים עכשיו במערכת "בהיכלו"

03-30-64-200

יש לברר את קוד הקהילה לפני הרישום אצל גבאי הקהילה

בברכת התורה
אברהם רובינשטיין, ראש העיר

